

Державне управління охорони навколишнього природного середовища в Кіровоградській області

**ЕКОЛОГІЧНИЙ ПАСПОРТ
КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

2010 рік

"ЗАТВЕРДЖЕНО"

Начальник Державного управління
охорони навколишнього природного
середовища в Кіровоградській області

....._-----М.Власенко

**ЕКОЛОГІЧНИЙ ПАСПОРТ
КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ
*ЗА 2009 РІК***

1.	Загальна характеристика.....	3
2.	Чисельність населення.....	3
3.	Фізико-географічна характеристика.....	4
4.	Виробничий комплекс.....	6
5.	Перелік екологічно небезпечних об'єктів.....	6
6.	Атмосферне повітря.....	9
7.	Водні ресурси.....	18
8.	Земельні ресурси.....	32
9.	Лісові ресурси.....	35
10.	Надра.....	40
11.	Тваринний і рослинний світ.....	51
12.	Природно-заповідний фонд.....	70
13.	Формування екологічної мережі.....	85
14.	Поводження з відходами та небезпечними хімічними речовинами...89	
14.1.	Поводження з відходами I-III класів небезпеки	89
14.2.	Поводження з небезпечними хімічними речовинами.....	96
14.3.	Тверді побутові відходи.....	96
14.4.	Поводження з непридатними та забороненими до використання пестицидами та отрутохімікатами.....	97
15.	Радіаційна безпека.....	97
16.	Моніторинг довкілля.....	100
17.	Державний контроль за додержанням вимог природоохоронного законодавства.....	102
18.	Структура держуправління та держекоінспекції.....	104
19.	Міжнародне співробітництво.....	106
20.	Планування природоохоронної діяльності	106
21.	Найважливіші екологічні проблеми регіону.....	114
21.1.	Основні чинники та критерії для визначення найважливіших екологічних проблем.....	114
21.2.	Визначення найважливіших екологічних проблем	114
21.3.	Аналіз найважливіших екологічних проблем	116

1. Загальна характеристика

Дата утворення	- 1939 рік
Територія	- 24600 км ²
Кількість адміністративних районів	- 21
Кількість міст	- 12
з них: обласного підпорядкування	- 4
Кількість селищ	- 26
Кількість сіл	- 1010
Чисельність населення	- 1017,8 тис.чол.
Щільність населення	- 0,041 тис. чол. на 1 км ²

2. Чисельність населення

Таблиця 1

Назва міста	Кількість наявного населення, тис. чол.			Площа, км ²	Щільність наявного населення, тис.чол./ км ²
	всього	у тому числі			
		міське	сільське		
Міста обласного підпорядкування					
Кіровоград (міськрада)	244,7	244,7	X	100,0	2,457
м. Знам'янка (міськрада)	30,6	30,3	0,3	20,0	1,550
м.Олександрія (міськрада)	93,2	91,0	2,2	70,0	1,343
м.Світловодськ (міськрада)	55,4	55,4	X	40,0	1,393
Всього:	423,9	421,4	2,5	230,0	1,854
Міста районного підпорядкування					
м.Бобринець	11,5	11,0	0,5	-	-
м.Гайворон	15,5	15,5	0,0	-	-
м.Помічна	9,6	9,6	X	-	-
м. Долинська	19,3	19,1	0,2	-	-
м. Мала Виска	12,4	11,4	1,0	-	-
м. Новомиргород	12,0	11,7	0,3	-	-
м. Новоукраїнка	19,3	18,0	1,3	-	-
м. Ульяновка	6,4	6,4	X	-	-
Всього:	106,0	102,7	3,3	-	-
Райони					
Бобринецький	27,2	11,0	16,2	1500	0,018
Вільшанський	13,6	4,9	8,7	600	0,023
Гайворонський	40,1	22,2	17,9	700	0,058
Голованівський	33,1	12,3	20,8	1000	0,033
Добровеличківський	36,6	15,6	21,0	1300	0,029
Долинський	35,7	20,5	15,2	1300	0,028
Знам'янський	25	x	25	1300	0,020
Кіровоградський	37,7	X	37,7	1600	0,024
Компаніївський	16,0	4,6	11,4	1000	0,016
Маловисківський	46,1	21,1	25,0	1200	0,039
Новгородківський	16,4	5,9	10,5	1000	0,017
Новоархангельський	26,2	6,5	19,7	1200	0,022
Новомиргородський	30,4	14,4	16,0	1000	0,031
Новоукраїнський	44,6	18,0	26,6	1700	0,026
Олександрівський	30,2	11,7	18,5	1200	0,026
Олександрійський	37,9	10,6	27,3	1800	0,021
Онуфріївський	19,3	8,7	10,6	900	0,022
Петрівський	25,8	8,5	17,3	1200	0,022

Світловодський	13,6	x	13,6	1200	0,012
Ульяновський	24,4	6,4	18,0	700	0,035
Устинівський	14,0	3,6	10,4	900	0,016
Всього:	593,9	206,5	387,4	24300	0,025
Всього по області:	1017,8	627,9	389,9	24600	0,042

3. Фізико-географічна характеристика

Кіровоградська область розташована в центрі України, між Дніпром та Південним Бугом, в південній частині Придніпровської височини. Територія її становить 24,6 тис. км², що складає 4,1% від території усієї території України. Територія суші складає 97 % від загальної площі.

Кіровоградщина являє собою підвищену хвилясту рівнину, розчленовану густою мережею річкових долин, ярів і балок.

Клімат області помірно-континентальний, теплий. Середньорічна температура повітря 7-8 °С. Зима мало снігова, м'яка з частими відлигами. Середньомісячна температура найхолоднішого періоду зими (січень-лютий) по області мінус 5-8 °С. При різких змінах температур взимку на території області часто виникають тумани, ожеледь.

Річна кількість опадів розподіляється нерівномірно. Найбільша їх кількість випадає в теплий період року (квітень-жовтень). Середньорічна кількість опадів по області 470-510. Сніг випадає кожен зиму, але сніговий покрив утримується недовго.

Протягом року на території області спостерігаються сильні вітри більше 15 м/сек. Бурі та урагани до 25-30 м/с характерні для осінньо-літнього періоду.

Ґрунтовий покрив на території області характерний для перехідної зони від південного лісостепу до північного лісостепу і представлений більш ніж 50 агропромисловими групами ґрунтів. Ґрунти мають високу родючість. В північній частині області переважають чорноземи потужні малогумусні та середньогумусні із вмістом гумусу відповідно 5% та трохи більше 5,5 %. Для південно-західних районів найбільш поширеними ґрунтами є чорноземи звичайні, середньо та малогумусні, а в південній частині - чорноземи звичайні неглибокі малогумусні та малопотужні. За механічним складом ґрунти північних районів - важкосуглинкові, південних - легкосуглинкові, а в Придніпров'ї - легко та середньосуглинкові.

Наявністю в межах області докембрійського щита зумовлено багатство та різноманітність мінеральних ресурсів. В надрах області розвідано 31 вид корисних копалин, відкрито 390 родовищ, з яких розробляється 71. Мінерально-сировинна база складається з паливно-енергетичної сировини (уранова руда, буре вугілля, горючі сланці), сировини для металургійної промисловості (залізна руда, металічний нікель та кобальт), будівельної сировини (червоні, рожеві та сірі граніти, піски, цегельна сировина тощо), підземних вод, графіту та інші.

На території краю протікає 438 річок, нараховується 1074 річечки та струмочки загальною довжиною відповідно 5558 і 2595 км, збудовано 2185 ставків і 85 водосховищ. Переважають так звані малі річки. Найбільші ріки області – Інгулець, Тясмин, Інгул, Синюха, Велика Вись, Чорний Ташлик і Ятрань належать до басейнів Дніпра та Південного Бугу.

Типовий ландшафт Кіровоградщини (Новоукраїнський район)

Типовий ландшафт Кіровоградщини (Вільшанський район)

4. Виробничий комплекс

Таблиця 2

Галузі промисловості (інші галузі)	Кількість підприємств, од.	
	загальна	екологічно небезпечних
Промисловість, в т.ч.	97	2
енергетика	20	1
вугільна промисловість	11	-
чорна металургія	4	-
кольорова металургія	2	1
машинобудування	13	-
харчова промисловість	25	-
Транспорт	12	1
Комунальні	69	1
Сільське господарство	9	
Інші	278	
Всього	465	4

5. Перелік екологічно небезпечних об'єктів

Таблиця 3

№ з/п	Назва об'єкту	Вид економічної діяльності	Відомча належність (форма власності)	Примітка
-------	---------------	----------------------------	--------------------------------------	----------

1	Східний гірничо – збагачувальний комбінат	Добування уранової та торієвої руди. Виробництво та переробка ядерного палива	Загально-державна власність	Накопичено 36667,7 тис т відходів в хвостосховищі у балці «Щербаківська» Петровський район
2	ТОВ «Побужський феронікелевий комбінат»	Виробництво кольорових металів (нікелю)	Колективна власність	Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря більше 5947 т в рік
3	Кременчуцьке лінійне виробниче управління магістральних газопроводів Компресорна станція «Задніпровська»	Транспортування газу по трубопроводу	Державна власність	Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря більше 1123,7 т в рік
4	ТОВ «Водне господарство»	Забір, очищення та скид стічних вод.	Комунальна власність	Скид 17,95 млн. м ³ стічних вод за рік

ЕКОЛОГОНЕБЕЗПЕЧНІ ОБ'ЄКТИ

**Хвостосховище
балка «Щербаківська» ДП Східний ГЗК**

**Хвостосховище (загальний вигляд)
балка “Щербаківська” ДП Східний ГЗК**

ЕКОЛОГОНЕБЕЗПЕЧНІ ОБ`ЄКТИ

**Злив шлаку
ТОВ “Побужський феронікелевий комбінат”**

**Випуск металу с РТП-3
ТОВ “Побужський феронікелевий комбінат”**

6. Атмосферне повітря

У 2009 році в атмосферне повітря області від стаціонарних джерел забруднення підприємств та організацій здійснено викидів забруднюючих речовин в кількості 18,2 тис. т, що на 4 тис. т (на 27,9%) більше ніж у 2008 році.

У середньому від діяльності одного підприємства у повітря здійснено викидів забруднюючих речовин в кількості 32,3 т. У розрахунку на км² припадає 0,7 т викидів забруднюючих речовин, на одну особу – 17,8 кг.

Основними забруднювачами довкілля є підприємства переробної промисловості (47,1% загального обсягу забруднювальних речовин), добувної промисловості (20,5%), транспорту та зв'язку (15,8 %).

У структурі загального обсягу викидів забруднюючих речовин найбільша частка припадає на м. Кіровоград (11,1%), Голованівський (34,4%), Гайворонський (10,3%), Петрівський (8,6%), Світловодський (6,5%), Новоукраїнський (4,4%) райони, що становить більше ніж дві третини загального обсягу викидів по області.

Порівняно з 2008 р. збільшилися обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення у м. Олександрії та 11 районах області, значно – в Гайворонському (в 5,3 рази), Устинівському (в 3,6 рази), Голованівському (в 2,8 рази), Онуфріївському (в 2 рази), Петрівському (в 1,7 рази) та Вільшанському (в 1,5 рази) районах.

Протягом 2009 року найбільше викинуто в атмосферне повітря речовин у вигляді суспендованих частинок (34%), оксиду вуглецю (26,6%), діоксиду та інших сполук сірки (12,3%), сполук азоту (10,3%), метану (8,8%).

Із загального обсягу викидів забруднюючих речовин викиди метану та оксиду азоту, які належать до парникових газів, склали відповідно 1,6 тис.т та 0,1 тис. т. Крім того, в атмосферу надійшло 758 тис. т діоксиду вуглецю, який також має парникову дію.

Контроль за станом забруднення атмосферного повітря проводить лабораторія спостереження за забрудненням атмосфери Кіровоградського Центру з гідрометеорології в м. Кіровограді відповідно постам по інгредієнтах: пил, діоксид сірки, діоксид азоту, оксид азоту, сажа, оксид вуглецю, розчинні сульфати, формальдегід та в м. Олександрія по інгредієнтах: пил, діоксид сірки, діоксид азоту, сажа, розчинні сульфати.

За станом забруднення атмосферного повітря м. Світловодськ проводить спостереження Світловодська лабораторія спостереження Кіровоградського Центру з гідрометеорології по інгредієнтах: пил, діоксид сірки, розчинні сульфати, оксид вуглецю, діоксид азоту, оксид азоту, формальдегід.

Відчутну шкоду повітряному басейну завдає експлуатація автомобільного транспорту. Протягом 2009р. від усіх видів автотранспорту в повітря здійснено викидів забруднюючих речовин в кількості 49,7 тис. т, що на 2,7 тис. т менше ніж у попередньому році.

Для оптимізації стану атмосферного повітря необхідно впровадження нових прогресивних технологій виробництва, планування заходів по зменшенню обсягів викидів забруднюючих речовин у атмосферу, переведення котелень на більш екологічно чисте паливо - природний газ.

Протягом 2009 року на ТОВ «Заваллівський графіт» встановлено аспіраційні системи, що дасть можливість зменшити викиди на 3,64 т/рік та 4,25 т/рік. На ВАТ «Олександрійський хлібзавод» обладнано станки індивідуальною системою очистки, за рахунок чого зменшено викиди забруднюючих речовин на 0,35 т/рік. Налагоджено систему очищення на ВАТ «Маловисківське хлібоприймальне підприємство», проведено заміну пальникових пристроїв на Філії «Бобринецький райавтодор», з метою регулювання процесу згорання палива.

Значний вплив на формування екологічної ситуації області мають такі підприємства: ВАТ «Кіровоградолія», ЗАТ «Креатив», КС «Олександрівська» та КС «Кіровоградська» ДК «Укртрансгаз», відповідно, Олександрівського та Компаніївського, КС «Задніпровська» ДК «Укртрансгаз» Світловодського району, ТОВ «Побузький феронікелевий комбінат» Голованівського районів, які були основними забруднювачами повітря в 2009 р.

Динаміка викидів в атмосферне повітря

Таблиця 4

Показники	2007 рік	2008 рік	2009 рік
Загальна кількість суб'єктів підприємницької діяльності, що здійснюють викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря, од.	425	465	562
Загальна кількість суб'єктів підприємницької діяльності, поставлених на державний облік, од.	271	331	391

Загальна кількість суб'єктів підприємницької діяльності, що мають дозвіл на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря, од.	319	457	497
Потенційний обсяг викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел за суб'єктами підприємницької діяльності, поставленими на облік, тис. т	119,07	130,19	1219,9
Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних та пересувних джерел, тис. т у тому числі:	80,25	75,13	75,8
від стаціонарних джерел, тис. т	20,16	14,20	18,2
від пересувних джерел, тис. т	60,09	60,92	57,6
у тому числі від автомобільного транспорту, тис. т	51,57	52,47	49,8
Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних та пересувних джерел у розрахунку на км ² , т	2,92	3,05	3,1
Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних та пересувних джерел у розрахунку на одну особу, кг	68,55	72,7	74,2
Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел у розрахунку на км ² , т	0,82	0,58	0,7
Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел у розрахунку на одну особу, кг	19,26	13,18	17,8
Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від пересувних джерел у розрахунку на км ² , т	1,60	2,09	2,3

Найбільші середні і максимальні концентрації забруднюючих речовин(в кратності ГДК) в атмосферному повітрі міст

Таблиця 5

Забруднююча речовина	Місто	ГДК	Середня концентрація	Максимальна з разових концентрацій
1	2	3	4	5
Пил	Кіровоград	0,15	1,9	1,6
Діоксид азоту		0,04	0,7	1,2
Оксид вуглецю		3,0	0,8	1,4
Сажа		0,05	0,9	1,5
Формальдегід		0,03	1,4	0,3
Пил	Олександрія	0,15	2,0	1,4
Діоксид сірки		0,05	0,4	0,1
Сажа		0,05	0,8	1,0
Пил	Світловодськ	0,15	1,3	1,2
Діоксид сірки		0,05	0,26	0,3
Оксид вуглецю		3,0	0	0,4
Діоксид азоту		0,04	0,5	1,3
Оксид азоту		0,06	0,33	0,35
формальдегід		0,003	3,3	1,0

Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря

Таблиця 6

Назва забруднюючої речовини	2007 рік	2008 рік	2009 рік
-----------------------------	----------	----------	----------

1	2	3	4
1.Викиди забруднюючих речовин, усього, тис. т	129,549	127,391	75,8
у тому числі від:			
1.1 стаціонарних джерел	20,1	14,2	18,2
метали та їх сполуки	0,363	0,398	0,5
стійкі органічні забруднювачі	0,001	0,001	0
оксид вуглецю	2,290	2,608	4,8
діоксид та інші сполуки сірки	5,310	3,321	2,2
оксиди азоту	2,379	2,442	1,9
речовини у вигляді суспендованих твердих частинок	6,616	5,489	6,2
леткі органічні сполуки	0,945	0,808	0,9
1.2. пересувних джерел	60,0	60,9	57,6
сірчистий ангідрид	0,729	0,736	0,7
оксиди азоту	7,069	7,106	6,7
оксиди вуглецю	44,452	45,162	42,7
вуглеводні	0,234	-	-
леткі органічні сполуки	6,848	6,961	6,6
речовини у вигляді суспендованих твердих частинок	0,747	0,754	0,7
у тому числі від :			
1.2.1. автомобільного транспорту:	51,5	52,4	49,8
сірчистий ангідрид	0,392	0,169	0,4
оксиди азоту	4,401	4,466	4,2
оксид вуглецю	40,132	40,851	38,8
вуглеводні	-	-	-
леткі органічні сполуки	6,024	6,119	5,8
речовини у вигляді суспендованих твердих частинок	-	-	-
2. Парникові гази, усього, млн..т CO₂ – екв.	2039,0	1724,7	1,525

Основні забруднювачі атмосферного повітря за 2009 рік

Таблиця 7

№ з/п	Назва об'єкту	Назва забруднюючої речовини	Частка викидів забруднюючої речовини				Частка оснащення джерел викидів установками очистки газу, %	Ступінь очищення установок очистки газу, %	Заходи, спрямовані на зменшення викидів				
			Всього викидів, т/рік	До загального обсягу викидів об'єкту, %	До загального обсягу викидів (населеного пункту), %	До загального обсягу викидів (району), %			Загальний обсяг витрат за кошторисною вартістю, тис.грн.	Фактично витрачено з початку виконання заходу, тис.грн.	Зменшення викидів після впровадження заходу т/рік		
											Очікуване	Фактичне	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
1	КС "Олександрівська", Олександрівське ЛВУМГ смт. Олександрівка	Всього, у тому числі: Сполуки азоту Оксид вуглецю Метан	603,858 143,834 2,602 452,760	100 23,82 0,43 75,0	- - - -	24,0 5,7 0,1 18,0	-	-	-	-	-	-	
2	Олександрівське ЛВУМГ КС "Кіровоградська", с. Мар'ївка, Компаніївський район	Всього, у тому числі: Сполуки азоту Оксид вуглецю Метан	630,819 239,795 30,624 355,730	100 38,0 4,9 56,4	- - - -	25,0 9,5 1,2 14,0	-	-	-	-	-	-	
3	Кременчуцьке ЛВУМГ КС "Задніпровська", Світловодський район. с. Піщане,	Всього, у тому числі: Сполуки азоту Оксид вуглецю Метан	1123,729 499,834 95,601 518,697	100 44,5 8,5 46,2	- - - -	54,0 24,0 4,6 25,0	-	-	-	-	-	-	

1	2	3	4	5	6	7	7	8	9	10	11	12
4	ВАТ “Центральний гірничо-збагачувальний комбінат” (Петрівський рудник), смт Петрово.	Всього, у тому числі: Речовини у вигляді твердих суспендованих часток	660,271	100	-	20,6	-	-	-	-	-	-
		Сполуки азоту	385,866	58,44	-	12,0						
		Осид вуглецю	23,522	3,6	-	0,73						
			248,563	37,64	-	7,74						
5	ЗАТ “Креатив” м.Кіровоград пр.Промисловий, 14	Всього, у тому числі: Сполуки азоту	335,491	100	2,13	-	-	-	-	-	-	-
		Неметановані легкі органічні сполуки	7,300	2,2	0,05	-						
			258,948	77,2	1,65	-						
6	ВАТ “Кіровоградолія”, м.Кіровоград, вул. Урожайна, 30	Всього, у тому числі: Речовини у вигляді твердих суспендованих часток	410,800	100	2,61	-	-	-	-	-	-	-
		Сполуки азоту	26,234	6,4	0,17	-						
		Сполуки сірки	86,005	20,93	0,5	-						
		Осид вуглецю	164,735	40,10	1,0	-						
		Неметановані легкі органічні сполуки	109,941	26,8	0,7	-						
			15,430	3,8	0,1	-						
7	ТОВ “Побужський феронікелевий комбінат”, Голованівського району, смт. Побузьке, вул. Промислова, 13	Всього, у тому числі: Метали та їх сполуки	5946,965	100	-	72,3	-	-	-	-	-	-
		Речовини у вигляді твердих суспендованих часток	521,400	8,8	-	6,34						
		Сполуки азоту	1385,643	23,3	-	16,9						
		Сполуки сірки	249,859	4,20	-	3,0						
		Осид вуглецю	870,361	14,6	-	10,6						
			2914,302	49,0	-	35,4						

Основні забруднювачі атмосферного повітря

**ЗАТ «Креатив»
м. Кіровоград**

Основні забруднювачі атмосферного повітря

ВАТ “Кіровоградолія”

ТЕЦ м. Кіровоград

Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря за видами економічної діяльності у 2009 році по Кіровоградській області

Таблиця 8

№ з/п	Види економічної діяльності	Обсяги викидів по регіону	
		тис.т	у % до підсумку
1	2	3	4
1	Усі види економічної діяльності		
	у тому числі:	18,2	100,0
1.1	Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	0,5	2,6
1.2	Сільське господарство, мисливство та пов'язані з ними послуги	0,4	2,0
2	Лісове господарство та пов'язані з ним послуги	0,1	0,6
3	Добувна промисловість	3,7	20,5
3.1	Добування паливно-енергетичних корисних копалин	0,9	5,0
3.2	Добування вугілля, пігніту і торфу	0,1	0,4
3.3	Добування корисних копалин, крім паливно-енергетичних	2,8	15,5
3.4	Добування металевих руд	0,7	3,6
3.5	Інші галузі добувної промисловості	2,2	11,9
4	Переробна промисловість	8,6	47,1
4.1	Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	2,0	11,1
4.2	Виробництво харчових продуктів, напоїв	2,0	11,1
5	Текстильне виробництво; виробництво одягу, хутра та виробів з хутра	0,0	0,1
5.1	Текстильне виробництво	0,0	0,1
6	Виробництво одягу; виробництво хутра та виробів з хутра	0,0	0
7	Виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	0,0	0,0
8	Оброблення деревини та виробництво виробів з деревини, крім меблів	0,0	0,1
9	Целюлозно-паперове виробництво; видавнича діяльність	0,0	0,0
10	Виробництво паперової маси, паперу, картону та виробів з них	0,0	0,0
10.1	Виробнича та поліграфічна діяльність, тиражування записаних носіїв інформації	0,0	0,0
11	Виробництво коксу, продуктів нафтоперероблення та ядерних матеріалів	-	-
12	Хімічне виробництво	0,1	0,7
13	Виробництво гумових та пластмасових виробів	0,0	0,1
14	Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	0,3	1,4
15	Металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів	6,0	32,9
15.1	Металургійне виробництво	6,0	32,7
16	Виробництво готових металевих виробів	0,0	0,2
16.1	Виробництво машин та устаткування	0,1	0,4
16.2	Виробництво електричного, електронного та оптичного устаткування	0,0	0,2
16.3	Виробництво транспортних засобів та устаткування	0,0	0,0
16.4	Виробництво автомобілів, причепів та напівпричепів	0,0	0,0

16.5	Виробництво інших транспортних засобів	0,0	0,0
16.6	Інші галузі промисловості	0,0	0,1
17	Виробництво меблів; виробництво іншої продукції	0,0	0,1
18	Оброблення відходів	0,0	0,0
19	Виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	0,3	1,6
19.1	Виробництво та розподілення електроенергії, газу, пари та гарячої води	0,3	1,5
20	Будівництво	0,4	2,3
21	Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	0,4	2,4
22	Діяльність готелів та ресторанів	0,0	0,0
22.1	Діяльність транспорту та зв'язку	2,9	20,6
22.2	Діяльність наземного транспорту	2,6	14,1
23	Фінансова діяльність	0,0	0,0
24	Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям	0,1	0,3
25	Державне управління	0,7	3,9
26	Освіта	0,1	0,6
27	Охорона та надання соціальної допомоги	0,5	3,0
28	Надання комунальних та індивідуальних послуг; діяльність у сфері культури та спорту	0,0	0

7. Водні ресурси

Більша частина області (63 %) розміщена в межах басейну річки Південний Буг, інша (37 %) – в басейні річки Дніпра. Площі зайняті водними об'єктами складають 79375,6 га, або 3,23 % території. Водні ресурси області представлені 438 річками загальною довжиною 5558 км, мають середній багаторічний стік 1110 млн. м³, маловодного року 240 млн. м³. Транзит вод р. Дніпро та р. Південний Буг із суміжних областей 48,61 км³/рік. Сумарна водозабезпеченість на 1 жителя області значно більша у порівнянні з показниками в цілому по країні, що пояснюється транзитним стоком рік Дніпра та Південного Бугу, вода яких практично не використовується в народному господарстві області, так як вона значно віддалена від промислових центрів.

Річковий стік регулюється 85 водосховищами загальним корисним об'ємом 264,240 млн. м³, площею водного дзеркала 9,501 тис га, із яких 5 знаходиться на балансі організацій облводгоспу та 2717 ставками загальним об'ємом 191,06 тис. м³, площею водного дзеркала 17,392 тис. га.

В 2009 році з природних водних джерел області забрано 111,3 млн. м³ води, при цьому забір підземних вод склав 32,70 млн.м³. Використано прісної води в об'ємі 42,70 млн.м³, у тому числі на господарсько-побутові потреби – 22,42 млн.м³, виробничі – 14,10 млн.м³, сільськогосподарське водопостачання – 3,844 млн.м³, зрошення – 2,334 млн.м³.

Враховуючи беззаперечний факт, що якість дніпровської води, яку використовують для водоспоживання жителі Кіровоградської області катастрофічно погіршується, необхідно приділяти більше уваги збереженню кількісного і якісного складу підземних вод.

Для вирішення питання покращення водозабезпечення міста Кіровограда необхідно збільшувати використання підземних вод, які природно мають підвищений вміст заліза. Проблемним питанням, яке потребує вирішення є будівництво станції знезалізнення, вартість якої складає близько 2,4 млн. грн.

Обсяги скиду стічних вод значно нижчі ніж потужність очисних споруд, що призводить до низької ефективності роботи очисних споруд, в тому числі локальних на підприємствах, що є основною причиною забруднення поверхневих вод.

Станом на 1 січня 2010 року в Кіровоградській області 54 підприємства, мають скиди зворотних вод. В порівнянні з 2008 роком загальна кількість скиду забруднених вод збільшилась на 2,5 млн. м³ і становить 32,91 млн. м³.

Проектна потужність очисних споруд в області складає 106,3 млн. м³. Потужність очисних споруд перевищує обсяг стоків, які надходять на очищення, їх завантаженість становить від 20% до 60 % .

Як показує статзвітність очисні споруди 54 підприємств працюють неефективно, з порушенням технологічного режиму очистки.

Характеристика річок

Таблиця 9

Назва річки	Протяжність по території регіону, км	Кількість населених пунктів вздовж берегової смуги	Кількість гребель (водосховищ)	Кількість трубопроводів, які проходять через річку				Кількість напірних каналізаційних колекторів, що перетинає водний об'єкт
				Газо-	Нафто-	Аміако-	Продукто-	
Великі річки								
Дніпро	23	4	1	3	-	-	-	1
Південний Буг	84	9	1	-	-	-	-	8
Усього:	107	13	2	3	-	-	-	9
Середні річки								
Велика Вись	166	16	4	2	-	-	1	20
Висунь	9	-	-	-	-	-	-	-
Інгул	175	16	4	2	-	-	1	20
Інгулець	176	14	4	1	-	-	1	21
Синюха	90	20	3	-	-	-	-	15
Тясмин	30	4	1	1	-	-	1	9
Чорний Ташлик	94	7	5	-	-	-	-	25
Ятрань	36	3	1	-	-	-	-	7
Усього:	802	67	23	4	-	-	3	115
Малі річки								
Усього: 438 шт.	4649	605	60	7	1	-	2	185
Всього по всіх річках в регіоні:	5558	685	85	14	1	-	5	309

Водні об'єкти регіону

Таблиця 10

	Одиниця виміру	Кількість	Примітка
Усього	од.	2802	
у тому числі:			
місцевого значення	од.		
з них передано в оренду водних об'єктів			
загальнодержавного значення	од.	2802	
з них передано в оренду ставків	од.	1237	

Динамика водокористування

Таблиця 11

Показники	Одиниця виміру	2007 рік	2008 рік	2009 рік
1	2	4	5	3
Забрано води з природних джерел, усього	млн. м ³	111,8	143,2	111,3
у тому числі:				
поверхневої	млн. м ³	81,88	107,03	78,60
підземної	млн. м ³	29,92	36,17	32,70
морської	млн. м ³	-	-	-
Забрано води з природних джерел у розрахунку на одну особу	м ³	106,1	139,4	109,35
Використано свіжої води, усього	млн. м ³	44,44	46,19	42,70
у тому числі на потреби:				

господарсько-питні	млн. м ³	23,68	23,33	22,42
виробничі	млн. м ³	15,07	17,79	14,10
сільськогосподарські	млн. м ³	2,987	3,742	3,844
зрошення	млн. м ³	-	1,314	2,334
Використано свіжої води у розрахунку на одну особу	м ³	42,2	45,0	41,95
Втрачено води при транспортуванні	млн. м ³	19,63	13,41	13,01
	% до забраної води	11,9	9,4	11,7
Скинуто зворотних вод, усього	млн. м ³	62,92	63,73	57,61
у тому числі:				
у підземні горизонти	млн. м ³	-	0,242	1,154
у накопичувачі	млн. м ³	5,968	5,227	5,061
на поля фільтрації	млн. м ³	-	-	-
у поверхневі водні об'єкти	млн. м ³	56,96	58,26	51,40
Скинуто зворотних вод у поверхневі водні об'єкти, усього	млн. м ³	56,96	58,26	51,40
з них:				
нормативно очищених, усього	млн. м ³	18,61	17,71	8,786
у тому числі:				
на спорудах біологічного очищення	млн. м ³	13,33	11,58	2,552
на спорудах фізико-хімічного очищення	млн. м ³	2,97	2,984	3,924
на спорудах механічного очищення	млн. м ³	2,3	3,173	2,310
нормативно (умовно) чистих без очищення	млн. м ³	9,3	10,11	9,70
забруднених, усього	млн. м ³	28,95	30,41	32,91
у тому числі:				
недостатньо очищених	млн. м ³	28,56	30,33	32,83
без очищення	млн. м ³	0,386	0,081	0,078
Скинуто зворотних вод у поверхневі водні об'єкти у розрахунку на одну особу	м ³	54,09	56,73	50,05

Обсяг оборотної, повторної і послідовно використаної води

Таблиця 12

Види економічної діяльності	2007 р.		2008 р.		2009 р.	
	млн. м ³ на рік	у % до спожитої свіжої води	млн. м ³ на рік	у % до спожитої свіжої води	млн. м ³ на рік	у % до спожитої свіжої води
Усього по області	119,1	88,76	123,0	87,28	82,66	85,29
у тому числі:						
промисловість	92,72	95,50	117,2	94,61	77,16	94,32
сільське господарство	0,04	-	0,044	-	0,044	-
Житлово-комунальне господарство	3,31	34,1	5,671	34,49	5,210	36,37

**Скидання зворотних вод та забруднюючих речовин водокористувачами -
забруднювачами поверхневих водних об'єктів**

Таблиця 13

Назва водокористувача- забруднювача	2007 р.		2008 р.		2009 р.	
	об'єм скидання зворотних вод, млн. м ³	обсяг забрудню- ючих речовин, т	об'єм скидання зворотних вод, млн. м ³	обсяг забрудню- ючих речовин, т	об'єм скидання зворотних вод, млн. м ³	обсяг забрудню- ючих речовин, т
р. Інгулець басейн р. Дніпро						
Знамянське міське виробниче управління водоканалізаційного господарства	0,520	418,2	0,526	452,0	0,492	411,4
р. Інгул басейн р. Південний Буг						
ТОВ "Водне господарство" м. Кіровоград (КП "Кіровоградське водопровідно каналізаційне господарство" Кіровоградської міської ради)	19,234	14883,515	19,02	8225,913	17,95	16362,01
Інгульська шахта Схід ГЗК	3,5135	11016,880	3,361	5206,5	3,403	11058,23
р. Південний Буг						
ТОВ "Побужський феронікелевий комбінат"	0,701	696,832	*	95,318	*	17,19

**у зв'язку із зменшенням обсягів виробництва підприємств на 50%

ТОВ "Побужський феронікелевий комбінат" з ІІ кварталу 2008 року припинив скидати в р. П.БУГ господарсько – побутові та виробничі стічні води, задіявши їх в оборотній системі водопостачання за рахунок коштів підприємства.

**Скидання забруднюючих речовин із зворотними водами
у поверхневій водні об'єкти**

Таблиця 14

Скидання забруднюючих речовин по регіону	2007 рік		2008 рік		2009 рік	
	обсяг забруд- нюючих речовин, тис. т	% до загаль- ного обсягу	обсяг забруд- нюючих речовин, тис. т	% до загаль- ного обсягу	обсяг забруд- нюючих речовин, тис. т	% до загаль- ного обсягу
1	2	3	4	5	6	7
Скинуто забруднюючих речовин, усього	37,58	Х	40,66	Х	36,05	Х
Скинуто забруднюючих речовин з перевищенням нормативів гранично допустимого скидання	0,04	0,11	0,042	0,12	0,044	0,13

Примітка: підприємства-забруднювачі скидають недостатньо очищені зворотні води з перевищенням допустимих концентрацій, а перевищення лімітів забруднюючих речовин у зворотних водах незначні.

ВОДНІ РЕСУРСИ

**ТОВ “Водне господарство”
м. Кіровоград**

**ТОВ “Водне господарство”
м. Кіровоград**

ВОДНІ РЕСУРСИ

Річка Грузка. Кіровоградський район.

Річка Інгул в м. Кіровограді.

**Середньорічні концентрації речовин в контрольних створах водних об'єктів
у Кіровоградській області за 2009 рік (в одиницях кратності відповідних ГДК)**

Таблиця 15

Місце спостереження за якістю води	Показники складу та властивостей														
	Завислі речовини	БСК ₅	Сульфати	Хлориди	Амоній сольовий	Нітраги	Нафтопродукти	Сухий залишок	Нітриги	Фосфати	Залізо	Мідь	Цинк	АПАР	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
ГДК водного об'єкту рибо-господарського призначення, мг/дм ³	0,25 до фону фон 10,0	3,0	100	300	0,5	40,0	0,05	1000,0	0,08	3,12	0,1	0,001 до фону фон 0,02	0,01	0,1	
1. р.Інгул, 3 км вище м.Кіровограда, в межах с.Лелеківка, 0,8км вище впадіння р.Грузька	1,3	1,5	1,54	0,23	0,32	0,18	1,0	0,81	0,46	0,31	2,1	0,6	1,0	0,4	
2. р.Інгул, 0,5км нижче скиду ДП"Теплоенергоцентрально"	1,4	1,46	1,43	0,29	0,42	0,2	1,0	0,76	0,63	0,30	2,3	0,7	1,0	0,6	
3. р.Інгул, 2,5км нижче міста, 3-4 км нижче впадіння р.Сугоклея	1,8	1,5	2,1	0,3	0,4	0,32	1,54	0,93	4,6	0,39	2,6	1,15	1,0	0,9	
4. р.Інгул, нижче міста, 0,5км вище скиду очисних споруд ТОВ"Водне господарство"	1,8	1,54	2,3	0,3	0,44	0,41	1,94	1,04	3,25	0,37	2,6	1,15	1,0	0,9	

Місце спостереження за якістю води	Показники складу та властивостей													
	Завислі речовини	БСК ₅	Сульфати	Хлориди	Амоній сольовий	Нітрати	Нафтопродукти	Сухий залишок	Нітриги	Фосфати	Залізо	Мідь	Цинк	АПАР
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
5.р.Інгул, с.Клинці 1 км нижче скиду о/с ТОВ"Воднегосподарство"	2,1	1,43	1,6	0,38	0,6	0,4	2,0	0,9	4,75	0,82	2,9	1,3	1,0	0,87
6.р.Інгул,с.Інгуло-Кам'янка	2,0	2,1	2,8	0,4	0,34	0,4	1,6	1,05	2,6	0,46	3,1	1,0	1,0	0,77
7.р.Інгул, 0,5 км вище впадіння р.Березівка	1,6	1,5	3,3	0,57	0,3	0,22	1,0	1,1	1,25	0,34	2,3	0,9	1,0	0,53
8. р.Інгул, с.Розанівка, 0,5км нижче впадіння р.Березівка, на кордоні з Миколаївською областю	1,4	1,6	3,8	0,63	0,32	0,19	0,94	1,2	1,0	0,37	2,5	0,75	1,0	0,53
9. р.Березівка, 0,5 км до впадіння в р.Інгул	1,5	1,6	8,0	1,3	0,36	0,42	0,94	1,0	0,71	0,18	2,5	0,9	1,0	0,53
10. р.Інгулець, м.Олександрія вище міста в межах Олександрійського водосховища	1,4	1,14	0,64	0,13	0,84	0,11	0,8	0,43	0,4	0,04	2,8	0,85	1,0	0,4
11. р.Інгулець, вище м.Олександрії 0,5км вище скиду очисних споруд КП " Олександрія-водоканал"	1,3	1,3	1,6	0,2	0,3	0,12	1,94	0,62	2,1	0,13	3,1	1,0	1,0	0,98
12. р.Інгулець, нижче міста.в межах с.Звенигородка 0,5км нижче скиду очисних споруд КП " Олександрія-водоканал"	1,4	1,45	1,6	0,2	0,54	0,14	1,94	0,68	2,8	0,48	2,8	1,3	1,0	0,98

Місце спостереження за якістю води	Показники складу та властивостей													
	Завислі речовини	БСК ₅	Сульфати	Хлориди	Амоній сольовий	Нітрати	Нафтопродукти	Сухий залишок	Нітриги	Фосфати	Залізо	Мідь	Цинк	АПАР
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
13. р.Інгулець, с.НовийСтародуб	1,3	1,8	1,9	0,23	0,52	0,061	1,0	0,79	0,7	0,15	3,9	0,65	1,0	0,5
14. р.Інгулець, смт Петрово (міст)	1,3	1,7	2,4	0,23	0,54	0,06	0,8	0,77	0,4	0,07	3,4	0,75	1,0	0,4
15. р.Інгулець, с.Іскровка, 0,5 км вище впадіння р. Жовта	1,2	1,6	3,3	0,3	0,46	0,06	0,74	0,93	0,4	0,13	2,3	0,5	1,0	0,4
16. р.Інгулець, 0,5 км нижче впадіння р.Жовта на кордоні Дніпропетровськ кої і Кіровоградської областей	1,2	1,7	4,1	0,37	0,32	0,08	1,46	1,2	0,73	0,22	2,4	1,0	1,0	0,7
17. р.Жовта. с.Іскровка 0,5км вище гирла р.Жовта	1,2	1,75	7,0	0,88	0,4	0,1	1,54	2,0	1,9	0,65	17,1	0,85	1,0	0,8
18. Басейн р.Південний Буг, м.Гайворон,05 км вище впадіння р. Ташличка на кордоні з Вінницькою обл..	1,2	1,3	0,35	0,14	0,24	0,07	0,86	0,43	0,38	0,21	1,2	0,8	2,0	0,4
19. р.Південний Буг, м.Гайворон,05 км. Нижче впадіння р.Ташличка	1,1	1,3	0,38	0,14	0,26	0,08	1,0	0,42	0,39	0,33	1,9	0,85	1,0	0,5

Місце спостереження за якістю води	Показники складу та властивостей													
	Завислі речовини	БСК ₅	Сульфати	Хлориди	Амоній сольовий	Нітрати	Нафтопродукти	Сухий залишок	Нітриги	Фосфати	Залізо	Мідь	Цинк	АПАР
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
20. Південний Буг, 0,5 км вище скиду ТОВ «Побужського феро-нікелевого комбінату»	1,1	1,7	0,34	0,15	0,22	0,08	0,92	0,39	0,38	0,03	1,2	0,65	1,0	0,43
21. р.Південний Буг,0,5 км нижче скиду ТОВ «Побужського феро-нікелевого комбінату» на кордоні з Миколаївською областю	1,2	1,5	0,7	0,14	0,24	0,09	0,92	0,43	0,46	0,03	1,4	0,8	1,0	0,46
22. р.Синюха, Сталеве в місці впадіння р. Велика Вись на кордоні з Черкаською областю	1,2	1,3	0,45	0,18	0,22	0,07	1,0	0,54	0,38	0,11	1,2	0,5	1,0	0,33
23.р.Синюха, м.Новоархангельськ	1,2	1,5	0,51	0,18	0,26	0,09	1,52	0,54	0,39	0,12	1,3	0,5	1,0	0,56
24. р.Синюха ,с. Вільшанка нижче впадіння р. Чорний Ташлик на кордоні з Миколаївською областю	1,2	1,3	0,61	0,17	0,24	0,08	0,9	0,53	0,46	0,06	1,1	0,6	1,0	0,37
25. р.Ятранть,с. Перегонівка на кордоні з Черкаською обл.(біля цукрового заводу)	1,9	1,2	0,33	0,16	0,29	0,09	1,0	0,46	0,53	0,09	2,5	0,7	1,0	0,53

Місце спостереження за якістю води	Показники складу та властивостей													
	Завислі речовини	БСК ₅	Сульфати	Хлориди	Амоній сольовий	Нітрати	Нафтопродукти	Сухий залишок	Нітриги	Фосфати	Залізо	Мідь	Цинк	АПАР
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
26.р. Ятрань, с. Покотилове	1,4	1,3	0,2	0,14	0,32	0,08	0,8	0,41	0,41	0,15	1,6	0,55	1,0	0,23
27.р. Чорний Ташлик, м. Новоукраїнка, в місці водозабору цукрового заводу	1,3	2,0	0,23	0,3	0,34	0,18	0,8	0,87	0,46	0,02	1,7	0,75	1,0	0,33
28. р. Чорний Ташлик, Помічянське водосховище	1,1	1,52	0,34	0,32	0,24	0,16	0,9	0,86	0,75	0,025	1,2	0,65	1,0	0,23
29. р. Дніпро, Кременчуцьке водосховище 4,5 км. вище м. Світловодськ	1,3	1,0	0,23	0,08	0,6	0,044	1,0	0,3	0,46	0,05	1,5	0,5	1,0	0,33
30. р. Дніпро, Кременчуцьке водосховище м. Світловодськ, 0,4 км на захід від греблі ГЕС	1,3	1,1	0,25	0,09	0,4	0,046	1,0	0,27	0,45	0,07	2,3	0,8	0,12	0,45
31. р. Дніпро, Дніпро-дзержинське водосховище 0,5 км нижче скиду очисних споруд КП «Світловодський міськводоканал», в районі с. Кам'яні Потіки, Кременчуцького району.	1,5	1,3	0,25	0,07	0,26	0,042	1,0	0,24	0,38	0,07	1,5	0,5	1,0	0,45

Місце спостереження за якістю води	Показники складу та властивостей													
	Завислі речовини	БСК ₅	Сульфати	Хлориди	Амоній сольовий	Нітрати	Нафтопродукти	Сухий залишок	Нітриги	Фосфати	Залізо	Мідь	Цинк	АПАР
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
32. р.Дніпро, Дніпродзержинське водосховище, с.Власівка, в районі скиду ЗАТ «Світловодське кар'єроуправління»	1,6	1,4	0,22	0,09	0,28	0,037	1,0	0,3	1,0	0,096	1,9	0,5	1,0	0,49
33. р.Дніпро, Кременчуцьке водосховище, с.Ревівка водозабір водоводу «Дніпро-Кіровоград»	1,8	1,5	0,24	0,075	0,28	0,012	1,0	0,24	0,3	0,083	2,2	0,5	1,0	0,4

Інструментально- лабораторний контроль якості поверхневих вод у 2009 році

Таблиця 16

Назва водного об'єкту	Кількість контрольних створів, в яких здійснювались вимірювання, од.		Відібрано та проаналізовано проб води, од.	Кількість показників в тому числі забруднюючих речовин, що визначалися, од.	Кількість випадків та назва речовин з перевищенням ГДК, од.
	усього	З перевищенням ГДК			
1	2	3	4	5	6
1. Міністерство охорони навколишнього природного середовища Державна екологічна інспекція в Кіровоградській області					
1. Ріка Інгул та її притоки	9	9	27	26	6 – завислі речовини 8 – БСК 9 – залізо 4 – нафтопродукти 4 – нітрити 8 – сульфати
2. Ріка Інгулець та її притоки	8	8	23	26	1 – завислі речовини 7 – БСК 1 – сухий залишок 4 – нафтопродукти 3 – нітрити 7 – сульфати 8 – фосфати
3. Ріка Південний	11	9	33	26	5 – БСК 4 – залізо 1 – цинк 1 – завислі речовини
1	2	3	4	5	6

4.Ріка Дніпро та її притоки	5	5	14	26	12 – АПАР 7– залізо 1– нітрити 5 – БСК 9 - фосфати
-----------------------------	---	---	----	----	--

8. Земельні ресурси

Територія області становить 2458,8 тис. кв. км або 4,07 відсотка території України, з яких сільськогосподарські землі – 2040,4 тис. га. Кіровоградська область разом з Дніпропетровською і Запорізькою входить до Придніпровського економічного району і за структурою економіки є індустріально-аграрною. У структурі сільськогосподарських угідь рілля становить 1762,3 тис. га, багаторічні насадження – 26,1 тис. га, пасовища та сіножаті – 252 тис. га. Розораність земель в області 71,1 % суші. Область розташована в досить широкій смузі переходу лісостепової зони України у степову. Відповідно до цього північна частина області відноситься до Лісостепу, південна – до північного Степу України.

Протяжність області з півночі на південь майже 170 км із заходу на схід понад 300 км. Область межує з Вінницькою, Черкаською, Полтавською, Дніпропетровською, Миколаївською та Одеською областями.

Кіровоградська область має надзвичайно потужний земельно – ресурсний потенціал. Із 2458,8 тис. га території області 2039,8 тис. га (83%) складають сільськогосподарські угіддя, 182,6 тис. га (7,4%) лісові землі, 76,0 тис. га (3,1%) під водою, 88,1 тис. га (3,6%) земель забудовано.

Основними землекористувачами в області є сільськогосподарські підприємства у користуванні яких перебуває 1266,5 тис. га (51,5%) загальної площі області. У власності і користуванні громадян знаходиться 635,6 тис. га (25,8%). Всього в області 748,3 тис. власників землі і землекористувачів.

Розпайовані 1466,0 тис. га сільськогосподарських угідь або (94,4%) земель колективної власності. Розмір середньої частки (паю) відповідно до виданих сертифікатів по області складає 5,8 га.

За площею та біопродуктивним потенціалом земельного фонду Кіровоградська область є однією з провідних областей України.

Внаслідок екстенсивного землеробства сільськогосподарська освоєність та розораність території суші області досягла 85,7 та 74,4 відсотка відповідно. Через це в області спостерігається надмірний вплив сільськогосподарського виробництва на стан земельних ресурсів, що викликана надмірною розораністю території, хімізацією та меліорацією земель.

Наслідком високої господарської освоєності земельного фонду, без належних заходів щодо її охорони відтворення, як виробничого ресурсу та важливої складової навколишнього природного середовища, є прогресуюча деградація земель, що створює загрозу екологічній безпеці області, процес втрати гумусності прогресує. Середньозважений вміст гумусу в ґрунтах з кожним роком зменшується. Отже за такої тенденції ґрунти області протягом дуже короткого в історії ґрунтоутворення проміжку часу можуть зазнати катастрофічних змін. Тому усі землі потребують захисту та охорони від негативних процесів, забруднення і погіршення екологічного стану.

Структура земельного фонду Кіровоградської області

Таблиця 17

Основні види земель та угідь	2005 рік		2006 рік		2007 рік		2008 рік		2009 рік	
	усього, тис. га	% до загальної площі території	усього, тис. га	% до загальної площі території	усього, тис. га	% до загальної площі території	усього, тис. га	% до загальної площі території	усього, тис. га	% до загальної площі території
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Загальна територія	2458,8	100,0	2458,8	100,0	2458,8	100,0	2458,8	100,0	2458,8	100
у тому числі:										
1. Сільськогосподарські угіддя	2041,8	83,1	2041,6	83,1	2041,8	83,1	2041,6	83,1	2040,4	83
з них:										
рілля	1764,8	71,8	1764,1	71,8	1764,8	71,8	1764,1	71,8	1762,3	71,7
перелogi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
багаторічні насадження	26,7	1,1	26,5	1,1	26,7	1,1	26,5	1,1	26,1	1,1
сіножаті і пасовища	250,3	10,2	251,0	10,2	250,3	10,2	251,0	10,2	252	10,2
2. Ліси і інші лісовкриті площі	180,6	7,3	180,7	7,3	180,6	7,3	180,7	7,3	183	7,4
з них вкриті лісовою рослинністю	161,3	6,6	162,7	6,6	161,3	6,6	162,7	6,6	163,5	6,6
3. Забудовані землі	87,8	3,6	87,7	3,6	87,8	3,6	87,7	3,6	88,1	3,6
4. Відкриті заболочені землі	10,5	0,4	10,4	0,4	10,5	0,4	10,4	0,4	10,7	0,4
5. Відкриті землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом (піски, яри, землі, зайняті зсувами, щебенем, галькою, голими скелями)	12,9	0,5	12,9	0,5	12,9	0,5	12,9	0,5	13,3	0,5
6. Інші землі	49,6	2,0	49,7	2,0	49,6	2,0	49,7	2,0	47	2
Усього земель (суша)	2383,2	96,9	2383,0	96,9	2383,2	96,9	2383,0	96,9	2382,5	96,9
Території, що покриті поверхневими водами	75,6	3,1	75,8	3,1	75,6	3,1	75,8	3,1	76,3	3,1

Принциповим заходом у ході земельної реформи, є збалансування процесів між використанням і охороною земель, забезпечення їх належного фінансування та виконання ґрунтоохоронних заходів щодо використання та охорони земель. На сучасному етапі необхідно здійснити:

- забезпечення раціонального, невиснажливого, ґрунтозахисного та еколого безпечного землекористування;

- комплексний науково обґрунтований підхід до процесів використання, збереження та відтворення родючості сільськогосподарських угідь, здійснення збалансованих земле меліоративних і земле охоронних заходів;
- формування в усіх землеробних районах високопродуктивних, ерозійних та екобезпечних агро ландшафтів, які мали б належні рівні саморегуляції і були збалансовані з довкіллям завдяки оптимальним співвідношенням між різними елементами природного середовища та його основними екосистемами (лісовими, водними, тощо);
- удосконалення структури сільськогосподарських угідь і посівів вирощуваних культур у напрямі істотного зменшення негативних антропогенних навантажень на навколишнє природне середовище та підвищення його відновлювального та асиміляційного потенціалів.

Порушені, відпрацьовані землі та їх рекультивація

Таблиця 18

Землі	2005 рік	2006 рік	2007 рік	2008 рік	2009 рік
1	2	3	4	5	6
Порушені, тис. га	4,2	4,2	4,0	4,0	4,0
% до загальної площі території	0,17	0,17	0,16	0,16	0,16
Відпрацьовані, тис. га	1,1	1,1	1,1	1,0	1,1
% до загальної площі території	0,04	0,04	0,04	0,04	0,04
Рекультивовані, тис. га	0,1	0,1	0,21	4,49	0,003
% до загальної площі території	0,004	0,004	0,009	0	0,0001

* за даними Програми розвитку земельних відносин у області на 2007-2015 роки на підставі ґрунтових обстежень 80-х років минулого століття

Консервація деградованих і малопродуктивних земель за 2009 рік

Таблиця 19

Види земель	Усього на початок року		Проведено консервацію		Потребують консервації	
	тис. га	% до загальної площі території	тис. га	% до загальної площі території	тис. га	% до загальної площі території
1	2	3	4	5	6	7
Орні землі	1762,3	71,7			226,0*	9,2

9. Лісові ресурси

Землі лісогосподарського призначення регіону (станом на 01.01.2010 року)

Таблиця 20

№ з/п		Одиниця виміру	Кількість	Примітка
1	2	3	4	5
1.	Загальна площа земель лісогосподарського призначення	тис. га	183,0	
	у тому числі:			
1.1	площа земель лісогосподарського призначення державних лісогосподарських підприємств	тис. га	108,2	
1.2	площа земель лісогосподарського призначення комунальних лісогосподарських підприємств	тис. га	-	
1.3	площа земель лісогосподарського призначення власників лісів	га	-	
1.4	площа земель лісогосподарського призначення, що не надана у користування	га	63,0	
2.	Площа земель лісогосподарського призначення, що вкрита лісовою рослинністю	тис. га	163,5	

Непридатні для використання в сільському господарстві, деградовані і малопродуктивні землі, можливі для лісорозведення, станом на 01.01.2010 року

Таблиця 21

	Види деградованих і малопродуктивних земель					
	яри	еродовані балки	Крутосхили	піски	пустирі, галявини	кар'єри
1	2	3	4	5	6	7
Загальна площа, га	3718			318		1059
у тому числі можливі для лісорозведення:	3718					250
посадка лісу						
посів лісу						

Землі лісогосподарського призначення регіону в розрізі категорій земель

(станом на 01.01.2010 року) Таблиця 22

№ з/п	Міністерства, відомства (постійні лісокористувачі, власники лісів), інші	Землі лісогосподарського призначення (усього), тис. га	Лісові землі, тис. га					Нелісові землі, тис. га						
			вкриті лісовою рослинністю		не вкриті лісовою рослинністю			у тому числі сільськогосподарські угіддя				інші нелісові землі	усього нелісових земель	
			усього	у тому числі лісові культури	незімкнуті лісові культури	інші не вкриті лісовою рослинністю	усього не вкритих лісовою рослинністю	усього лісових земель	сіножаті	рілля	пасовища			разом с/г угідь
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
	Держкомлісгосп України	119,3	102,4	69,4	4,7	1,44	6,14	115,017	0,054	0,342	0,041	0,499	2,2	4,3

Динаміка спеціального використання лісових ресурсів державного значення

Таблиця 23

Рік	Затверд-жена розрахункова лісосіка, тис. м ³	Фактично зрубано разом, га/тис.м ³	Зрубано по господарствах					
			Хвойні		твердолистяні		м'яколистяні	
			розрахункова лісосіка, тис. м ³	фактично зрубано, га/тис. м ³	розрахункова лісосіка, тис. м ³	фактично зрубано, га/тис. м ³	розрахункова лісосіка, тис. м ³	фактично зрубано, га/тис. м ³
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Рубки головного користування								
2007	37670	38743			37310	38381	360	362
2008	39620	38631			39230	38263	390	368
2009	39620	40230			39230	40100	390	130

**Динаміка лісовідновлення, лісорозведення та створення захисних насаджень
з 2005 по 2008 роки і за 2009 рік (в розрізі міністерств та відомств)**

Таблиця 24

№ з/п	Рік	Міністерства, відомства, постійні лісокористувачі, власники лісів	Усього створено лісових насаджень, га										
			лісовідновлення, га			лісорозведення, га			створення захисних насаджень на землях, непридатних для сільського господарства, га	створення пожезахисних лісових смуг, га	створення інших захисних насаджень, га	природне поновлення лісу, га	усього створено лісів
			у тому числі:		Усього	у тому числі:		усього					
			посадка лісу	посів лісу		посадка лісу	посів лісу						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	2005	Разом	84,6	159,4	244	246,2	341,5	587,7	53,5	0,8		20	906
	2006	Разом	282,2	458	740,2	519,2	127,1	646,3				37,3	1423,8
	2007	Разом	429,4	174,4	603,8	900	241,5	1141,5				49	1794,3
	2008	Разом	426,8	292,4	719,2	703,5	352,2	1055,7				46,3	1821,2
	2009	Разом	623	117	740	1459	462	1921				75	2736
		у тому числі:											
		Держкомлісгосп	623	117	740	1459	462	1921				75	2736

ЛІСОВІ РЕСУРСИ

Розплідник в Долинському лісгоспі.

Посадковий матеріал в Голованіському лісгоспі.

**Динаміка проведення лісгосподарських заходів, пов'язаних із
вирубанням деревини**

Таблиця 25

Рік	Загальна площа, га	Фактично зрубано, тис. м ³	Зрубано по господарствах					
			хвойні		твердолистяні		м'яколистяні	
			площа, га	фактично зрубано, га/тис. м ³	площа, га	фактично зрубано, га/тис. м ³	площа, га	фактично зрубано, га/тис. м ³
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Усього рубок, пов'язаних з веденням лісового господарства								
2007	3862,8	168,53						
2008	3378,5	155,59						
2009	2895	142,95						
у тому числі: 1. Рубки догляду								
2007	1251	13,44						
2008	1145,2	14,85						
2009	473	7,85						
2. Лісовідновні рубки								
2007	0	0						
2008	24	7,54						
2009	35,3	8,27						
3. Суцільні санітарні рубки								
2007	419,4	117,05						
2008	348,7	98,45						
2009	258	81,42						

Динаміка загибелі лісових культур, насаджень та незімкнутих лісових культур

Таблиця 26

	Держкомлісгосп	Мінагрополітики	Міноборони	Мінприроди	Інші	Усього
1	2	3	4	5	6	7
Усього за 2007 рік	763,2					763,2
Усього за 2007 рік	786					786
Усього за 2008 рік	436,2					436,2
у тому числі:						
1. усього загиблих лісових насаджень, га	258					258
у тому числі від:						
пожеж	4,8					4,8
несприятливих погодних умов	53					53
хвороб та шкідників лісу	200,2					200,2
господарської діяльності людини (забудова, ЛЕП, кар'єри, газопроводи тощо)						
1.1. з них загиблих лісових культур, га	178,2					178,2
у тому числі від:						
пожеж	3					3

1		3	4	5	6	
несприятливих погодних умов	49,8					49,8
хвороб та шкідників лісу						
господарської діяльності людини (забудова, ЛЕП, кар'єри, газопроводи тощо)						
Інше	125,4					125,4

10. Надра

Розташування території області в центрі українського кристалічного щита зумовлює утворення значних родовищ рідкісних корисних копалин та різноманітність мінеральних ресурсів.

На території області обліковується 252 родовища і 42 об'єкти обліку (з урахуванням комплексності) різноманітних корисних копалин, з яких 79 родовищ і 18 об'єктів експлуатуються.

Мінерально-сировинна база області на 15,5 % складається з паливно-енергетичних корисних копалин (буре вугілля, бітум), на 59,2 % - із сировини для виробництва будівельних матеріалів, решта - це руди чорних, кольорових та рідкісних металів, а також питні, технічні та мінеральні підземні води.

На 43 об'єктах бурого вугілля (12 родовищ) враховані запаси в кількості 750,405 млн. т за категоріями А+В+С₁, що входять до Олександрійського та Ватутінського геологопромислових районів Дніпровського басейну. Вуглевидобуток в області здійснюється трьома вуглерозрізами ЗАТ "Енерговугілля" виробничою потужністю 1900,0 тис. т вугілля на рік і одним вуглерозрізом ДП "Бурвугілля" виробничою потужністю 500 тис. т вугілля на рік.

Запаси вугілля категорій А+В+С₁ в межах полів діючих підприємств становлять 66,931 млн. т. Підготовлено три ділянки для будівництва шахт і шість ділянок для будівництва вуглерозрізів на Миронівському, Бандурівському, Єлизаветівському, Новомиргородському та Златопільському родовищах проектною потужністю від 300 до 3000 тис. т вугілля на рік (загальна - 8,0 млн. т). У природному стані буре вугілля використовується в енергетиці як паливо для ТЕЦ, у вигляді брикетів - для побутових цілей.

На 16 об'єктах, що входять до складу п'яти родовищ бурого вугілля, підраховані запаси бітуму за категоріями В+С₁ у кількості 3,99 млн. т. На діючому Морозівському вуглерозрізі запаси бітуму у вугіллі складають 0,377 млн. т.

Із металічних корисних копалин Держбалансом враховується чотири родовища заліза із запасами 469,624 млн. т. Центральним ГЗК розробляються два - Петровське і Артемівське родовища. Видобуток залізистих кварцитів в 2008 році склав 6,3 млн. т (3,98% від видобутку в Україні). Попельнастівське

родовище не розробляється. Держбалансом враховані запаси залізистих кварцитів Пролетарської ділянки.

На території області враховуються запаси п'яти родовищ кобальто-нікелевих руд. Розробляється Липовеньківське родовище (ТОВ “Побужський феронікелевий комбінат”), готується до розробки Капітанівське родовище (ТОВ “Феррекспо”). Пошуковими та пошуково-оціночними роботами останніх років в Побузькому районі відкрито нові перспективні ділянки. На двох підготовлених для розвідки (Лащівська та Північно-Липовеньківська ділянки) запаси нікелю оцінені в 45 тис. т.

На території області виявлені золоторудні родовища - Клишівське родовище та Юр'ївське.

Держбалансом враховані запаси Бирзулівського родовища розсипного ільменіту. У майбутньому на території області можливе створення сировинних баз інших металічних корисних копалин, а саме хромових руд у межах Капітанівського масиву.

Руди літію виявлені на Полохівському петалітовому та Станкуватському сподумен-петалітовому родовищах. За результатами пошукових робіт в лінзах пегматитів та метасоматитів Ганнівсько-Звенигородської рудоносної зони в межах Кіровоградського блоку Українського кристалічного щита встановлена наявність танталу.

На даний час область займає монопольне становище в Україні за запасами і видобутком урану. У Кіровоградському рудоносному районі розвідані і підготовлені до експлуатації значні та унікальні за запасами родовища. Розробляється чотири родовища.

Гірничорудна сировина на території області представлена трьома родовищами графіту з загальними запасами руди 126,7 млн. т, кристалічного графіту 7,892 млн. т, за категоріями А+В+С₁. В експлуатації перебуває лише одне -Заваллівське. Балахівське і Петрівське родовища не розробляються.

Супутньою корисною копалиною на Заваллівському родовищі графіту є абразивна сировина, запаси якої оцінюються в 20,3 млн. т за промисловими категоріями А+В+С₁.

Промисловістю освоєне лише Обознівське родовище вторинного каоліну із 6-ти розвіданих і врахованих Держбалансом.

Вогнетривкі глини представлені одним Шестаківським родовищем, попередньо оцінені запаси якого складають 37919,0 тис. т за категорією С₂.

Держбалансом враховане одне Малоскелівське родовище кварциту та кварцу для вогнетривів, розвідані запаси якого складають 15482,0 тис. т за промисловими категоріями А+В+С₁.

Пісок формувальний також представлений одним родовищем - Маловисківським, запаси якого складають 4122,0 тис. т за промисловими категоріями А+В+С₁. Родовище не розробляється.

Корисні копалини для будівництва представлені 156 родовищами і 18 об'єктами обліку з 10 видів корисних копалин, з яких на даний час розробляється 57 родовищ і 14 об'єктів обліку.

Цементна сировина представлена одним родовищем і двома об'єктами обліку із загальними запасами 11262,0 тис. т за промисловими категоріями А+В+С₁.

В області налічується 17 родовищ будівельного піску, запаси якого складають 46414,3 тис. м за промисловими категоріями А+В+С₁, що повністю забезпечує потреби області. На даний час розробляється три родовища.

Підприємства області повністю забезпечені сировиною для виробництва було-щебеневої та облицювальної продукції. Держбалансом враховано 61 родовище і 9 об'єктів обліку каменю будівельного з запасами 772,497 млн. м³. У розробці перебуває 33 родовища і 7 об'єктів обліку.

Камінь облицювальний представлений 12 родовищами з запасами 21,942 млн. м³ за промисловими категоріями А+В+С₁. У розробці перебуває 9 родовищ.

Держбалансом враховано по одному родовищу сировини крем'яної, сировини карбонатної для випалювання на вапно, каменю пиляльного, сировини керамзитової. На даний час усі родовища розробляються за виключенням карбонатної сировини для випалювання на вапно.

Запаси цегельно-черепичної сировини, обсяги яких складають 82178,92 тис. м³ за промисловими категоріями А+В+С₁ зосереджені на 59 родовищах і 5 об'єктах обліку. На сьогоднішній день у розробці перебуває 7 родовищ і чотири об'єкти обліку.

Питні та технічні підземні води в Кіровоградській області для господарсько-питного і виробничо-технічного водопостачання розвідані на 38 ділянках.

Сумарна кількість затверджених (балансових) запасів складає 225,700 тис. м³/добу за категоріями А+В+С₁. Найбільш перспективні для розробки є родовище Новомиргородське ділянка Новомиргородська-2, запаси якої складають 24,20 тис. м³/добу за категорією В та родовище Панчівське ділянка Паничівська, запаси якої - 10,00 тис. м³/добу категоріями А+В+С₁.

Підземні мінеральні води Кіровоградської області відносяться до типу радонових і використовуються в бальнеолікуванні, розвідані на трьох ділянках, розробляється тільки одна. Не освоєна Олександрійська ділянка радонових вод з запасами 25,00 тис. м³/добу.

В 2008 році ДКЗ України затверджені балансові запаси Вербівського родовища природно-столових вод за категоріями А+В+С₁ кількістю 50,00 тис. м³/добу. Сумарна кількість затверджених (балансових) запасів складає 483,0 м³/добу за категоріями А+В+С₁.

На виконання доручення Кабінету Міністрів України від 7 жовтня 1999 року № 33 щодо реалізації Концепції поліпшення екологічного становища гірничодобувних регіонів України рішенням Кіровоградської обласної ради від 19 квітня 2002 року № 14 затверджена "Програма екологічної реабілітації гірничодобувних районів Кіровоградської області на 2002-2010 роки" (надалі - Програма).

Необхідність розроблення Програми була викликана значним впливом гірничих підприємств на стан довкілля, а саме: порушення природної поверхні землі, геологічного становища, ландшафту із змінами гідрологічного режиму в

результаті відкачування певної кількості підземних вод, скиди промислових та побутових стоків у поверхневі водні об'єкти та інше.

На виконання Програми в області проведена інвентаризація порушених земель під розробками корисних копалин (шахти, розрізи, кар'єри).

Згідно даних державної статистичної звітності станом на 1 січня 2010 року в області нараховується 4048,5 га порушених земель, 2988,7 га під відкритими розробками та кар'єрами, що експлуатуються, решта родовищ на площі 1059,8 га, в переважній більшості місцевого значення, не функціонує. Найбільші площі порушених земель знаходяться в Олександрійському - 1021 га, Петрівському - 730,1 га, Гайворонському - 609,2 га, Голованівському - 309 га, Кіровоградському - 232,6 га, Знам'янському районах -183,4 га.

Стан основних виявлених осередків і ділянок забруднення підземних вод у 2009 році

Таблиця 27

№№ з/п на карті	Басейн підземних вод (БПВ-1)	Річковий басейн (РБ)	Одиниця адміністративно-територіального поділу регіону	Ділянка, осередок забруднення і його місце знаходження	Дата виявлення ділянки, осередку	Геологічний індекс забрудненого водоносного горизонту	Захищеність водоносного горизонту (відповідно до карти захищеності)	Тип забруднення	Характеристика ділянок, осередків забруднення на дату виявлення			Характеристика ділянок, осередків забруднення на звітний період			Джерело забруднення	Наявність режимної мережі (кількість та номери свердловин)
									площа забруднення, км ²	глибина залягання забрудненого водоносного горизонту (покрівля-подошва), м глибина визначення забруднення, м	основні забруднюючі компоненти, їх кількісний склад, мг/дм ³	площа забруднення, км ²	глибина проникнення забруднення, м глибина випробування, м	основні забруднюючі компоненти, їх кількісний склад, мг/дм ³		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Усього нових ділянок, осередків забруднення в межах одиниці адміністративно-територіального устрою																
Усього нових ділянок, осередків забруднення в межах адміністративних районів																
Усього нових ділянок, осередків забруднення в межах басейнів підземних вод																
Усього нових ділянок, осередків забруднення в межах річкових басейнів					-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Поширення екзогенних геологічних процесів (ЕГП)

Таблиця 28

№ з/п	Вид (ЕГП)	Площа поширення, км ²	Кількість проявів, од.	% ураженості регіону
1	2	3	4	5
1	Водна ерозія	10291 км ²	Кіровоградський район	7,3%
2	Засолені	39 км ²	-//-	
3	Солонцюваті	8 км ²	-//-	
4	Кислі	126 км ²	-//-	
5	Перезволожені	34 км ²	-//-	
6	Заболочені	83 км ²	-//-	
7	Кам'янисті	5 км ²	-//-	
8	Дефляційнонебезпечні	11117 км ²	-//-	
9	Підтоплення	н.д.	50 населених пунктів	
10	Зсуви	1980 км ²	76 зсувів, 45 населених пунктів	

Родовища, що експлуатуються в Кіровоградській області

Таблиця 29

№ з/п	Кількість родовищ, сировина за напрямками використання		Місцезнаходження об'єкта, назва родовища	Площа, га		Площа рекультивованих земель, га	Обсяг накопичених порід, млн. т (м ³)		Можливість переведення відвалів, хвостосховищ у ранг техногенних родовищ
	усього	розроблюється		родовища	відвалів		відвали	хвостосховища	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
I. Горючі корисні копалини									
			<u>Олександрійський район</u>						
1	10	4	Миронівське родовище бурого вугілля	24					
2			Морозівське родовище бурого вугілля	3,7					
3			Бандурівське родовище бурого вугілля	24,6					
4			Семенівсько-олександрійське родовище бурого вугілля	-					
II. Металеві корисні копалини									
			<u>Голованівський район</u>						
5			Липовенківське родовище силікатнонікелевих хромітові руди	32,7					
6			Капітанівське родовище руд нікелю	-					
			<u>Кіровоградський район</u>						
7			Мічурінське родовище уранових руд	-					

8			Центральне родовище уранових руд	-					
			<u>Маловисківський район</u>						
9			Ватутінське родовище уранових руд	174,3					
			<u>Петрівський район</u>						
10			Петровське родовище залізистих кварцитів	266					
11			Артемівське родовище залізистих кварцитів	175					
III. Неметалеві корисні копалини									
			<u>Вільшанський район</u>						
12			Вільшанське (Підгороднянське) родовище граніту	51					
			<u>Гайворонський район</u>						
13			Гайворонське родовище мігматиту, суглинку	76,3					
14			Завалівське (Південно-Східна ділянка) родовище графіту	131					
15			Гайворонське родовище прісних підземних вод	-					
16			Завалівське родовище чарнокіту	16,25					
17			Саранське родовище граніту	30,8					
			<u>Голованівський район</u>						
18			Перегонівське родовище граніту	16,25					
19			Лебединське родовище чарнокіту (блочного каменю)	3,84					

		<u>Добровеличківський район</u>								
20			Кирилівське родовище граніту (буд, щебінь)	32,6						
21			Скопіївське родовище граніту (буд, щебінь)	22,34						
22			Добровеличківське родовище прісних підземних вод	-						
		<u>Долинський район</u>								
23			Іванівське родовище чарнокіту (облицювальне каміння)	3,2						
24			Марфіївське родовище граніту (буд, щебінь)	26,8						
		<u>Знам'янський район</u>								
25			Знам'янське родовище суглинку (цегельна сировина)	11,1						
26			Суботцівське родовище граніту (буд, щебінь)	28,4						
27			Суботівське родовище гнейсу (буд, щебінь)	34,8						
28			Знам'янське родовище (ділянка Петрівське) підземних мінеральних вод	-						
		<u>Кіровоградський район</u>								
29			Обознівське родовище суглинку, закладного піску, озалізненних каолінів, вторинних каолінів	-						
30			Коноплярське родовище трепелу	48,5						
31			Коноплярське родовище мергелю	51						
32			Кіровоградське (Сугокліївське) родовище граніту (бут, щебінь)	44,2						

33			Новопавлівське (діл.Північна) родовище граніту (бут, щебінь)	22,6				
34			Крупська-II родовище граніту (облицювальне каміння, бут, щебінь)	2,2				
35			Соколівське-I родовище суглинку (цегельна сировина)	8,61				
36			Веселівське родовище суглинку	129				
37			Коноплярське родовище пісчано-глинистих порід (закладні піски)	9,06				
38			Обознівське родовище піску будівельного	3,27				
39			Червоноярське родовище піску будівельного	30,9				
40			Кіровоградське (діл.Обознівська) родовище прісних підземних вод	-				
41			Кіровоградське родовище прісних підземних вод (водозабір "Холодні ключі")	-				
42			Кіровоградське родовище прісних підземних вод (діл. Лелеківська)	-				
43			Кіровоградське родовище прісних підземних вод (діл.Северинківська, Кандаурівська)	-				
			<u>Компаніївський район</u>					
44			Живанівське родовище граніту (бут, щебінь)	7,3				
			<u>Маловисківський район</u>					
45			Смолінське родовище закладних пісків	81,8				

46			Анастасіївське родовище граніту (облицювального каміння)	4,9					
47			Краснополківське родовище граніту (бут, щебінь)	4,3					
			<u>Новгородківський район</u>						
48			Новгородківське родовище граніту	19,93					
			<u>Новоархангельський район</u>						
49			Торговицьке родовище граніту	9,97					
			<u>Новомиргородський район</u>						
50			Кам'янське родовище лабрадориту (буд, щебінь)	5,2					
51			Новомиргородське родовище прісних підземних вод	-					
			<u>Новоукраїнський район</u>						
52			Войнівське родовище граніту (облицювальне каміння)	5,33					
53			Капустянське (південно-східна частина лівобережної ділянки) родовище граніту (облицювальне каміння)	1,33					
54			Капустянське (Лівобережна ділянка) родовище граніту	19,87					
55			Капустянське (Правобережна ділянка) родовище граніту (облицювальне каміння)	13					
56			Горіхівське (Новоукраїнське) родовище граніту (облицювальне каміння)	114,7					
57			Новоукраїнське-1 родовище граніту	32,7					

58			Бантисівське родовище монцоніту	24,3					
59			Перлівське (Адабашівське) родовище граніту	19,3					
60			Ташлицьке родовище граніту (облицювальне каміння)	7,07					
61			Євдокимівське родовище граніту (облицювальне каміння)	1,3					
			<u>Олександрівський район</u>						
62			Єлизаветградківське родовище суглинку	8,61					
			<u>Олександрійський район</u>						
63			Олександрійське родовище мінеральних радонових вод	-					
64			Олександрійське (діл.Пилипівська) родовище прісних підземних вод	-					
			<u>Світловодський район</u>						
65			Кремгесівське родовище піску (для виготовлення силікатної цегли)	17					
66			Власівське родовище граніту	66					

11. Тваринний і рослинний світ

Кіровоградщина знаходиться в центрі України, проте, її природа, рослинний та тваринний світ протягом тривалого часу не були достатньо досліджені та описані. Рослинний і тваринний світ регіону, не зважаючи на вплив людини на нього, є і нині цікавим та різноманітним.

Однією із складових частин біосфери є тварини - нічим не замінні ланки єдиної екологічної системи, стабільність та середовищеутворюючі функції якої саме і слід вважати найбільшим багатством нашої планети. Крім того з них людина одержує м'ясо, шкіру, лікарську й технічну сировину, методом зоотерапії (спів птахів, візуальний контакт з дикими тваринами) лікується від нервових напружень.

Тваринний світ Кіровоградщини незважаючи на господарську освоєність є відносно багатим. Цьому сприяє її географічне розташування.

Тваринний світ області представлений численною групою ссавців, найбільшим представником яких є лось, а найменшим – бурозубки та білозубки. На території області зареєстровано 13 видів плазунів. Найбільш різноманітною і численною групою є птахи. Дикі тварини розподіляються по території області нерівномірно. Найбільш багаті фауністичні комплекси збереглися у придніпровській частині Кіровоградщини. У надто освоєних північних та північно-західних районах області видовий склад тварин є набагато біднішим.

На території нашої області виявлено 368 видів, з них 65-ссавців, 279-птахів, 13-плазунів, 11-амфібій. Крім того в водоймах мешкають 61 вид риб, з яких найбільш чисельними є представники ряду парноподібних (35 видів).

Серед земноводних найбільш чисельні жаби озерна та ставкова, кумка червоночерева. У лісистих територіях переважає жаба трав'яна, жаба гостроморда і квакуха звичайна.

Рослинний світ Кіровоградщини, незважаючи на вплив людини на нього, є і нині цікавим та різноманітним.

Нині понад 70% лісостепової частини області розорано, ліси і лісонасадження займають лише 7,2 % території області. У лісостеповій зоні і досі збереглися значні лісові масиви на вододілах – Чорний ліс, Нерубайський та інші. Природна степова рослинність, й нині багата та різноманітна, збереглася на схилах річкових долин та балок, на узліссях. Досить добре збереглася лучна та болотна рослинність в заплавах річок.

В степах області переважають багаторічні трав'янисті рослини, насамперед, злаки.

Степи переважно лучні (в травостої їх найбільшу роль відіграють келерія гребінчаста, пирій середній, тонконіг вузьколистий), а на найбільш сухих та освітлених місцях формуються угруповання ковили.

Ковила здавна є символом степів, але трапляється нині і особливо утворює угруповання на Кіровоградщині не часто. Із видів ковили, що зростають в області, найпоширенішою є ковила волосиста, спорадично зустрічаються ковила Лессінга та пірчаста, дуже рідкісними видами є ковила пухнастолиста, вузьколиста та українська. Лише в одному місці області, на Придніпров'ї, в урочищі Бузове біля с.

Попівка виявлена ще одна ковила, одна з найкрасивіших серед своїх сестер-ковил – ковила Граффа. Цей євразійській степовий вид на правому березі Дніпра трапляється дуже рідко.

І все ж таки переважає у Кіровоградських степах не ковила. Тут панує на степових ділянках типчак – невисока, щільна степова трава, серед якої зростають куртини ковили, інших злаків, яскраве степове різно-трав'я.

Взагалі степи області дуже багаті на види рослин. Важко навіть назвати найголовніші, найцікавіші.

Безумовно, один з символів степу є горицвіт, або адоніс весняний. Це одна з найбільш цілющих рослин нашої флори і водночас, як це нерідко буває, - одна з найотруйніших. У наших степах зростає й інший, рідкісніший вид адонісу, що прийшов до нас зі сходу, про що свідчить і його назва - адоніс волзький.

У степах Кіровоградщини зростає декілька видів дикорослих півників – злаколисті, понтичні, солелюбні, карликові. Найбільш поширені і найоригінальніші з них – півники карликові. З наукової точки зору, найціннішими є півники понтичні, занесені до Червоної книги України.

Характерними рослинами наших степів є, також, різні види льону, гвоздики, полину, астрагалів і ще багато різноманітних степових трав.

Види флори і фауни, що охороняються

Таблиця 30

	2007 рік	2008 рік	2009 рік
Загальна кількість видів флори на території регіону, од.			
% до загальної чисельності видів України			
Види флори, занесені до додатків Конвенції про охорону дикої флори і фауни і при-родних середовищ існування в Європі, од.			
Види флори, занесені до додатків Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загро-зою зникнення (CITES), од.			
Загальна чисельність видів фауни , од.	368	368	368
% до загальної чисельності видів України			
Види фауни, занесені до Червоної книги України, од.	108	138	137
Види фауни, занесені до додатків Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загро-зою зникнення (CITES), од.	3	3	3
Види фауни, занесені до додатків Конвенції про охорону дикої флори і фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернської конвенції), од.	63	213	213
Види, занесені до додатків Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннської конвенції, CMS), од.	-	-	-
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (AEWA), од.	35	35	35
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження кажанів в Європі (EUROBATS), од.	4	4	4

**Динаміка охорони, невиснажливого використання та відтворення
дикорослих рослин**

Таблиця 31

Усього видів рослин, занесених до Червоної книги України, екз.	Усього рослинних угруповань, занесених до Зеленої книги України, од.	Кількість видів рослин, занесених до Червоної книги України, відтворено на територіях та об'єктах ПЗФ, екз., назва	Кількість популяцій видів рослин, занесених до Червоної книги України, які зникли, од., назва
1	2	3	4
29	-	Ландшафтний заказник загальнодержавного значення "Шумок"-2: Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>) Гвоздика прибузька (<i>Dianthus Hupanicus</i>)	
		Геологічна пам'ятка природи місцевого значення "Слони"- 3: Гвоздика прибузька (<i>Dianthus Hupanicus</i>) Сон чорніючий (<i>Pulsatilla nigricans</i> Stork) Ковила Лессінга (<i>Stipa lessingiana</i>)	
		Ботанічний заказник "Мюдівська балка" - 8: Конюшина гірська Цмин пісковий Парило звичайне Горицвіт весняний Деревій Цикорій Материнка звичайна Козельці українські	-
		Ботанічний заказник загальнодержавного значення "Богданівська балка" -2: Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>) Астрагал шерстистоквітковий (<i>Astragalus dasyanthus</i>)	
		Загальнозоологічний заказник місцевого значення "Деріївський" – 1: Зозулинець болотний (<i>orchis palustris jacq</i>)	
		Загально зоологічний заказник місцевого значення "Братолюбівська балка" – 2: Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>) Астрагал шерстистоквітковий (<i>Astragalus dasyanthus</i>)	
		Заповідне урочище "Червоні скелі" -5: Сон чорніючий (<i>Pulsatilla nigricans</i> Stork) Ковила пірчаста (<i>Stipa pennata</i>) Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>) Брандушка різнокольорова (<i>Bulbocodium versi color</i>) Підсніжник білосніжний (<i>galanthus nivalis</i>)	
		Заповідне урочище "Бочки" -1: Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>)	
		Заповідне урочище "Шеметів ліс" -1: Рястка Буше (<i>ornithogalum boucheanum</i>)	
		Заповідне урочище "Герник" -2: Астрагал шерстистоквітковий (<i>Astragalus dasyanthus</i>)	

		Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>)	
		Заповідне урочище “Сарганівський ліс” -1: Тюльпан дібровний (<i>Tulipa quercetorum</i>)	
		Ландшафтний заказник загальнодержавного значення ”Чорноліський“ - 7: Цибуля ведмежа (<i>allium ursinum</i>) В’язіль стрункий (<i>coronilla elegans</i>) Коручка чемерниковидна (<i>epipactis helleborine</i>) Бруслина карликова (<i>euonymus nana</i>) Гніздівка звичайна (<i>neottia nidus-avis</i>) Любка дволиста (<i>platanthera bifolia</i>) Тюльпан дібровний (<i>Tulipa quercetorum</i>)	
		Ботанічний заказник загальнодержавного значення “Боковеньківська балка” -2: Сон чорніючий (<i>Pulsatilla nigricans</i> Stork) Ковила Лессінга (<i>Stipa lessingiana</i>) Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>) Ковила пірчаста (<i>Stipa pennata</i>)	
		Ландшафтний заказник місцевого значення ”Балка Новоалександрівська“ - 2: Сон чорніючий (<i>Pulsatilla nigricans</i> Stork) Тюльпан бузький (<i>Tulipa hypanica</i>)	
		Ландшафтний заказник місцевого значення “Булгаківська балка” -1: Сон чорніючий (<i>Pulsatilla nigricans</i> Stork)	
		Заповідне урочище “Василівське” -1: Коручка темно-червона (<i>epipactis atrorubens</i>)	
		Заповідне урочище “Мертводдя” -1: Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>)	
		Заповідне урочище “Юр’івська балка” -4: Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>) Ковила пірчаста (<i>Stipa pennata</i>) Сон чорніючий (<i>Pulsatilla nigricans</i> Stork) Тюльпан дібровний (<i>Tulipa quercetorum</i>)	
		Ландшафтний заказник загальнодержавного значення “Чорноташлицький” -3: Астрагал шерстистоквітковий (<i>Astragalus dasyanthus</i>) Сон-трава Тирса	
		Заповідне урочище “Калмазівське”-2: Півники понтичні (<i>Iris pontica</i>) Гвоздика прибузька (<i>Dianthus Hypanicus</i>)	
		Заповідне урочище “Осичківське” -1: Лілія лісова (<i>Lilium martagon</i>)	
		Орнітологічний заказник загальнодержавного значення “Бандурівські ставки” -1: Осока ячменевидна	
		Заповідне урочище “Сальківське” -1: Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>)	
		Заповідне урочище “Пушкове” -1: Лілія лісова (<i>Lilium martagon</i>)	
		Ботанічний заказник “Блакитний льон” -2: Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>) Астрагал шерстистоквітковий (<i>Astragalus dasyanthus</i>)	

		Ботанічний заказник “Катеринівська балка” -1: Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>) Астрагал шерстистоквітковий (<i>Astragalus dasyanthus</i>)	
		Загальнозоологічний заказник “Братолюбівська балка” -2: Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>) Астрагал шерстистоквітковий (<i>Astragalus dasyanthus</i>)	
		Ботанічний заказник “Цілина” -3: Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>) Ковила Лессінга (<i>Stipa lessingiana</i>) Астрагал шерстистоквітковий (<i>Astragalus dasyanthus</i>)	
		Ботанічний заказник “Василівська балка” -1: Астрагал шерстистоквітковий (<i>Astragalus dasyanthus</i>)	
		Ландшафтний заказник “Золота балка” -2: Астрагал шерстистоквітковий (<i>Astragalus dasyanthus</i>) Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>)	
		Орнітологічний заказник “Шмаліївський” -1: Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>)	
		Ландшафтний заказник “Гурівський” -2: Тюльпан дібровний (<i>Tulipa quercetorum</i>) Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>)	
		Ботанічний заказник “Верхів’я Кіровської балки” -2: Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>) Астрагал шерстистоквітковий (<i>Astragalus dasyanthus</i>) Сон чорніючий (<i>Pulsatilla nigricans</i> Stork)	
		Ботанічний заказник “Верхів’я Ситасвої балки” -2: Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>) Астрагал шерстистоквітковий (<i>Astragalus dasyanthus</i>)	
		Ботанічний заказник загальнодержавного значення “Боковеньківська балка” -5: Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>) Ковила Лессінга (<i>Stipa lessingiana</i>) Ковила пірчаста (<i>Stipa pennata</i>) Сон лучний Астрагал шерстистоквітковий (<i>Astragalus dasyanthus</i>)	
		Ботанічний заказник “Клавина балка” -3: Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>) Ковила Лессінга (<i>Stipa lessingiana</i>) Астрагал шерстистоквітковий (<i>Astragalus dasyanthus</i>)	
		Заповідне урочище “Балка Куца” -3: Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>) Півники понтичні (<i>Iris pontica</i>) Коручка морозниковидна (<i>epipactis hellebornie</i>)	

		Заповідне урочище “Антоновичські горби” -5: Астрагал шерстистоквітковий (<i>Astragalus dasyanthus</i>) Сон чорніючий (<i>Pulsatilla nigricans</i> Stork) Шафран сітчастий (<i>Crocus reticulatus</i>) Гвоздика прибузька (<i>Dianthus hypanicus</i>) Брандушка різнокольорова (<i>Bulbocodium versicolor</i>)	
		Ботанічний заказник “Антоновичська балка” -1: Астрагал шерстистоквітковий (<i>Astragalus dasyanthus</i>)	
		Гідрологічна пам’ятка природи загальнодержавного значення “Болото Чорний ліс” -2: Глечики жовті Латаття біле	
		Ботанічна пам’ятка природи “Ковилові горби під Поповим” -5: Ковила пірчаста (<i>Stipa pennata</i>) Ковила пухнатолиста (<i>Stipa dasyphylla</i>) Сон чорніючий (<i>Pulsatilla nigricans</i> Stork) Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>) Ковила вузьколиста (<i>Stipa tirsia</i>)	
		Ботанічна пам’ятка природи “Кудинове” -5: Ковила пірчаста (<i>Stipa pennata</i>) Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>) Ковила вузьколиста (<i>Stipa tirsia</i>) Сон чорніючий (<i>Pulsatilla nigricans</i> Stork) Астрагал шерстистоквітковий (<i>Astragalus dasyanthus</i>)	
		Ботанічна пам’ятка природи “Польовий садок” -2: Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>) Астрагал шерстистоквітковий (<i>Astragalus dasyanthus</i>)	
		Заповідне урочище “Сарганівський ліс” -1: Тюльпан дібровний (<i>Tulipa quercetorum</i>)	
		Заповідне урочище “Польський ліс” -1: Лілія лісова (<i>Lilium martagon</i>)	
		Ландшафтний заказник “Новомихайлівський” -1: Підсніжник білосніжний	
		Заповідне урочище “Кіліповське” -2: Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>) Сон чорніючий (<i>Pulsatilla nigricans</i> Stork)	
		Заповідне урочище “Розлитий камінь” -5: Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>) Сон чорніючий (<i>Pulsatilla nigricans</i> Stork) Астрагал шерстистоквітковий (<i>Astragalus dasyanthus</i>) Гвоздика прибузька (<i>Dianthus hypanicus</i>) Тюльпан гранітний (<i>tulipa graniticola</i>)	
		Ландшафтний заказник “Долинівсько-Покровський” -2:	

		Астрагал шерстистоквітковий (<i>Astragalus dasyanthus</i>) Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>)	
		Заповідне урочище “Кам’яна балка” -2: Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>) Сон чорніючий (<i>Pulsatilla nigricans</i> Stork)	
		Загальнозоологічний заказник “Гнила балка” -3: Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>) Астрагал шерстистоквітковий (<i>Astragalus dasyanthus</i>) Шафран сітчастий (<i>Crocus reticulatus</i>)	
		Ботанічна пам’ятка природи “Тернова балка” -1: Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>)	
		Геологічна пам’ятка природи “Каскади” -3: Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>) Гвоздика прибузька (<i>Dianthus hypanicus</i>) Астрагал шерстистоквітковий (<i>Astragalus dasyanthus</i>)	
		Ботанічна пам’ятка природи “Оман високий” -1: Оман високий	
		Ботанічний заказник “Плетений Ташлик” -2: Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>) Гвоздика прибузька (<i>Dianthus hypanicus</i>)	
		Ботанічний заказник “Білопіль” -2: Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>) Астрагал шерстистоквітковий (<i>Astragalus dasyanthus</i>)	
		Ботанічний заказник “Волова балка” -1: Астрагал шерстистоквітковий (<i>Astragalus dasyanthus</i>)	
		Ботанічний заказник “Квітуча балка” -6: Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>) Ковила пірчаста (<i>Stipa pennata</i>) Сон чорніючий (<i>Pulsatilla nigricans</i> Stork) Астрагал шерстистоквітковий (<i>Astragalus dasyanthus</i>) Брандушка різнокольорова (<i>Bulbocodium versicolor</i>) Шафран сітчастий (<i>Crocus reticulatus</i>)	
		Ботанічний заказник загальнодержавного значення “Шурхи” -4: Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>) Ковила Лессінга (<i>Stipa lessingiana</i>) Астрагал шерстистоквітковий (<i>Astragalus dasyanthus</i>) Півники понтичні (<i>Iris pontica</i>)	
		Ландшафтний заказник загальнодержавного значення “Когутівка” -2: Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>) Коручка чемерниковидна (<i>epipactis helleborine</i>)	
		Ботанічний заказник “Балка Троянівська” -3: Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>) Астрагал шерстистоквітковий (<i>Astragalus dasyanthus</i>)	

		anthus) Сон чорніючий (<i>Pulsatilla nigricans</i> Stork)	
		Заповідне урочище “Василівське” -1: Коручка темно-червона (<i>Eriopactis atrorubens</i>)	
		Заповідне урочище “Матвій яр” -1: Лілія лісова (<i>Lilium martagon</i>)	
		Ландшафтний заказник “Карпенків край” -1: Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>)	
		Ландшафтний заказник загальнодержавного значення “Войнівський” -5: Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>) Сон чорніючий (<i>Pulsatilla nigricans</i> Stork) Півники понтичні (<i>Iris pontica</i>) Гвоздика прибузька (<i>Dianthus hypanicus</i>) Астрагал шерстистоквітковий (<i>Astragalus dasyanthus</i>)	
		Комплексна пам’ятка природи “Ташлицькі скелі” -2: Гвоздика прибузька (<i>Dianthus hypanicus</i>) Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>)	
		Ентомологічний заказник “Явдокимівський” -2: Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>) Гвоздика прибузька (<i>Dianthus hypanicus</i>)	
		Ландшафтний заказник загальнодержавного значення “Миколаївський” -3: Лілія лісова (<i>Lilium martagon</i>) Сон чорніючий (<i>Pulsatilla nigricans</i> Stork) Коручка темно-червона (<i>eripactis atrorubens</i>)	
		Ландшафтний заказник “Чагар” -1: Сон лучний	
		Ботанічна пам’ятка природи “Степові кургани” -1: Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>)	
		Ландшафтний заказник “Розумівська балка”: Конюшина степова	
		Ботанічний заказник “Братеберські яри” -2: Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>) Астрагал шерстистоквітковий (<i>Astragalus dasyanthus</i>)	
		Ботанічна пам’ятка природи “Жовтий льон” -1: Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>)	
		Заповідне урочище “Шавлієва балка-3”: Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>) Ковила Лессінга (<i>Stipa lessingiana</i>) Астрагал шерстистоквітковий (<i>Astragalus dasyanthus</i>)	
		Ландшафтний заказник “Велика і мала скелі” -3: Астрагал шерстистоквітковий (<i>Astragalus dasyanthus</i>) Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>) Зозулинець болотний (<i>Orchis palustris</i>)	
		Ботанічний заказник загальнодержавного значення “Лікарівський” -4: Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>)	

		Ковила Лессінга (<i>Stipa lessingiana</i>) Сон чорніючий (<i>Pulsatilla nigricans</i> Stork) Тюльпан бузький (<i>Tulipa hypanica</i>)	
		Ботанічний заказник загальнодержавного значення “Бузове” -5: Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>) Астрагал шерстистоквітковий (<i>Astragalus dasyanthus</i>) Сон чорніючий (<i>Pulsatilla nigricans</i> Stork) Тюльпан бузький (<i>Tulipa hypanica</i>) Ковила Граффа (<i>tylipa grafiana</i>)	
		Загальнозоологічний заказник “Деріївський” -1: Зозулинець болотний (<i>Orchis palustris</i>)	
		Ландшафтний заказник “Суховершок” -3: Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>) Астрагал шерстистоквітковий (<i>Astragalus dasyanthus</i>) Ковила пірчаста (<i>Stipa pennata</i>)	
		Заповідне урочище “Солдатське” -2: Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>) Ковила Лессінга (<i>Stipa lessingiana</i>)	
		Заповідне урочище “Литкевич” -3: Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>) Ковила Лессінга (<i>Stipa lessingiana</i>) Ковила пірчаста (<i>Stipa pennata</i>)	
		Ландшафтний заказник “Майгорове” -2: Ковила пірчаста (<i>Stipa pennata</i>) Рястка Буше (<i>ornithogalum boucheanum</i>)	
		Ландшафтний заказник “Недагарський” -1: Сон чорніючий (<i>Pulsatilla nigricans</i> Stork)	
		Заповідне урочище “Ясинуватка” -1: Коручка темно-червона (<i>epipactis atrorubens</i>)	
		Ландшафтний заказник “Лозуватське” -2: Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>) Ковила Лессінга (<i>Stipa lessingiana</i>)	
		Ботанічний заказник загальнодержавного значення “Власівська балка” -2: Сон чорніючий (<i>Pulsatilla nigricans</i> Stork) Тюльпан дібровний (<i>Tulipa quercetorum</i>)	
		Заповідне урочище “Бабеньківське” -2: Сон чорніючий (<i>Pulsatilla nigricans</i> Stork) Ковила пірчаста (<i>Stipa pennata</i>)	
		Ботанічний заказник загальнодержавного значення “Цюпина балка” -1: Астрагал шерстистоквітковий (<i>Astragalus dasyanthus</i>)	
		Ландшафтний заказник “Острів лисячий” -1: Ковила Дніпровська	
		Заповідне урочище “Барвінкова і тюльпанови гори” -4: Тюльпан дібровний (<i>Tulipa quercetorum</i>) Астрагал шерстистоквітковий (<i>Astragalus dasyanthus</i>) Сон чорніючий (<i>Pulsatilla nigricans</i> Stork) Шафран сітчастий (<i>crocus reticulatus</i>)	
		Загальнозоологічний заказник “Поселення	

		Сиворакші ” -1: Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>)	
		Ботанічний заказник “Степовий горб” -3: Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>) Ковила Лессінга (<i>Stipa lessingiana</i>) Астрагал шерстистоквітковий (<i>Astragalus dasyanthus</i>)	
		Ботанічний заказник “Роза” -4: Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>) Ковила Лессінга (<i>Stipa lessingiana</i>) Ковила пірчаста (<i>Stipa pennata</i>) Астрагал шерстистоквітковий (<i>Astragalus dasyanthus</i>)	
		Ботанічний заказник “Ганно-Леонтовицька” -2: Гвоздика прибузька (<i>Dianthus hupanicus</i>) Сон чорніючий (<i>Pulsatilla nigricans</i> Stork)	
		Заповідне урочище “Селіванівське” -2: Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>) Сон чорніючий (<i>Pulsatilla nigricans</i> Stork)	
		Заповідне урочище “Солоноозерне” -2: Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>) Ковила Лессінга (<i>Stipa lessingiana</i>)	
		Ботанічний заказник загальнодержавного значення “Садківський степ” -1: Астрагал шерстистоквітковий (<i>Astragalus dasyanthus</i>)	
		Загально зоологічний заказник загальнодержавного значення ”Полозова балка“ – 4: Ковила Лессінга (<i>Stipa lessingiana</i>) Сон чорніючий (<i>Pulsatilla nigricans</i> Stork) Гвоздика прибузька (<i>Dianthus hupanicus</i>) Півники понтичні (<i>Iris pontica</i>)	
		Ландшафтний заказник загальнодержавного значення “Монастирище” -7: Рябчик російський (<i>fritillaria ruthenica</i>) Гімносперміум одеський (<i>gymnospermium odessanum</i>) Сон чорніючий (<i>Pulsatilla nigricans</i> Stork) Тюльпан бузький (<i>Tulipa hupanica</i>) Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>) Ковила Лессінга (<i>Stipa lessingiana</i>) Ковила пірчаста (<i>Stipa pennata</i>)	
		Ландшафтний заказник “Інгульські крутосхили” -3: Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>) Півники понтичні (<i>Iris pontica</i>) Сон чорніючий (<i>Pulsatilla nigricans</i> Stork)	
		Заповідне урочище “Таркальне” -1: Підсніжник білосніжний (<i>galanthus nivalis</i>)	
		Ландшафтний заказник місцевого значення “Кінські острови” -1: Сон чорніючий (<i>Pulsatilla nigricans</i> Stork)	
		Комплексна пам’ятка природи місцевого значення “Острів Обеліск” - 2: Сон чорніючий (<i>Pulsatilla nigricans</i> Stork)	

		Сальвінія плаваюча (<i>salvinia natans</i>)	
		Заповідне урочище “Питомник” -1: Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>)	
		Ботанічний заказник загальнодержавного значення “Власівська балка” -2: Сон чорніючий (<i>Pulsatilla nigricans</i> Stork) Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>)	
		Ботанічна пам’ятка природи “Ковалівська” - 2: Ковила волосиста (<i>Stipacapillata</i>) Ковила Лессінга (<i>Stipa lessingiana</i>)	

Перелік видів флори, що охороняється, в регіоні (станом на 01.01.2010 року)

Таблиця 32

Назва виду (звичайна і наукова)	Червона книга України	Бернська конвенція	CITES	Європейський червоний список
1	2	3	4	5
Астрагал шерстистоквітковий (<i>Astragalus dasy anthus</i>)	*			*
Бран душка різнокольорова (<i>Bulbocodium versi color</i>)	*			
Бруслина карликова (<i>Euonymus nana</i>)	*			
Гвоздика прибузька (<i>Dianthus hypanicus</i>)	*	*		*
Гніздівка звичайна (<i>Neottia nidus-avis</i>)	*			
Голонасінник одеський (<i>Gymnospermium odes sanum</i>)	*			
Зозулинець болотний (<i>Orchis palustris</i>)	*			
Ковила волосиста (<i>Stipa capillata</i>)	*			
Ковила вузьколиста (<i>Stipa tirsia</i>)	*			
Ковила Лессінга (<i>Stipa lessingiana</i>)	*			
Ковила найкрасивіша (<i>Stipa pulcherima</i>)	*			
Ковила пірчаста (<i>Stipa pennata</i>)	*			
Ковила пухнатолиста (<i>Stipadasyphylla</i>)	*			
Ковила українська (<i>Stipa ucrainica</i>)	*			
Коручка болотна (<i>Epipactis palustris</i>)	*			
Коручка морозниковидна (<i>Epipactis hellebori</i>)	*			
Коручка темно-червона (<i>Epipactis atrorubens</i>)	*			
Лілія лісова (<i>Lilium martagon</i>)	*			
Любка дволиста (<i>Platanthera bifolia</i>)	*			
Півники понтичні (<i>Iris pontica</i>)	*			
Рябчик руський (<i>Fritillaria ruthenica</i>)	*			
Рястка Буше (<i>Ornithogallum bouchea</i>)	*			
Сальвінія плаваюча (<i>Salvinia natans</i>)	*	*		
Сон чорніючий (<i>Pulsatilla nigricans</i> Stork)	*			
Тюльпан гранітний (<i>Tulipa graniticola</i>)	*			
Тюльпан дібровний (<i>Tulipa quercetorum</i>)	*			
Тюльпан бузький (<i>Tulipa hypanica</i>)	*			
Цибуля ведмежа (<i>Allium ursinum</i>)	*			
Шафран сітчастий (<i>Crocus reticulates</i>)	*			
Усього	29	2		2

Перелік видів фауни, що охороняються, в регіоні (станом на 01.01.2010 року)

Таблиця 33

Назва виду (звичайна і наукова)	Червона книга України	Бернська конвенція	CITES	СМС	АЕWA	EUROBATS	Європейський червоний список
1	2	3	4	5	6	7	8
Борсук (<i>Meles meles</i>)		*					
Бугай (<i>botaurus stellaris</i>)		*					
Вечірниця велетенська (<i>Nyctalus lasiopte</i>)	*	*				*	*
Вечірниця мала (<i>Nyctalus leiseri</i>)	*	*				*	
Видра річкова (<i>Lutra lutra</i>)	*	*					*
Вовк (<i>canis lupus</i>)		*					
Вовчок садовий (<i>Eliomys quercinus</i>)	*	*					
Вовчок ліщиновий (<i>muscaridinus avellanarius</i>)							*
Вуж водяний (<i>natrix tessellata</i>)		*					
Гадюка степова східна (<i>vipera ursinii renardi</i>)	*						
Горностаї (<i>Mustela erminea</i>)	*	*					
Жаба прудка (<i>rana dalmatina</i>)	*						
Жаба гостроморда (<i>rana arvalis</i>)		*					
Жерлянка червоночерева (<i>bombina bombina</i>)		*					
Златка блискуча (<i>buprestis splendens</i>)		*					
Квакша звичайна (<i>Hyla arborea</i>)		*					
Кутора мала (<i>Neomys anomalus Cabrera</i>)	*	*					
Мишівка степова (<i>Sicista subtilis</i>)	*	*					
Нічниця ставкова (<i>Myotis dasycneme Boie</i>)	*	*				*	*
Нічниця Наттерера (<i>myotis nattereri</i>)	*						
Норка європейська (<i>mustela lutreola</i>)	*						
Осетер атлантичний (<i>asipenser sturio</i>)		*					
Плоскотілка червона (<i>cucujus cinnabarinus</i>)		*					
Ропуха зелена (<i>Bufo viridis</i>)		*					
Перев'язка звичайна (<i>Vormela peregusna</i>)	*	*					*
Тритон гребінчастий (<i>Triturus cristatus</i>)		*					
Тушканчик великий (<i>Allactaga jaculus</i>)	*						
Турун олімпійський (<i>carabus</i>)		*					
Турун зморшкуватий (<i>carabus olympiae</i>)							*
Тхір степовий (<i>Mustela eversmanni</i>)	*	*					
Ховрах європейський (<i>Citellus citellus</i>)	*	*					

Часничниця звичайна (<i>pelobates fuscus</i>)		*				
Черпаха болотяна (<i>Emys orbicularis</i>)		*				
Чернівець непарний (<i>Heodes dispar</i>)		*				
Широковух європейський (<i>Barbastella barbastella</i>)	*	*			*	
Ящірка прудка (<i>Iacerta agilis</i>)		*				
Ящірка зелена (<i>Iacerta viridis</i>)		*				
Баклан малий (<i>Phalacrocorax pygmaeus</i>)	*	*		*		*
Балобан (<i>Falco cherrug Gray</i>)	*	*		*		
Берестянка звичайна (<i>hippolais icterina</i>)		*				
Беркут (<i>Aquila chrysaetos</i>)	*	*		*		
Білозубка мала (<i>Crocidura suaveolens ariadne</i>)		*				
Боривітер звичайний (<i>falco tinnunculus</i>)		*				
Боривітер степовий (<i>Falco naumanni</i>)	*	*		*		
Бджолоїдка звичайна (<i>Merops apiaster</i>)		*				
Білозубка мала (<i>Crocidura suaveolens ariadne</i>)		*				
Вирезуб (<i>rutilus frisii frisii</i>)	*					
Вівсянка звичайна (<i>Emberiza citronella</i>)		*				
Вівсянка очеретяна (<i>Emberiza schoeniclus</i>)		*				
Вівсянка чорноголова (<i>Emberiza melano serpha</i>)	*	*				
Вівчарик-ковалик (<i>phylloscopus collybita</i>)		*				
Вівчарик весняний (<i>phylloscopus trochilus</i>)		*				
Вільшанка, малинівка (<i>erithacus rubecula</i>)		*				
Волохатий стафілін (<i>emus hirtus</i>)	*					
Вухань бурий, вухань звичайний (<i>plecotus auritus</i>)						*
В'юрок канарковий (<i>serinus serinus</i>)		*				
В'юрок звичайний (<i>serinus citribnella</i>)		*				
Гага звичайна (<i>Somateria mollissima</i>)	*					
Гага чорновола (<i>gavia arctica</i>)		*				
Гага червоновола (<i>gavia stellata</i>)		*				
Галагаз (<i>tadorna tadorna</i>)		*				
Галстучник (<i>charadrius hiaticula</i>)		*				
Горихвістка звичайна (<i>phoenicurus phoenicurus</i>)		*				
Дербник (<i>falco columbarius</i>)		*				
Дерихвіст лучний (<i>Glareola pratincola</i>)	*	*		*		
Дерихвіст степовий (<i>Glareola nordmanni</i>)	*	*		*		

Дрімлюга (<i>caprimulgus europaeus</i>)		*				
Дрохва (<i>Otis tarda</i>)	*	*			*	*
Дятел великий строкатий (<i>dendrocopos major</i>)		*				
Дятел малий (<i>dendrocopos minor</i>)		*				
Дятел сірійський (<i>Dendrocopos syriacus</i>)						
Зеленяк (<i>Chloris chloris</i>)		*				
Гаїчка болотяна (<i>parus palustris</i>)		*				
Гуска мала білолоба (<i>anser erythropus</i>)		*				
Грязьовик (<i>limicola falcinellus</i>)		*				
Жайворонок малий (<i>Calandrella cinerea</i>)		*				
Журавель сірій (<i>Grus grus</i>)	*	*			*	
Журавель степовий (<i>Anthropoides vigro</i>)	*	*			*	
Зміїд (<i>Circetus gallicus</i>)	*	*			*	
Зяблик (<i>fringilla coelebs</i>)		*				
Іволга (<i>Oriolus oriolus</i>)		*				
Казарка червоно вола (<i>Rufibrenta ruficollis</i>)	*	*	*		*	
Кам'янка звичайна (<i>oenanthe oenanthe</i>)		*				
Канюк звичайний (<i>buteo buteo</i>)		*				
Канюк степовий (<i>Buteo rufinus</i>)	*	*			*	
Кібчик (<i>falco vespertinus</i>)		*				
Кобилочка солов'їна (<i>locustella luscinioides</i>)		*				
Колпиця (<i>platalea leucorodia</i>)		*				
Коноплянка, ріполов (<i>Acanthis cannabina</i>)		*				
Костогриз (<i>coccothraustes coccothraustes</i>)		*				
Крем'яшник (<i>arenaria interpres</i>)		*				
Кроншнеп великий (<i>Numenius arquata</i>)	*	*			*	
Кроншнеп середній (<i>Numenius phaeopus</i>)	*	*			*	
Кропив'янка (<i>Sylvia communis</i>)		*				
Кропив'янка (славка) садова (<i>Sylvia borin</i>)		*				
Кропив'янка (славка) сіра (<i>Sylvia communis</i>)		*				
Кропив'янка (славка) чорноголова (<i>Sylvia atricapilla</i>)		*				
Крохаль довгоносий (<i>Mergus serrator</i>)	*	*			*	
Круголовка (<i>jynx torquilla</i>)		*				
Крячок світлокрилий (<i>chlidonias leucopterus</i>)		*				
Крячок чорний (<i>chlidonias niger</i>)		*				
Кулик-горобець (<i>calidris minuta</i>)		*				
Кулик-сорока (<i>Haematopus ostralegus</i>)	*	*			*	
Ластівка сільська (<i>Hirundo rustica</i>)		*				

Ластівка берегова, шурик (<i>Riparia riparia</i>)		*				
Ластівка міська (<i>hirundo urbica</i>)		*				
Лебідь малий (<i>Cygnus bewickii</i> Yarrel)	*	*			*	
Лебідь-кликун (<i>Cygnus cygnus</i>)		*				
Лежень (<i>Burhinus oedicemus</i>)	*	*			*	
Лелека білий (<i>Ciconia Ciconia</i>)		*				
Лелека чорний (<i>Ciconia nigra</i>)	*	*	*		*	
Лилик пізній (<i>erpesicus serotinus</i>)		*				
Лунь польовий (<i>Circus cyaneus</i>)	*	*			*	
Лунь степовий (<i>Circus macrourus</i>)	*	*			*	
Лунь лучний (<i>Circus pygargus</i>)		*				
Лунь болотяний (<i>Circus aeruginosus</i>)		*				
Луток (<i>mergus albellus</i>)		*				
Мідянка (<i>coronella austriaca</i>)	*					
Мартин малий (дфкгi minutus)		*				
Мишоїд-зимняк (<i>buteo lagopus</i>)		*				
Могильник (<i>Aquila heliacal Savigny</i>)	*	*	*		*	
Мородунка (<i>xenus cinereus</i>)		*				
Нетопир середнеземноморський (<i>pipistrellus kuhli</i>)	*					
Норець малий (<i>policeps rufficollis</i>)		*				
Норець сіроший (<i>podiceps nigricollis</i>)		*				
Норець чорноший (<i>podiceps griseigena</i>)		*				
Огар (<i>Haliaeetus albicilla</i>)	*	*			*	
Одуд (<i>Urupea eops</i>)		*				
Омелюх (<i>bombycilla garrulus</i>)		*				
Орел степовий (<i>Aquila rapax</i>)	*	*			*	
Орлан-білохвіст (<i>Haliaeetus albicilla</i>)	*	*			*	
Орел-карлик (<i>Hieraatus pennatus</i>)	*	*			*	
Осоїд (<i>pernis arivorus</i>)		*				
Очеретянка чагарникова (<i>ascorcephalus palustris</i>)		*				
Підорлик великий (<i>Aquila clanga</i>)	*	*			*	
Підкоришник звичайний (<i>certhia familiaris</i>)		*				
Пелікан кучерявий (<i>Pelicanus crispus</i>)	*					
Плиска біла (<i>motacilla alba</i>)		*				
Плиска жовта (<i>Motacilla flava</i>)		*				
Плавунець круглодзьобий (<i>Phalaropus lobatus</i>)		*				
Побережник білий (<i>calidris alba</i>)		*				
Побережник білохвостий (<i>calidris temminckii</i>)		*				
Повзик (<i>sitta europea</i>)		*				
Поручайник (<i>Tringa stagnatilis</i>)	*	*			*	
Пугач (<i>Bubo bubo</i>)	*	*			*	
Реготун чорноголовий (<i>Larus ichthyaetus</i>)	*	*				

Ремез (<i>remis pendulinus</i>)		*				
Рибалочка звичайний (<i>alcedo atthis</i>)		*				
Савка (<i>Oxyura leucoccephala</i>)	*	*		*		*
Сипуха (<i>Tyto alba</i>)	*	*				
Синиця велика (<i>Parus major</i>)		*				
Синиця вусата (<i>parurus biarmicus</i>)		*				
Синиця блакитна (<i>Parus caeruleus</i>)		*				
Синиця довгохвоста (<i>aegithalos caudatus</i>)		*				
Сінниця Едіп (<i>coenonympha ordippus</i>)		*				
Синьошийка, варакушка (<i>Luscinia svecica</i>)		*				
Симпекма Брауера (<i>sympecma braueri</i>)						*
Сич хатній (<i>athene noctua</i>)		*				
Скопа (<i>randion haliaetus</i>)	*	*		*		
Сапсан (<i>Falco pe regrinus</i>)	*	*		*		
Сип білоголовий (<i>gyps fulvus</i>)	*					
Сова болотяна (<i>Asio flammeus</i>)		*				
Сова вухата (<i>asio otus</i>)		*				
Совка сокиркова (<i>periphane delphinii</i>)	*					
Сокіл-сапсан (афдсц <i>peregrinus</i>)	*					
Соловейко східний (<i>Luscinia luscinia</i>)		*				
Сорокопуд сирій (<i>Lanius excubitor</i>)	*	*				
Сорокопуд-жулан (<i>lanius collurio</i>)		*				
Сорокопуд чорнолобий, сорокопуд малий (<i>Lanius minor</i>)		*				
Сорокопуд червоноголовий (<i>Lanius senator</i>)	*	*				
Ходуличник (<i>Himantopus himantopus</i>)	*	*		*		
Хохітва (<i>Tetrao tetrao</i>)	*	*		*		
Хом'як звичайний (<i>cricketus cricketus</i>)		*				
Хрустан (<i>eudromias morrinelus</i>)		*				
Чапля велика біла (<i>egretta alba</i>)		*				
Чапля мала біла (<i>egretta garzetta</i>)		*				
Чапля руда (<i>ardea purpurea</i>)		*				
Чиж (<i>spinus spinus</i>)		*				
Чеглок (<i>falco subbuteo</i>)		*				
Чеграва (<i>hydroprogne caspia</i>)	*					
Чекан лучний (<i>Saxicola ruberta</i>)		*				
Чекан чорноголовий (<i>Saxicola torquata</i>)		*				
Чернь білоока (<i>Aythya nyroca</i>)	*	*		*		
Чечітка звичайна (<i>Acanthis flammea</i>)		*				
Чорноволик (<i>calidris alpina</i>)		*				
Червоноволик (<i>calidris ferruginea</i>)		*				
Шпак рожевий (<i>Sturnus roseus</i>)		*				
Шуліка рудий (<i>Milvus milvus</i>)	*	*		*		*
Шуліка чорний (<i>milvus migrans</i>)		*				
Щеврик лучний (<i>Anthus pratensis</i>)		*				
Щеврик польовий (<i>Anthus</i>		*				

campestris)							
Щеврик лісовий (<i>Anthus trivialis</i>)		*					
Щиглик (<i>Carduelis carduelis</i>)		*					
Яструб великий (<i>accipiter gentilis arrigonii</i>)		*					
Яструб малий (<i>accipiter nisus granti</i>)		*					
Гадюка степова східна (<i>Vipera ursinii renardi</i>)	*	*					
Мідянка(<i>Coronella austriaca</i>)	*	*					
Полоз жовточеревий (<i>Coluber jugularis</i>)	*						
Полоз лісовий (<i>Elaphe longissima</i>)	*	*					
Апполон (<i>parnassius apollo</i>)	*						*
Арїон (<i>maculinea arion</i>)		*					*
Аркас (<i>maculinea nausithous</i>)		*					*
Бабка цецилія (<i>orhiogomphus Cecilia</i>)		*					
Бабка білолоба (<i>leucorrhinia albifrons</i>)							*
Бабка болотяна (<i>Leucorrhinia rectoralis</i>)		*					
Бабка хвостата (<i>leucorrhinia caudalis</i>)							*
Бджола-гесляр звичайна (<i>Xylocopa valga</i>)	*						
Бражник дубовий (<i>Marumba quercus</i>)	*						
Бражник мертва голова (<i>Acherontia atropos</i>)	*						
Бражник Прозерпіна (<i>Proserpinus Proserpina</i>)	*	*					*
Бражник скабіозо вий (<i>Нemaris titiys</i>)	*						
Ванесса чорно-руда (<i>Nymphalis xanthomelus</i>)	*						
Ведмедиця Гера (<i>Callimorpha quadripunctaria</i>)	*						
Ведмедиця-хазяйка (<i>Callimorpha dominula</i>)	*						
Вечірниця велетенська, вечірниця велика (<i>nuctalus lasiopterus</i>)	*						
Вечірниця мала, вечірниця Лейслера (<i>nuctalus leisleri</i>)	*						
Вечірниця дозріна (<i>nuctalus noctula</i>)		*					
Вусач великий дубовий західний (<i>Cerambyx cerdo cerdo</i>)	*	*					*
Вусач земляний хрестоносець (<i>Dorcadion equestre</i>)	*						
Вусач мускусний (<i>Aromia moschata</i>)	*						
Вусач червонокрил Келлера (<i>Purpuricenus kaehleri</i>)	*						
Гноєїд рогатий (<i>onthophagus furacatus</i>)							*
Гоголь (<i>bucephala clangula</i>)							

Деркач (<i>Crex crex</i>)		*				*
Дибка степова (<i>Saga pedo</i>)		*				
Дідок жовтоногий (<i>gomphus flavipes</i>)						*
Джміль вірменський (<i>Bombus armeniacus</i>)	*					
Джміль глинистий (<i>Bombus argillaceus</i>)	*					
Джміль-лезус (<i>Bombus laesus</i>)	*					
Джміль мінливий (<i>bombus proteus</i>)	*					
Джміль моховий (<i>Bombus muscorum</i>)	*					
Джміль пахучий (<i>Bombus fragrans</i>)	*					
Джміль пластинчастозубий (<i>Bombus serrisquama</i>)	*					
Джміль незвичайний (<i>Bombus paradoxus</i>)	*					*
Джміль червонуватий (<i>Bombus ruderatus</i>)	*					
Джміль яскравий (<i>Bombus pratorum</i>)	*					
Дозорець-імператор (<i>Anax imperator</i> Leach)	*					
Дупель (<i>gallinago media</i>)		*				
Золотомушка (корольок) жовтоголова (<i>regulus regulus</i>)		*				
Зуйок малий (<i>charadrius dubius</i>)		*				
Жук-олень (<i>Lucanus cervus</i>)	*	*				
Жук-самітник (<i>Osmoderma eremita</i>)	*	*				*
Коконпряд золотавий (<i>erigaster catax</i>)						*
Коник-пилохвіст український (<i>Poecilimon schmidtii</i>)	*					
Коромисло зелене (<i>Aeshna viridis</i>)		*				*
Коромисло лучне (<i>brachytron pratense</i>)						*
Кошеніль польська (<i>Porpyrophora polonica</i>)	*					
Красотіл пахучий (<i>Calosoma sycophanta</i>)	*					*
Красуня-діва (<i>Calopteryx virgo</i>)	*					
Крячок світлокрилий (<i>Chlidonias leucopterus</i>)		*				
Крячок білощокий (<i>Chlidonias hybrida</i>)		*				
Крячок чорний (<i>Chlidonias niger</i>)		*				
Ксилокопа звичайна, бджола-тесляр звичайний (<i>xylocopa valga</i>)	*					
Ксилокопа фіолетова, бджола-тесляр фіолетовий (<i>xylocopa violaceae</i>)	*					
Ктир гігантський (<i>Satanas gigas</i>)	*					
Ктир шершенеподібний (<i>Asilus crabroniformis</i>)	*					
Лейостіла ламельоза (<i>leiostyla lamellosa</i>)		*				

Лунь польовий (<i>Circus cyaneus</i>)	*					
Лютка Брауера (<i>symprusa braueri</i>)		*				
Мантиса хижа (<i>mantispa styriaca</i>)						*
Мартин малий (<i>Iarus minutus</i>)		*				
Махаон (<i>Papilio machaon</i>)	*					
Мегахіла округла (<i>Megachile rotundata</i>)	*					
Мелітурга булаво вуса (<i>Melitturga clavicornis</i>)	*					
Мінога українська (<i>Eudontomyzon mariae</i>)	*					
Мнемозина (<i>Parnassius mnemosyne</i>)	*					
Мурашиний лев деревний (<i>dendroleon pantherinus</i>)	*					*
Мурашка руда лісова (<i>formica rufa</i>)	*					*
Мухоловка сіра (<i>muscicapa striata</i>)		*				
Мухоловка строката (<i>ficedula hypoleuca</i>)		*				
Мухоловка-білошийка (<i>ficedula (muscicapa) albicolis</i>)		*				
Перевізник (<i>astitus hypoleucos</i>)		*				
Перев'язка звичайна, перегузня (<i>vormela peregusna</i>)	*					
Пістрянка весела (<i>Lygaena laeta</i>)	*					
Плавунець широкий (<i>dytiscus lattissimus</i>)						*
Поводень дволінійчастий (<i>graphoderes bilineatus</i>)		*				
Погонич (<i>porzana porzana</i>)		*				
Подалірій (<i>Iphiclides podalirius</i>)	*					
Поліксена (<i>Zerynthia polyxena</i>)	*	*				*
П'явка медична (<i>Hirudo medicinalis</i>)	*					*
Райдужниця велика (<i>apatura iris</i>)	*					
Розалія альпійська (<i>rosalia alpina</i>)	*					
Рофітоїдес сірий (<i>Rhophitoides canus</i>)	*					
Сатурнія мала (<i>Eudia pavonia</i>)	*					
Сатурнія руда (<i>Aglia tau</i>)	*					
Сатурнія середня, павиноочка середня, сатурнія тернова (<i>eudia spini</i>)	*					
Сірий коконопряд виїмчастий (<i>Phyllodesma ilicifolia</i>)						*
Синявець аргірогномон (<i>lycaeides argyrognomon</i>)						*
Синявець-мелеагр (<i>Polyommatus daphnis</i>)	*					
Скарабей священний (<i>Scarabaeus sacer</i>)	*					
Сколія-гігант (<i>Scolia maculata</i>)	*					
Сколія степова (<i>Scolia hirta</i>)	*					
Сліпак звичайний (<i>spalax microphtalmus</i>)						*
Сліпак білозубий (<i>nannospalax leucodon</i>)	*					
Слимак згорнений (<i>helix sublicata</i>)		*				

Стерлядь (<i>asipenser ruthenus</i>)	*						
Стрічкарка (<i>Catocala fraxini</i>) блакитна	*						
Стрічкарка орденська малинова (<i>Catolata sponsa</i>)	*						
Стрічкарка тополева (<i>Limenitis populi</i>)	*						
Телеїус (<i>maculinea teleius</i>)		*					
Товстоголовка теселум (<i>syrichtus tessellum</i>)							*
Товстоголовка крибрелум (<i>syrichtus cribrellum</i>)							*
Чернівець непарний (<i>Lycaena dispar</i>)		*					*
Червоновола казарка (<i>rufibrenta ruficollis</i>)	*						
Чечевиця звичайна (<i>caprodacus erythrinus</i>)		*					
Чорниш (<i>Tringa ochropus</i>)		*					
Усього	137	213	3	-	35	4	42

Перелік видів тварин, що охороняються, і які з'явилися чи зникли в регіоні за останні три роки

Таблиця 34

Назва виду	З'явилися	Зникли	Причина
1	2	3	4
-	-	-	-

Динаміка чисельності основних видів мисливських тварин (голів)

Таблиця 35

Види мисливських тварин	2007 рік	2008 рік	2009 рік
1	2	3	4
Кабан	683	786	835
Козуля	5628	5675	5728
Олень	190	193	220
Заєць-русак	88624	87951	85424

Добування основних видів мисливських тварин (голів)

Таблиця 36

Рік	Види мисливських тварин	Затверджений ліміт добування	Видано ліцензій	Добуто	Не використано ліцензій	Причина невикористання
1	2	49	49	43	6	7
2007	Кабан	130	130	117	13	Погодні умови, відсутність навиків стрільби кулею
	Козуля	7	7	4	3	
	Олень	65	67	56	11	
2008	Кабан	148	148	135	13	Погодні умови, відсутність навиків стрільби кулею
	Козуля	9	9	9	-	
	Олень	49	49	43	6	
2009	Кабан	100	80	64	16	Погодні умови, відсутність навиків стрільби кулею
	Козуля	159	139	123	16	
	Олень	10	10	5	5	

Динаміка вилову риби

Таблиця 37

Рік	Водний об'єкт	Затверджений ліміт вилову, т/рік	Фактичний вилов, т/рік
1	2	3	4
2006	Кременчуцьке водосховище	927,37	855,5
	Дніпродзержинське водосховище	9,75	9,155
	Разом:	937,12	864,655
2007	Кременчуцьке водосховище	1171,325	1003,35
	Дніпродзержинське водосховище	9,718	7,689
	Разом:	1181,043	1011,039
2008	Кременчуцьке водосховище	1166,188	941,26
	Дніпродзержинське водосховище	12,460	10,745
	Разом:	1178,648	952,005

Кількість виявлених фактів браконьєрства

Таблиця 38

Виявлено фактів браконьєрства, од.	2007 рік	2008 рік	2009 рік
Тваринний світ			
Всього:	371	294	250
Держекоінспекція	118	97	59
Держлісгосп	157	128	110
УТМР	93	64	81
ТВМР	3	3	-
Інші	-	2	-
Рибні ресурси			
Всього:	2176	1850	1517
Держекоінспекція	100	123	158
Держрибоохорона	2076	1727	1359
Разом:	2547	2144	1767

12. Природно-заповідний фонд Кіровоградської області

Протягом 2009 року в області продовжувались роботи з підготовки та організації заходів з питань створення нових національних природних парків, інших територій та об'єктів природно-заповідного фонду з метою зниження втрат біорізноманіття та забезпечення сталого розвитку області шляхом збільшення площі природно-заповідного фонду.

Так, рішеннями Кіровоградської обласної ради від 19 червня 2009 року № 721, № 722 “Про зміни мережі територій та об'єктів природно-заповідного фонду області” до природно-заповідного фонду місцевого значення включено ландшафтний заказник “Зелений сосновий масив в районі вул. Лісопаркова”, загальною площею 30,0 га у м. Кіровограді, ландшафтний заказник “Скалки” загальною площею 30,0 га на території Ульяновського району та ландшафтний заказник “Березівське гирло” загальною площею 17,0 га на території Устинівського району.

Також, у III кварталі 2009 року рішенням Кіровоградської обласної ради від 25 вересня 2009 року № 765 “Про зміни мережі територій та об’єктів природно-заповідного фонду області” до природно-заповідного фонду місцевого значення включено ландшафтний заказник “Голоचे” загальною площею 3717,0 га на території Голованівського району та ландшафтний заказник “Зелена брама” загальною площею 2948,0 га на території Новоархангельського району.

Рішенням Кіровоградської обласної ради від 25 вересня 2009 року № 765 погоджено створення в Світловодському районі іхтіологічного заказника загальнодержавного значення “Цибульницька”.

Станом на 1 січня 2010 року мережа природно-заповідного фонду області становить 188 заповідних територій та об’єктів загальною площею 35835,58 га. З них 26 природно-заповідних територій та об’єктів мають статус загальнодержавного значення, решта 162 - місцевого значення. Показник заповідності Кіровоградської області (відношення площі ПЗФ до території області) складає 1,5 %.

У Кіровоградській області вчасно і у повному обсязі виконано окреме доручення виконуючого обов’язки Міністра охорони навколишнього природного середовища України І.Г.Чорнокура від 2 жовтня 2008 року № 270-од “Про невідкладні заходи щодо розширення мережі національних природних парків” згідно з дорученням Кабінету Міністрів України від 29 серпня 2008 року № 42874/1/1-08 та від 9 вересня 2008 року № 42874/3/1-08 щодо виконання Указу Президента України від 27 серпня 2008 року № 774/2008 “Про невідкладні заходи щодо розширення мережі національних природних парків”.

Необхідний пакет матеріалів до проекту створення національного природного парку “Кременчуцькі плавні” на території Світловодського району Кіровоградської області направлено до Державної служби заповідної справи для розгляду та використання у роботі.

Розвиток мережі природно-заповідного фонду області значно стримується окремими факторами. Це перш за все високий ступінь розораності області, при цьому статус заповідних територій та об’єктів надається невеликим за площею, збереженим у природному стані ділянкам у ярах, балках, долинах річок та крутосхилах.

Тому з головних завдань є розширення мережі природно-заповідного фонду за рахунок розширення існуючих об’єктів, підвищення їх статусу охорони і створення нових об’єктів.

У нашій області слід звернути увагу на бідні біорізноманіттям порушені землі, де можна створити гарні природні умови. Еродовані та інші виснажені порушені землі з часом можуть стати природними оазами, особливо якщо з них зняти антропогенний тиск і надати можливість для природного самовідновлення. Велику роль у цьому може відіграти програма охорони земель та розвиток законодавства щодо охорони земель та розвиток законодавства щодо охорони земель сільськогосподарської освоєності територій та розораності сільськогосподарських угідь із вилученням малоприсаєднаних для обробітку та екологічно вразливих земель. Частина таких земель могла б увійти до територій природно-заповідного фонду.

Розподіл територій та об'єктів природно-заповідного фонду (ПЗФ) за їх значенням, категоріями та типами (станом на 01.01. 2010 року)

Таблиця 39

Категорії об'єктів ПЗФ	Об'єкти ПЗФ									% площі окремих категорій до загальної площі ПЗФ
	загальнодержавного значення			місцевого значення			Разом			
	кількість, од.	площа, га		кількість, од.	площа, га		кількість, од.	площа, га		
усього		у тому числі надана в постійне користування	усього		у тому числі надана в постійне користування	усього		у тому числі надана в постійне користування		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Природні заповідники	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Біосферні заповідники	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Національні природні парки	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Регіональні ландшафтні парки	-	-	-	1	17530,73	-	1	17530,73	X	48,91
Заказники, усього	21	5728,0	X	62	9608,7	X	83	15336,7	X	42,79
у тому числі:										
Ландшафтні	7	3844,4	X	31	8059,8	X	38	11904,2	X	33,21
Лісові	1	43,5	X	5	330,1	X	6	373,6	X	1,04
Ботанічні	9	741,5	X	18	507,8	X	27	1249,3	X	3,48
Загально зоологічні	1	27,0	X	3	220,3	X	4	247,3	X	0,69
Орнітологічні	2	503,6	X	4	486,4	X	6	990,0	X	2,76
Ентомологічні	-	-	X	1	4,3	X	1	4,3	X	0,011
Іхтіологічні	-	-	X	-	-	X	-	-	X	
Гідрологічні	1	568,0	X	-	-	X	1	568,0	X	1,58
Загально геологічні	-	-	X	-	-	X	-	-	X	
Палеонтологічні	-	-	X	-	-	X	-	-	X	
карстово-спелеологічні	-	-	X	-	-	X	-	-	X	
Пам'ятки природи, усього	2	9,10	X	45	310,91	X	47	320,01	X	0,89
у тому числі:										
Комплексні	1	7,1	X	7	128,21	X	8	135,31	X	0,37
Ботанічні	-	-	X	24	124,07	X	24	124,07	X	0,34

Зоологічні	-	-	X	2	0,4	X	2	0,4	X	0,001
Гідрологічні	1	2,0	X	9	48,73	X	10	50,73	X	0,14
Геологічні	-	-	X	3	9,5	X	3	9,5	X	0,026
Заповідні урочища			X	49	2371,27	X	49	2371,27	X	6,61
Ботанічні сади	-	-	-							
Дендрологічні парки	1	109,0					1	109,0		0,304
Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва	2	63,7		5	104,17		7	167,87		0,46
Зоологічні парки										
РАЗОМ	26	5909,8		162	29925,78		188	35835,58		100

ПРИРОДНО - ЗАПОВІДНІ ОБ'ЄКТИ
ЛАНДШАФТНИЙ ЗАКАЗНИК “МОНАСТИРИЩЕ”
УСТИНІВСЬКИЙ РАЙОН

Каньйон річки Інгул

Скеля в заплаві р. Інгул

ПРИРОДНО - ЗАПОВІДНІ ОБ'ЄКТИ

Ковила волосиста у заповідному урочищі «Фомиха» у Новоархангельському районі

**р. Савоклія Заповідне урочище місцевого значення
«Розлитий камінь» Компаніївський район**

ПРИРОДНО - ЗАПОВІДНІ ОБ'ЄКТИ

**Реготун чорноголовий у зоологічній пам'ятці природи
«Пташиний базар» Світловодський район**

**Чапля сіра у заповідному урочищі «Терник»
Новгородківському районі**

ПРИРОДНО - ЗАПОВІДНІ ОБ'ЄКТИ

**Ковила пірчаста у ландшафтному заказнику «Булгаковська балка»,
Бобринецький район**

**Ковила волосиста у заповідному урочищі «Кіліповське»,
Компаніївський район**

ПРИРОДНО - ЗАПОВІДНІ ОБ'ЄКТИ

Ковила Граффа в ботанічному заказнику «Бузове», Онufrіївський район.

Рябчик руський в ландшафтному заказнику «Войнівський», Новоукраїнський район

ПРИРОДНО - ЗАПОВІДНІ ОБ'ЄКТИ

Сон чорніючий у ландшафтному заказнику «Войнівський», Новоукраїнський район

Адоніс весняний у ландшафтному заказнику «Войнівський», Новоукраїнський район

Динаміка структури природно-заповідного фонду Кіровоградської області

Таблиця 40

Категорії територій та об'єктів ПЗФ	На 01.01.2006 року		На 01.01.2007 року		На 01.01.2008 року		На 01.01.2009		На 01.01.2010	
	кількість, од.	площа, га	кількість, од.	площа, га	кількість, од.	площа, га	кількість, од.	площа, га	кількість, од.	площа, га
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Природні заповідники	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Біосферні заповідники	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Національні природні парки	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Регіональні ландшафтні парки	-	-	1	17530,73	1	17530,73	1	17530,73	1	17530,73
Заказники загальнодержавного значення	21	5701,0	21	5728,0	21	5728,0	21	5728,0	21	5728,0
Заказники місцевого значення	54	2678,9	54	2678,9	54	2678,9	57	2866,7	62	9608,7
Пам'ятки природи загальнодержавного значення	2	9,1	2	9,1	2	9,1	2	9,1	2	9,1
Пам'ятки природи місцевого значення	44	240,91	44	240,91	44	240,91	45	310,91	45	310,91
Заповідні урочища	49	2333,5	49	2333,5	49	2371,27	49	2371,27	49	2371,27
Ботанічні сади загальнодержавного значення	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ботанічні сади місцевого значення	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Дендрологічні парки загальнодержавного значення	1	109,0	1	109,0	1	109,0	1	109,0	1	109,0
Дендрологічні парки місцевого значення	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Зоологічні парки загальнодержавного значення	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Зоологічні парки місцевого значення	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення	2	63,7	2	63,7	2	63,7	2	63,7	2	63,7

Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення	5	102,67	5	102,67	5	102,67	5	102,67	5	102,67
РАЗОМ	179	28834,28	179	28834,28	179	28834,28	183	29092,08	188	35834,08
Фактична площа ПЗФ *	-	28834,28	-	28834,28	-	28834,28	-	29092,08	-	35834,08
% фактичної площі ПЗФ від площі АТО	-	1,15	-	1,17	-	1,17	-	1,2	-	1,5

Примітка: * - сумарна площа територій та об'єктів ПЗФ без урахування площі тих об'єктів ПЗФ, що входять до складу територій інших об'єктів ПЗФ.

Розподіл земель об'єктів ПЗФ за землекористувачами, власниками землі

Таблиця 41

№ рядка за формою б-зем	Власники землі, землекористувачі та землі державної власності, не надані у власність або користування	Площа	
		га	%
1	2	3	4
1.	Сільськогосподарські підприємства (усього земель у власності та користуванні)		
2.	Громадяни, яким надані землі у власність і користування		
3+4+5 +6	Заклади, установи, організації; промислові та інші підприємства; підприємства та організації транспорту, зв'язку; частини, підприємства, організації, установи, навчальні заклади оборони	23130,29	80,4
7.1	Природоохоронні установи (об'єкти ПЗФ), землі надані в постійне користування		
7.2 +7.3	Підприємства, установи, організації оздоровчого, рекреаційного призначення		
7.4	Підприємства, установи, організації історико-культурного призначення		
8	Лісогосподарські підприємства	5479,12	0,2
9	Водогосподарські підприємства		
10 + 11	Підприємства іноземних інвесторів та спільних підприємств		
12	Землі запасу та землі, що не надані у власність та постійне користування в межах населеного пункту	156,37	0,4
	РАЗОМ	28765,78	100

Розподіл земель об'єктів ПЗФ за угіддями

Таблиця 42

№ графі за формою б-зем	Угіддя	Площі угідь у межах земель, наданих установам ПЗФ у постійне користування		Площі угідь у межах земель, що знаходяться у користуванні інших землекористувачів та земель запасу		Разом	
		га	%	Га	%	Га	%
1	2	3	4	5	6	7	8
3	Сільськогосподарські землі, усього			20247,6 3	70,4	20247,6 3	70,4
4	з них: сільгоспугіддя			20247,6 3	70,4	20247,6 3	70,4
14-17 + 20	Інші						
18	забруднені сільськогосподарські угіддя, які не використовуються в сільськогосподарському виробництві						
5	із сільгоспугідь: рілля						
6	Перелogi						
7	багаторічні насадження						
11	Сіножаті						
12	Пасовища			20247,6 3	70,4	20247,6 3	70,4
21	Ліси та інші лісовкриті площі, усього			5563,92	19,3	5563,92	19,3
22	з них: лісові землі, усього			5492,42	19,1	5492,42	19,1
28	Чагарники			71,5	0,2	71,5	0,2
34	Забудовані землі, усього						
63	Відкриті заболочені землі, усього			2,0	0,007	2,0	0,007
66	Сухі відкриті землі з особливим рослинним покривом			2333,5	8,1	2333,5	8,1
67	Відкриті землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом						
68	з них: кам'янисті місця						
69	піски (включаючи пляжі)						
70	Яри			2333,5	8,1	2333,5	8,1

71	Інші						
72	Води, усього			618,73	2,2	618,73	2,2
73	з них: природні водотоки			368,53	1,3	368,53	1,3
74	штучні водотоки						
75	озера, лимани						
76	Ставки						
77	Водосховища			250,2	0,9	250,2	0,9
	Усього земель						
	Крім того, моря						
	РАЗОМ			100	28765,78	100	28765,78

Розподіл лісових земель об'єктів ПЗФ за їх категоріями

Таблиця 43

№ графи за формою №1 Державного лісового кадастру	Категорії лісових земель	Площа в межах земель, наданих установам ПЗФ у постійне користування		Площа в межах земель, що знаходяться у користуванні інших землекористувачів та земель запасу		Разом	
		га	%	га	%	га	%
1	2	3	4	5	6	7	8
2	Вкриті лісовою рослинністю, усього	74,10	63	11454,53	94	11528,63	94
3	у тому числі лісові культури	0,00		7155,25		7155,25	
4	Незамкнуті лісові культури	0,00		187,08	2	187,08	2
5	Лісові розсадники, плантації	0,00		63,80	1	63,80	1
10	Не вкриті лісовою рослинністю, усього	40,50	34	292,10	2	332,60	3
6	у тому числі: рідколісся	0,00		0,00		0,00	
7	Згарища	0,00		0,00		0,00	
8	Зруби	0,00		28,20		28,20	
9	Галявини	22,10		264,80		286,90	
11	Лісові шляхи, просіки тощо	3,80	3	166,40	1	170,20	1
12	Усього лісових земель	118,40	100	12163,91	100	12282,31	100

13. Формування екологічної мережі

На виконання Закону України “Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки”, рішення сесії Кіровоградської обласної ради від 24 січня 2003 року №141 прийнята обласна Програма формування національної екологічної мережі на 2003-2015 роки.

На виконання заходів обласної програми формування національної екологічної мережі на території Кіровоградської області на 2003-2015р.р. Державним управлінням охорони навколишнього природного середовища в Кіровоградській області разом з науковими співробітниками Кіровоградського обласного еколого-експертного центру “Довкілля” закінчена робота по розробленню регіональної схеми національної екологічної мережі в межах територій Гайворонського, Голованівського, Кіровоградського, Новоархангельського, Олександрійського, Онуфріївського та Ульянівського районів; проведені роботи по веденню державного кадастру рослинного світу області (Дводольні – розові, Айстрові) та веденню державного кадастру тваринного світу області (Птахи – ластівкові, жайворонкові, плискові, сорокопудові, вивільгові, шпакові, вороніві, тинівкові, кропив’янкові, горобині); проведені роботи по оцінці популяцій видів рослин, занесених до Червоної книги України, які проростають на території області (Дводольні – розові, Айстрові), по оцінці популяцій видів тварин, занесених до Червоної книги України, які мешкають на території області (Птахи – ластівкові, жайворонкові, плискові, сорокопудові, вивільгові, шпакові, вороніві, тинівкові, кропив’янкові, горобині).

У 2008 році проведені роботи по формуванню державного кадастру рослинного (деревні породи) та тваринного світу області (риби).

Проектована регіональна схема національної екологічної мережі в межах Кіровоградської області є наступним етапом в виконанні Обласної програми формування національної екологічної мережі на території Кіровоградської області на 2003-2015 роки.

Даний етап виконувався впродовж 2004-2007 років. В 2004-2006 роках було проведено наукові польові обстеження території області за адміністративними районами, у перебігу яких було зібрано фактичний матеріал з обґрунтування можливості розміщення різних складових елементів екологічної мережі у відповідних місцях області. За низкою критеріїв було проведено виділення регіональних центрів біологічного і ландшафтного різноманіття, проведено їх оцінку і типологію, визначено їх локалізацію. Окрім цього було проведено обстеження територій на предмет їх придатності для розміщення на них екологічних коридорів, досліджено наявність (відсутність) обмежень на створення екологічних коридорів, вибрано їх типи і проведено загальну оцінку. За матеріалами польових досліджень було складено попередні схеми регіональної екомережі області в межах обстежених адміністративних районів і складено відповідні звіти.

Протягом 2007 року було проведено узагальнення даних та уточнення схеми складових елементів екомережі за результатами наукових досліджень за попередні роки і складено текстову частину проекту регіональної схеми національної

екологічної мережі на території Кіровоградської області, проведено оцінку її ефективності та виготовлено картографічні матеріали.

За рахунок коштів державного бюджету в області проведено роботи з формування державного кадастру природно-заповідного фонду, розроблені картки первинного обліку всіх територій та об'єктів природно-заповідного фонду області по формі 1 ДКПЗФ, затвердженій наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 16 лютого 2005 року № 67.

Для координації діяльності органів виконавчої влади, організації розроблення схеми формування національної екологічної мережі області та широкого інформування населення про стан та перспективи формування національної екологічної мережі підготовлений проект розпорядження голови обласної державної адміністрації щодо створення Координаційної ради з питань формування екомережі.

ЕКОЛОГІЧНА МЕРЕЖА

Жук олень у ландшафтному заказнику «Чорнолісь кий».

Нічниця – рідкісний кажан Кіровоградщини.

**Складові структурних елементів екологічної мережі
в розрізі одиниць адміністративно-територіального устрою регіону**

Таблиця 44

№ з/п	Одиниці адміністративно-територіального устрою регіону	Загальна площа, тис. га	Загальна площа екомережі, тис. га	Складові елементи екомережі, тис. га											
				об'єкти ПЗФ	водно-болотні угіддя	відкриті заболочені землі	водоохоронні зони	прибережні захисні смуги	ліси та інші лісовкриті площі	курортні та лікувально-оздоровчі території	рекреаційні території	землі під консервацією	відкриті землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом	пасовища, сіножаті	радіоактивно забруднені землі, що не використовуються в господарстві
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
	Кіровоградська область	2458,8	592,9	28,7	25,3	10,5	58,3	23,3	181,3	-	0,8	-	12,9	251,8	-

14. Поводження з відходами та небезпечними хімічними речовинами.

14.1. Поводження з відходами I – III класів небезпеки.

*Наявність відходів I-III класів небезпеки (станом на 01.01.2010 року)
(за формою статзвітності 1-НВ)*

Таблиця 45

№ з/п	Показник	Одиниця виміру	Кількість	Примітка
1	2	3	4	5
1	Кількість підприємств, установ та організацій якими утворюються, обробляються та утилізуються відходи I-III класів небезпеки	од.	690	-
2	Наявність відходів	тонн	15303,3	-
3	відходи 1 класу небезпеки	тонн	1432,9	-
4	відходи 2 класу небезпеки	тонн	708,9	-
5	відходи 3 класу небезпеки	тонн	13161,5	-

На підприємствах області протягом 2009 року утворилось 2,8 тис. т відходів I—III класів небезпеки, що на 0,1 тис. т більше порівняно з 2008р. Основна частина утворених відходів (2,4 тис. т або 84,4% загального обсягу) належить до III класу небезпеки. Відходи I класу небезпеки склали 9,7 т і II класу - 426,8 т.

До основних сфер виробництва небезпечних відходів належать підприємства добувної промисловості, в результаті виробничої діяльності яких утворилось 2,2 тис. т (80% загального обсягу), переробної промисловості - 0,2 тис. т (7,1%), сільського господарства, мисливства, лісового господарства - 108,8 т (3,9%), транспорту і зв'язку - 101,1 т (3,6%).

Станом на 1 січня 2010р. у сховищах організованого складування та на території підприємств області накопичилось 15,3 тис. т небезпечних відходів, які потребують особливої уваги і є суттєвим чинником негативного впливу на навколишнє природне середовище області, з них 1,4 тис. т (або 9,4% загальної кількості) належать до I класу небезпеки, 0,7 тис. т (4,6%) - до II класу та 13,2 тис. т (86%) - до III класу небезпеки.

У загальній кількості відходів, що зберігаються у місцях видалення та на території підприємств області, найбільшу питому вагу складають відходи, що містять відпрацьовані нафтопродукти, продукти нафтопереробки (7,8 тис. т або 51,2% загального обсягу), відходи виробництва та застосування органічної хімії чи такі, що містять інші органічні сполуки (2,5 тис. т або 16,3%), метали та їх сполуки (1,8 тис. т або 11,4%), відходи, що містять неметали та їхні сполуки (0,2 тис. т або 1,1%)

Суб"єкти підприємницької діяльності, що здійснюють діяльність у сфері поведження з небезпечними відходами на території регіону

Таблиця 46

№ з/п	Найменування юридичної особи	Ідентифікаційний код	Місце знаходження юридичної особи	Строк дії ліцензії	Вид господарської діяльності
1	2	3	4	5	6
1.	ЗАТ «Радій»	14312430	м.Кіровоград,	11.08.2010р.	Зберігання, видалення осаду

			вул.Героїв Сталінграда, 29		очисних споруд гальвановиробництва (гальванічний шлам)
2.	ТОВ «Нафатрейд»	30078626	м.Світловодськ, вул.Комсомольська, 36	21.07.2010р.	Збирання, перевезення, зберігання, оброблення, видалення, знешкодження відпрацьованих нафто- продуктів непридатних до використання за призна- ченням, донних осадів нафтових резервуарів, залишків очищення резервуарів, нафтошламів технічної очистки стічних вод.
3.	ВАТ «Чисті метали»	00194748	м.Світловодськ, вул.Заводська, 3	22.09.2010р.	Збирання, зберігання, знешкодження, захоронення відходів, що містять миш»як; відходи що містять телур, кадмій, ртуть, кеки після станції нейтралізації сумішей кислот.
4.	ТОВ «РАФ-ПЛЮС»	31185987	м. Одеса, вул. Ковалевського, 30-А	13.04.2012р.	Збирання, перевезення, зберігання (відходи, що містять ртуть (відпрацьовані люмінесцентні лампи та прилади, що містять ртуть); відпрацьовані батареї свинцевих акумуляторів; відпрацьовані нафтопродукти, не придатні для використання за призначенням (у тому числі відпрацьовані моторні, індустріальні масла та їх суміші), та відходи, забруднені нафтопродуктами; відходи виробництва, одержання і застосування фармацевтичних препаратів, клінічні та подібні їм відходи, а саме – відходи, що виникають у результаті медичного огляду, ветеринарної чи подібної практики, і відходи, що утворюються у лікарнях або інших закладах під час досліджень, догляду за пацієнтами або при виконанні дослідницьких робіт; відходи сумішей масло/вода, вуглеводні/ вода, емульсій
5.	Приватне підприємство «Еколайн плюс»	34650537	Кіровоградська обл., м. Світловодськ, вул. Леніна, 96	31.01.2012р.	Збирання, зберігання, перевезення (відпрацьовані нафтопродукти, непридатні для використання за

					<p>призначенням (у тому числі відпрацьовані моторні, індустріальні масла та їх суміші); відпрацьовані батареї свинцевих акумуляторів;</p> <p>відходи масло/вода, вуглеводні/ вода, емульсії; відходи скла від електронно-проміневих трубок та іншого активованого скла; відходи, що містять як складові гальванічний шлам та осад відстійників очистки стічних вод; шламові відходи, за винятком анодних шламів, із систем електролітичного очищення; відходи розчинів кислот чи основ; відходи виробництва, одержання та застосування чорнила, барвників, пігментів, фарб, лаків, оліфи; відходи промислових установок очищення вихідних газів; шлам чи відходи тверді відпрацьовані у процесі знежирення та травлення металів; відходи виробництва, виготовлення та застосування латексів, пластифікаторів, смол, клеїв/зв'язуючих матеріалів; шкіряний пил, зола, шлами, порошок, які містять сполуки шестивалентного хрому чи біоциди; відходи виробництва, одержання і застосування фармацевтичних препаратів; відходи азбесту (пил та волокна); відходи упаковок та контейнерів; відпрацьоване активоване вугілля; залишки від операцій з видалення промислових відходів; відходи виробництва, одержання і застосування чи матеріалів для обробки фотоматеріалів; відходи, які складають або містять хімічні речовини, що не відповідають специфікації або містять прострочений термін дії; відходи поверхневої обробки металів та пластмас.</p>
--	--	--	--	--	--

Суб'єкти підприємницької діяльності, що здійснюють збирання, заготівлю окремих видів відходів як вторинної сировини

Таблиця 47

№ з/п	Найменування юридичної особи	Ідентифікаційний код	Місце знаходження юридичної особи	Строк дії ліцензії	Вид господарської діяльності
1	2	3	4	5	6
1.	Петренко Валерій Миколайович	2755002837	Кіровоградська обл., Кіровоградський р-н., село Бережинка	24.01.2012	збирання, заготівля окремих видів відходів як вторинної сировини (макулатури, склобою, відходів полімерних, відходів гумових, у тому числі зношених шин, матеріалів текстильних вторинних)
2.	ТОВ «Кіровоградвторма»	05511975	Кіровоградська обл., Кіровоградський р-н., с.Сонячне, вул. Радянська, 2 – а	11.07.2012	збирання, заготівля окремих видів відходів як вторинної сировини (макулатури, склобою, відходів полімерних, відходів гумових, у тому числі зношених шин, матеріалів текстильних вторинних), використаної металевої тари (ящики, фляги, каністри, банки, зокрема алюмінієві банки з-під напоїв, балончики)
3.	ПП «Реал – сервіс»	30227030	м.Кіровоград, вул.Орджонікідзе, 2 к.112	11.07.2012р.	збирання, заготівля окремих видів відходів як вторинної сировини (відходів гумових, у тому числі зношених шин)
4.	Компаніївське районне споживче товариство	01756071	Кіровоградська обл., смт Компаніївка, вул. Калініна, 32,	30.03.2011р.	збирання, заготівля окремих видів відходів як вторинної сировини (макулатури, склобою)
5.	Приватне підприємство «Еколайн плюс»	34650537	Кіровоградська обл., м. Світловодськ, вул. Леніна, 96	22.12.2011р.	збирання, заготівля окремих видів відходів як вторинної сировини (макулатури, склобою, відходів полімерних, відходів гумових, у тому числі зношених шин, матеріалів текстильних вторинних)

Динаміка утворення промислових токсичних відходів

Таблиця 48

	2007 рік	2008 рік	2009 рік
Утворення промислових токсичних відходів на 1 км ² , т/км ²	0,127	0,621	0,1
Утворення промислових токсичних відходів на 1 особу, кг/особу	14,39	14,78	2,7

*Основні показники поводження з відходами I – III класів небезпеки (тис. т)
(за формою статзвітності I – НВ)*

Таблиця 49

№ п/п	Показники	2007 рік	2008 рік	2009 рік
1	Утворилося	3,121	2,739	2,799
2	Одержано від інших підприємств	3,519	0,268	0,196
3	у тому числі з інших країн	-	-	-
4	Використано	0,251	0,343	0,409
5	Знешкоджено (знищено)	0,204	0,297	0,1
6	у тому числі спалено	0,006	0,002	0,003
7	Направлено у спеціально відведені місця чи об'єкти (полігони, комплекси, споруди, ділянки надр тощо)	0,026	0,001	0,015
8	Передано іншим підприємствам	4,528	2,419	2,467
9	у тому числі іншим країнам	-	-	-
10	Направлено в місця неорганізованого складування за межі підприємств	-	-	-
11	Втрати відходів внаслідок витікання, випаровування, пожеж, крадіжок	2,765	0,007	0,001
12	Наявність на кінець року у сховищах організованого складування та на території підприємства	15,150	15,279	15,303

*Основні утворювачі відходів
(за даними статзвітності I – НВ)*

Таблиця 50

№ з/п	Назва підприємства, адреса	Назва відходу	Клас небезпеки	Накопичено відходів станом на 01.01.2009 року, тонн	Фактично утворилось відходів на підприємстві за 2009 рік, тонн	Накопичено відходів станом на 01.01.2010 року, тонн	Примітка
1	2	3	4	5	6	7	8
1	ВАТ «Олімп» м.Світловодськ вул.Заводська, 4	Шлами гальванічні з осаджувачем-вапняковим молоком)	2	41,900	-	41,900	-
Залишки лаків, емалів, що не придатні до використання за призначенням		3	0,350	-	0,350	-	
Осад очисних споруд гальванічного виробництва, який містить		3	276,000	-	276,000	-	

		оксиди кольорових важких металів					
2	ВАТ «Червона зірка» м.Кіровоград, вул. Медведєва, 1	Фарби, зіпсовані, забруднені або не ідентифіковані, їх залишки, які не можуть бути використані за призначенням	3	8,454	2,043	9,997	-
		Рідини, мастильно-охолоджуючі, які не містять галогенів (не емульговані) відпрацьовані в процесі формування металу (відходи, що містять відпрацьовані мастильно-охолоджувальні рідини, масляно-водяні, вуглевод-водяні суміші)	3	35,250	2,200	30,850	-
		Рідини, мастильно-охолоджуючі, які не містять галогенів (не емульговані) відпрацьовані в процесі формування металу (відходи, що містять відпрацьовані та непридатні, до використання за їх призначенням мінеральні мастила)	3	1,700	1,300	1,800	
3	ВАТ «Кіровоград обленерго»	Масла та мастила моторні зіпсовані або відпрацьовані	2	6,433	10,623	1,254	

4	ВАТ «Гідросила»	Відпрацьовані свинцево-кислотні акумулятори	2	5,123	1,683	6,806	
		Шлам чистки резервуарів зберігання нафто-продуктів	3	23,921	13,936	37,857	
5	ЗАТ «Креатив»	Відпрацьований каталізатор	2	-	8,610	1,750	
6	ЗАТ НВП «Радій»	Осад очисних споруд гальванічного виробництва, який містить окисли важких металів	3	232,817	0,802	205,319	
7	ДП «Східний гірничо-збагачувальний комбінат» Дніпропетровська обл. м.Жовті Води вул.Горького	Відходи видобування та збагачування руд уранових і торієвих «хвості» збагачення уранових руд	4	35591013,4	1076768,842	36667782,242	-
8	*Смолінська шахта Схід ГЗК Маловисківський район с.Смоліно	Відходи гірничо-видобувної промисловості	4	5914162	22930	5237092	-
9	Інгульська шахта Схід ГЗК Кіровоградський район с.Неопалимівка	Відходи гірничо-видобувної промисловості	4	7078247,000	182388,000	7260635,000	-

* За 2009 рік на підприємстві було утилізовано на комплексі Алтаїт 700000 тонн відходів гірничо-видобувної промисловості та отримано хвосты малоактивної породи, концентрат, кварцитовий бут.

*Стан обліку та паспортизації місць видалення відходів (МВВ)
(на 01.01.2010 року)*

Таблиця 51

№ з/п	Назва одиниці адміністративно-територіального устрою регіону (район)	Кількість МВВ, од.	Кількість внесених у реєстр МВВ, од.	Кількість паспортизованих МВВ, од.	Внесено у реєстр МВВ за звітний період, од.	Паспортизовано за звітний період, од.
1	2	3	4	5	6	7
1	Бобринецький район	1	1	1	-	-
2	Вільшанський район	1	1	1	-	-
3	Гайворонський район	2	2	2	-	-
4	Голованівський район	14	14	14	12	12
5	Добровеличківський	3	3	3	-	-

	район					
6	Долинський район	1	1	1	-	-
7	Знам"янський район	1	1	1	-	-
8	Кіровоградський район	1	1	1	-	-
9	Компаніївський район	4	4	4	1	1
10	Маловисківський район	4	4	4	1	1
11	Новгородківський район	1	1	1	-	-
12	Новоархангельський район	1	1	1	-	-
13	Новоукраїнський район	1	1	1	-	-
14	Новомиргородський район	2	2	2	1	1
15	Олександрівський район	2	2	2	1	1
16	Онуфріївський район	3	3	3	-	-
17	Петрівський район	10	10	10	-	-
18	Ульяновський район	1	1	1	-	-
19	Устинівський район	4	4	4	-	-
20	м.Кіровоград	4	4	4	-	-
21	м.Світловодськ	3	3	3	-	-
22	м.Олександрія	3	3	3	-	-
23	Олександрійський район	1	1	1	-	-
	Усього	68	68	68	16	16

14.2. Поводження з небезпечними хімічними речовинами (діяльність згідно з постановою КМУ від 20.06.1995 року № 440)

Підприємства, установи, організації усіх форм власності, які застосовують у своїй діяльності небезпечні хімічні речовини, оформлюють дозволи згідно з вимогами постанови Кабінету Міністрів України від 20 червня 1995 року № 440. Станом на 1 січня 2010 року 11 суб'єктам підприємницької діяльності видано 41 дозвіл на поведження з отруйними речовинами.

14.3. Тверді побутові відходи.

*Інформація про кількість сміттєзвалищ (полігонів) станом на 01.01.2010 року
(за формою статзвітності 1 – ТПВ)*

Таблиця 52

№ з/п	Назва одиниці адміністративно – територіального устрою регіону	Кількість	Площі під твердими побутовими відходами, га
1	2	3	4
Сміттєзвалища			
	Всього	443	123,4
1	Бобринецький район	42	7,2
2	Вільшанський район	17	3,4
3	Гайворонський район	19	2,7
4	Голованівський район	24	5,8
5	Добровеличківський район	27	8,1
6	Долинський район	25	7,3
7	Знам"янський район	15	5,2
8	Кіровоградський район	31	13,5
9	Компаніївський район	12	2,3
10	Маловисківський район	25	5,8

11	Новгородківський район	14	3,8
12	Новомиргородський район	22	7,1
13	Новоархангельський район	23	4,2
14	Новоукраїнський район	25	6,3
15	Олександрівський район	10	5,1
16	Олександрійський район	31	6,2
17	Онуфріївський район	18	6,6
18	Петрівський район	16	7,7
19	Світловодський район	12	4,9
20	Ульяновський район	18	5,9
21	Устинівський район	17	4,3
Полігони			
	Всього	-	-
Заводи по переробці твердих побутових відходів			
	Всього	-	-

14.4. Поводження з непридатними та забороненими до використання пестицидами та отрутохімікатами

Стан зберігання заборонених і непридатних до використання хімічних засобів захисту рослин (станом на 01.01.2010 року)

Таблиця 53

№ з/п	Назва одиниці адміністративно-територіального устрою регіону (район)	Кількість, т	Кількість складів, од.	Стан складських приміщень			
				добрий (од.)	задовільний (од.)	із них паспортезовані (од.)	незадовільний (од.)
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Бобринецький район	131,70	1	1	-	-	-
2	Вільшанський район	25,383	10	-	5	-	5
3	Гайворонський район	61,469	13	2	5	-	6
4	Голованівський район	58,793	13	-	11	-	2
5	Добровеличківський район	20,060	12	8	2	-	2
6	Долинський район	28,800	2	-	2	-	-
7	Знам'янський район	32,874	1	-	-	-	1
8	Кіровоградський район	19,345	5	-	5	1	-
9	Компаніївський район	42,50	6	-	1	-	5
10	Маловісківський район	321,6	7	-	2	-	5
11	Новгородківський район	15,000	1	1	-	-	-
12	Новоархангельський район	65,600	12	-	5	-	7
13	Новоукраїнський район	66,29	19	-	11	-	8
14	Новомиргородський район	29,09	10	-	2	-	8
15	Олександрівський район	210,0	3	1	-	1	2
16	Онуфріївський район	27,067	2	2	-	1	-
17	Петрівський район	47,070	4	-	3	-	1
18	Ульяновський район	14,601	6	-	6	-	-
19	Устинівський район	37,5	3	-	1	-	2
20	Олександрійський район	46,7	6	-	-	-	6
	Усього:	1301,442	136	15	61	3	60

15. Ядерна та радіаційна безпека

Кіровоградська область має сировинну базу атомної енергетики – уранодобувну промисловість, яка включає три родовища уранової руди. Видобуток уранової руди здійснюється на двох шахтах: Інгульській та Смоленській Східного гірничо-збагачувального комбіната. Державне підприємство "Дирекція підприємства, що будується на базі Новокоптянтинівського родовища уранових руд", який в 1996 році переданий для промислового освоєння, на сьогоднішній день законсервований.

Характерним для видобутку урану є те, що майже усі відходи – відвали шахтних порід, скиди шахтних вод, викиди в атмосферне повітря являють собою джерела радіаційного забруднення навколишнього природного середовища.

Рудний пил, виділення якого супроводжує роботи на проммайданчику, є основним фактором впливу на навколишнє середовище. Для зменшення виділення пилу змочуються в теплу пору року території: проммайданчика, рудного складу, майданчика по завантаженню руди і сама руда при проходженні через ДСК. Роботи, згідно вимог "Норм радіаційної безпеки України" (НРБУ-97), виконує тільки персонал категорії А.

Згідно з вимогами "Основних санітарних правил забезпечення радіаційної безпеки України" (ОСПЗРБУ-2005) проммайданчики мають санітарно-захисну зону (СЗЗ) та зону спостереження (ЗС) в яких проводиться радіаційно-екологічний моніторинг. В приміщеннях житлових будинків та на присадибних ділянках, Центральною пилогазодозиметричною лабораторією ДП СхідГЗК та фізико-хімічними лабораторіями Інгульської та Смоленської шахт проводиться вимірювання гама-фону, відбір проб повітря на наявність радону та сумарної альфа-активності пилу.

Активність викидів шахтного повітря шахт складає:

Через головну вентиляційну установку

- Пилу – **0,3 мг/м³**;
- $\Sigma\alpha$ -активність – 0,025 Бк/м³;
- U^{238} – 0,0045 Бк/м³;
- Ra^{226} – 0,0085 Бк/м³;
- $ЭРОA_{Rn}$ – 876,6 Бк/м³.

Через вентиляційну установку ВОД-21

- Пилу – **0,5 мг/м³**;
- $\Sigma\alpha$ -активність – 0,011 Бк/м³;
- U^{238} – 0,003 Бк/м³;
- Ra^{226} – 0,009 Бк/м³;
- $ЭРОA_{Rn}$ – 833,3 Бк/м³.

На території Петрівського району в балці "Щербаківська" розташовано хвостосховище гідрометалургійного заводу Схід ГЗК, яке експлуатується з 1959 року і призначено для накопичення і зберігання твердих та рідких слабоактивних радіоактивних відходів уранозбагачувальної промисловості. Площа хвостосховища складає 614,9 га, корисний об'єм – 28 млн. м³. На даний час в балці накопичено біля

50 млн. тонн радіоактивних відходів, загальна активність яких складає близько 48400 Ки.

На території області є прояви радону та дочірніх продуктів його розпаду, особливо в центральній частині, яка розташована на масиві гірських порід гранітоїдного складу з підвищеним та високим кларковим вмістом розсіяних радіоактивних елементів урано-торієвого ряду. Цю проблему ускладнює використання у будівельних цілях місцевої мінеральної сировини та промислових відходів з великим вмістом природних радіонуклідів урано - торієвого ряду. В різні часи Інститутом ядерних досліджень, Інститутом проблем природокористування і екології (м. Дніпропетровськ), ГРЕ –37 КП “Кіровогеологія” та НТЦ “КОРО” (м. Жовті Води) проводились дослідження радіологічного стану території міста Кіровограда. На багатьох ділянках, включаючи житлову забудову відмічається підвищений гамма-фон та значний вміст радону та продуктів його розпаду в повітрі окремих приміщень і підвалів (20000 – 50000 Бк/м³), який на декілька порядків перевищує допустимі. Вихід та накопичення торону на даний час вивчено недостатньо. Порогова концентрація радону і торону в ґрунтах по місту висока від 9000 до 107000 Бк/м³.

Джерела іонізуючого випромінювання (ДІВ), у вигляді радіоактивних речовин або генеруючих іонізуюче випромінювання пристроїв, використовуються на 35 підприємствах, установах і організаціях та більш ніж 65 медичних закладах області.

17 підприємств, установ та організацій області, діяльність яких пов’язана з використанням ДІВ, мають ліцензії на право провадження діяльності з джерелами іонізуючого випромінювання. Частина підприємств, з фінансових міркувань або в зв’язку з неспроможністю забезпечити безпечне використання та зберігання ДІВ, відмовилася від їх використання. Чотири підприємства області в 2006 році передали зняті з експлуатації джерела іонізуючого випромінювання на захоронення – всього 357шт.

Проблемою є наявність в області підприємства АТЗТ “Світловодський завод силікатних виробів”, яке має радіоактивні відходи, але не передавало їх на захоронення до спеціалізованого підприємства. Кіровоградською міжрайонною природохоронною прокуратурою відкрито кримінальну справу по даному порушенню.

Радіаційних інцидентів, пов’язаних з експлуатацією радіонуклідних ДІВ та генеруючих пристроїв у 2009 році в області не було.

Експлуатація атомних електростанцій та пунктів захоронення радіоактивних відходів (ПЗРВ)

Таблиця 54

№ п/п	Назва одиниці адміністративно-територіального устрою регіону, назва АЕС та підприємства	Кількість ядерних та радіаційно-небезпечних об’єктів (усього))	АЕС		Підприємства, що здійснюють захоронення радіоактивних відходів (РАВ)		
			кількість реакторів од.	радіаційний фон в 30 – ти км зоні АЕС мкЗв/год	Кількість ПЗРВ, од.	Кількість РАВ, м ³ загальна активність, Бк	радіаційний фон на території ПЗРВ, мкЗв/год
1	2	3	4	5	6	7	8

-	-	-	-	-	-	-	-
---	---	---	---	---	---	---	---

Використання джерел іонізуючого випромінювання (ДІВ)

Таблиця 55

№ з/п	Назва одиниці адміністративно-територіального устрою регіону, назва підприємства	Кількість радіаційно-небезпечних об'єктів (усього), од.	Джерела іонізуючого випромінювання (ДІВ), що використовуються		
			кількість джерел іонізуючого випромінювання, од.	загальна активність ДІВ, Бк	радіаційний фон на території підприємства, мкР/год
1	Бобринецький район	-	-	-	-
2	Вільшанський район	-	-	-	-
3	Гайворонський район	-	-	-	-
4	Голованівський район	-	-	-	-
5	Добровеличківський район	-	-	-	-
6	Долинський район	-	-	-	-
7	Знам'янський район	-	-	-	-
8	Кіровоградський район	1	5	1,2x10 ⁵	20-25
9	Компаніївський район	-	-	-	-
10	Маловисківський район	1	5	1,2x10 ⁵	20-25
11	Новгородківський район	-	-	-	-
12	Новоархангельський район	-	-	-	-
13	Новоукраїнський район	-	-	-	-
14	Новомиргородський район	-	-	-	-
15	Олександрівський район	-	-	-	-
16	Онуфрієвський район	-	-	-	-
17	Петрівський район	-	-	-	-
18	Ульяновський район	-	-	-	-
19	Устинівський район	-	-	-	-
20	м.Кіровоград	21	360	1,2x10 ⁵	13-18
21	м.Світловодськ	5	64	16,2x10 ¹²	15-18
22	м.Олександрія	5	53	-	15-18

Забруднення території техногенними та техногенно – підсиленими джерелами природного походження

Таблиця 56

№ з/п	Назва одиниці адміністративно-територіального устрою регіону	Кількість населення, чол..	Радіаційний фон на території, мкЗв/год	Питома активність забруднюючих радіонуклідів, Бк/кг земель				
				цезій – 137 (техногенний)	стронцій -90 (техногенний)	радій (природний)	торій (природний)	калій (природний)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Відсутні	-	-	-	-	-	-	-

16. Моніторинг довкілля

В Кіровоградській області існує багатовідомча система спостережень за станом довкілля. Спостереження за станом навколишнього природного середовища на території Кіровоградщини здійснюють держуправління охорони навколишнього природного середовища в Кіровоградській області, Центр з гідрометеорології

(здійснює спостереження за станом атмосферного повітря в 3 пунктах в м. Кіровограді та по одному в містах Олександрія та Світловодськ), обласна СЕС (здійснює контроль поверхневих вод в 5 пунктах по 37 показниках), центр “Облдержродючість” (проводить дослідження ґрунтів області на токсикологічні та радіологічні показники, а також на вміст важких металів), регіональний відділ комплексного використання водних ресурсів (минулого року обстежено 11 водних об’єктів в басейнах Південного Бугу та Дніпра, в тому числі 2 питні водозабори, 2 водосховища), підприємства обласного управління житлово-комунального господарства ОДА та ДП “Центрукргеологія” (здійснює контроль якісного складу підземних вод на постах в м.Знам’янка, смт Олександрівка та селах Диківка, Оситняжка).

Однією із складових частин розв’язання екологічних проблем є розвиток існуючої системи моніторингу довкілля з залученням сучасної науково-методичної бази, інформаційних технологій, засобів спостереження за станом довкілля та виміру даних, організаційного забезпечення.

В області розроблена та затверджена рішенням голови обласної ради від 26 жовтня 2007 року № 330 «Обласна програма моніторингу довкілля Кіровоградської області на 207-2010 роки». Програма визначає основні напрями дій та етапи робіт щодо створення обласної системи моніторингу довкілля з комплексом заходів, розрахунками вартості та терміном їх виконання.

Програма передбачає систему заходів за пріоритетними напрямками:

- удосконалення мереж спостережень за станом складових довкілля;
- впровадження єдиної регіональної інформаційної мережі збору, обміну, обробки, збереження даних про стан довкілля та природоохоронну діяльність суб’єктів моніторингу;
- удосконалення системи управління охороною довкілля (на основі комплексної оцінки, моделювання, прогнозування стану довкілля);
- розробки та прийняття управлінських рішень у сфері охорони довкілля та раціонального використання природних ресурсів.

Вирішення завдань Програми планується виконати до 2010 року.

Фінансування заходів планується за рахунок фондів охорони навколишнього природного середовища, державного, обласного, районних, міських бюджетів, самих суб’єктів моніторингу, підприємств-забруднювачів, інших інвестицій.

Виконання завдань Програми дозволить запобігти виникненню нових та більш швидкому розв’язанню існуючих екологічних проблем.

Система спостережень за станом довкілля

Таблиця 57

№ з/п	Суб’єкти моніторингу довкілля	Кількість точок спостережень, од.								
		атмосферне повітря	стаціонарні джерела викидів в атмосферне повітря	поверхневі води	джерела скидів зворотних вод у поверхневі води	морські води	джерела скидів зворотних вод у морські води	підземні води	джерела скидів зворотних вод у глибокі підземні водоносні горизонти	ґрунти
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11

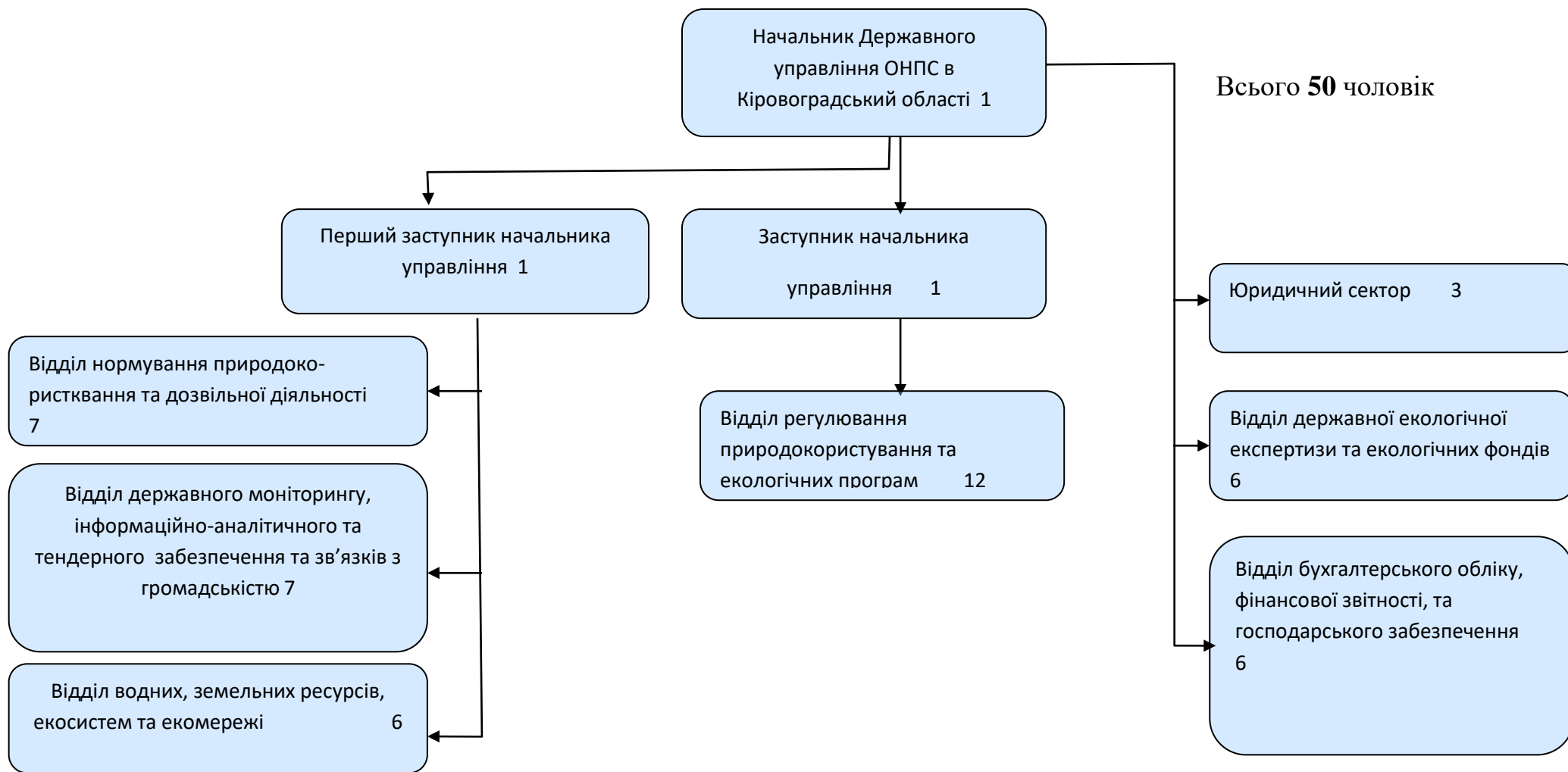
1	Кіровоградська обласна СЕС	-	-	5	12	-	-	-	-	-
2	Кіровоградський центр "Облдержрощючість"	-	-	-	-	-	-	-	-	24
3	Кіровоградський регіональний відділ комплексного використання водних ресурсів	-	-	11	58	-	-	-	-	-
4	Управління житлово-комунального господарства Кіровоградської ОДА	-	-	9	11	-	-	-	-	-
5	Кіровоградський центр з метеорології	5	11	4	9	-	-	-	-	-
6	ДП "Центрукргеологія" (м.Черкаси)	-	-	-	-	-	-	8	-	-
7	Головне управління з питань надзвичайних ситуацій та справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи	5	11	4	9	-	-	-	-	-
8	Кіровоградське обласне управління лісового господарства	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9	Управління земельних ресурсів в Кіровоградській області	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10	Управління водного господарства Кіровоградської ОДА	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11	Державна екологічна інспекція в Кіровоградській області	-	40	9	24	-	-	4	-	9

17. Державний контроль за дотриманням вимог природоохоронного законодавства

Таблиця 58

№ з/п	Назва заходу	Одиниця виміру	Роки		
			2007	2008	2009
1	2	3	4	5	6
1.	Кількість перевірених об'єктів	од.	2812	3016	2220
2.	Складено актів перевірок	од.		3016	2286
3.	Кількість складених протоколів про адміністративне правопорушення	од.	2921	4134	3011
4.	Притягнуто до адміністративної відповідальності	чол/грн.	2822/299,4	4077	2959/380341
5.	Стягнуто адміністративних штрафів	чол/грн.	-/228,1	3262/392,269	2624/336124
6.	Пред'явлено претензійно-позовних матеріалів	од./грн.	218/1738,6	195/1833,429	139/5437205,0
7.	Стягнуто претензійно-позовних матеріалів	од./грн.	154/254,7	131/308,683	122/428425
8.	Прийнято рішень про обмеження, тимчасову заборону (зупинення) господарської діяльності	од.	29	51	38
9.	Прийнято рішень про призупинення фінансування будівництва (реконструкції) об'єктів	од.	0	-	-
10.	Кількість дозволів виданих на відновлення господарської діяльності та фінансування	од.	0	5	-
11.	Кількість об'єктів, на яких виявлено перевищення встановлених екологічних нормативів, дозволів або лімітів	од.	39	3462	43
11.1	на спеціальне водокористування	од.	-	201	22
	у тому числі на скиди у водні об'єкти	од.	25	490	13
11.2	на викиди в атмосферне повітря	од.	14	1109	14
11.3	на утворення та розміщення відходів	од.	0	1662	7
12.	Внесено подань про припинення дії виданих дозволів	од.	-	-	3
13.	Кількість матеріалів про порушення, що містили ознаки злочину, переданих на розгляд в правоохоронні органи (прокуратури, внутрішніх справ, СБУ)	од.	17	17	17

18. Структура Державного управління охорони навколишнього природного середовища в Кіровоградській області

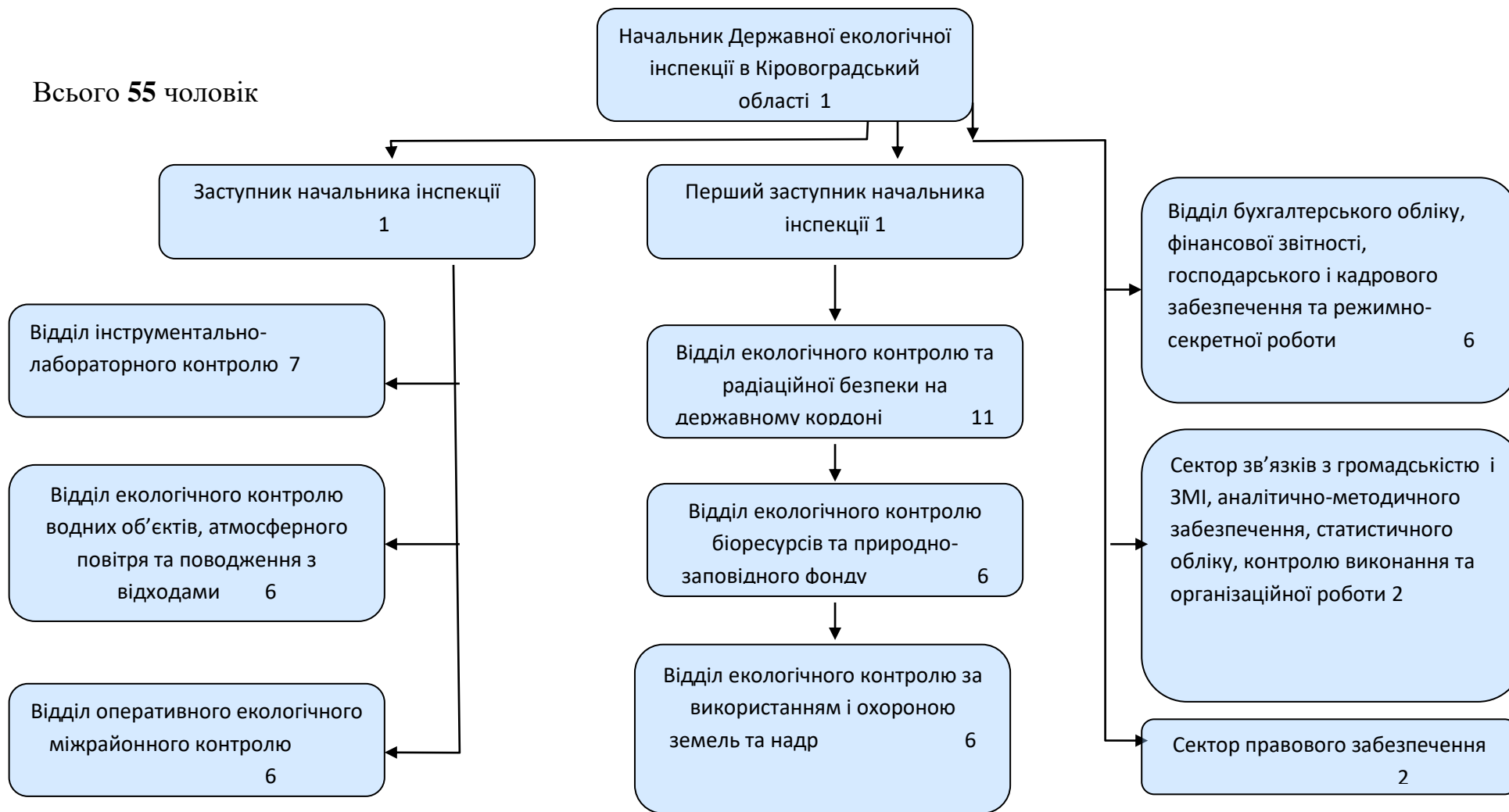

Вакансій – 2

Кількість штатних посад на 100 км. кв. – 4

Структура Державної екологічної інспекції в Кіровоградській області

Всього **55** чоловік

Вакансій-0

Кількість штатних посад на 100 км. кв. – 4

19. Міжнародне співробітництво

Таблиця 59

Назва угоди	Дата підписання	Термін дії угоди	Стан дотримання та застосування	Примітка
1	2	3	4	5
-	-	-	-	-

20. Планування природоохоронної діяльності

Перелік обласних природоохоронних програм

Таблиця 60

№ п/п	Назва програми	Ким прийнята	№ та дата прийняття	Кількість виділених коштів, тис. грн..
1	2	3	4	5
1.	Програма екологічного оздоровлення басейну Дніпра та поліпшення якості питної води у Кіровоградській області на 2000-2010 рр.	Рішенням Кіровоградської обласної ради	№115 від 28 січня 2000 р. (в редакції рішення Кіровоградської ради від 19 вересня 2003 року №190)	5478,4
2.	Обласна програма формування національної екологічної мережі на території Кіровоградської області на 2003-2015 роки	Рішенням Кіровоградської обласної ради	№141 від 24 січня 2003 року	40,0
3.	Програма екологічної реабілітації гірничодобувних районів Кіровоградської області на 2002-2010 роки	Рішенням Кіровоградської обласної ради	№ 314 від 19 квітня 2002 року	5049,0
4.	Обласна програма моніторингу довкілля Кіровоградської області на 2007-2010 роки	Рішення Кіровоградської обласної ради	№ 330 від 26 жовтня 2007 року	-
5.	Комплексна програма охорони навколишнього природного середовища Кіровоградської області на 2009-2012 роки	Рішення Кіровоградської обласної ради	№763 від 25 вересня 2009 року	216,5

Взаємодія із засобами масової інформації та зв'язки з громадськістю

Таблиця 61

Показники	Одиниця виміру	2007 рік	2008 рік	2009 рік
1. Інформаційно-просвітницькі заходи, у тому числі із залученням:				
періодичних видань	од.	81	16	14
телебачення	од.	40	15	25
радіомовлення	од.	72	4	25
мережі Інтернет (Інтернет-повідомлень)	од.	-	30	69
виставкових заходів	од.	22	4	4

2. Консультації з громадськістю, у тому числі:				
громадські слухання	од.	5	3	5
круглі столи	од.	3	4	2
зустрічі з громадськістю	од.	37	39	40
семінари	од.	11	5	2
громадська приймальня (кількість відвідувачів)	од.	288	40	55
Інтернет-конференції	од.	-	-	-
Інтерактивне спілкування (теле-радіо-діалоги)	од.	-	2	10
3. Робота Орхуських інформаційних центрів, у тому числі:				
семінари тематичні	од.	4	1	2
семінари-навчання	од.	1	2	1
конференції	од.	16	5	5
засідання робочих груп	од.	2	2	2
засідання громадської ради	од.	1	2	1

**Громадські організації, що діють на території області
(загальнодержавні, місцеві)**

Таблиця 62

№ з/п	Назва організацій	Юридична адреса	Організації, включені до складу громадської ради при територіальному органі спецпідрозділі Мінприроди
1	2	3	3
1	Крайова організація екологічної асоціації "Зелений світ"	м. Кіровоград, вул. Леніна, 26, кімн. 18	Крайова організація екологічної асоціації "Зелений світ"
2	Дитяча екологічна громадська організація «Флора»	м. Кіровоград, вул. Пугачова, 2	Дитяча екологічна громадська організація «Флора»
3	Молодіжна екологічна спілка Кіровоградщини	м. Кіровоград, вул. Новгородська, 66, кв. 2	-
5	Кіровоградський обласний дитячий екологічний центр «Екзампей» при Кіровоградському колегіумі	м. Кіровоград, вул. Володарського, 25	Кіровоградський обласний дитячий екологічний центр «Екзампей» при Кіровоградському колегіумі
6.	Кіровоградська обласна громадська організація "Екологічний щит"	м. Кіровоград, вул. Тимірязєва, 84,	Кіровоградська обласна громадська організація "Екологічний щит"
7.	Кіровоградський обласний громадський еколого-експертний центр "Довкілля"	м. Кіровоград, вул. Дзержинського, 42	Кіровоградський обласний громадський еколого-експертний центр "Довкілля"
8.	Кіровоградська обласна організація "Молодіжна екологічна громадська асоціація "Екосвіт"	м. Кіровоград, пров. Театральний, 8	Кіровоградська обласна організація "Молодіжна екологічна громадська асоціація "Екосвіт"
9.	Громадська організація „Союз соціально – екологічного захисту”	м. Кіровоград, вул. Червонозорівська, 23-г,	-

		кв.16	
10.	Кіровоградська обласна громадська організація „Екологія та Соціальний захист”	Кіровоградська область, Бобринецький район, с. Дібрівка, вул. Тельмана,15	-
11.	Незалежна громадська організація «Український екологічний фонд сприяння ЮНЕСКО»	м. Кіровоград, вул. Острівська, 2, корпус 2	-
12.	Гайворонська районна громадська організація «Екологія та соціальний захист»	м. Гайворон, вул. Воровського, 35, кв. 18	-
13.	Новгородківська районна громадська організація «Екологічний дитячо-юнацький центр «Паросток»	Новгородківський район, с. Петрокорбівка, вул.Миру, 2	-
14.	Екологія та соціальний захист Бобринецького району	м. Бобринець, вул. Гагаріна, 9	-
15.	Мар'янівська місцева громадська організація природоохоронного напрямку «Судак»	м. Бобринець, вул. Першотравнева, 8	-
16.	Громадська організація «Екологія та Соціальний захист м. Ульяновка»	Кіровоградська область, Ульяновський район, м. Ульяновка, вул. Тітова, 25	-
17.	Знам'янський міський осередок «Зелений світ»	м. Знам'янка, вул.Чкалова, 32	Знам'янський міський осередок «Зелений світ»
18.	Знам'янська міська громадська організація «Союз – Чорнобиль»	м. Знам'янка, вул.Жовтнева, 14, кв. 28	-
19.	Новоархангельська районна організація «Зелений світ»	Кіровоградська область, сmt. Новоархангельськ, вул. Чекістів, 4	-
20.	Новоархангельський районний осередок громадської організації «Союз соціально-екологічного захисту»	Кіровоградська область, сmt. Новоархангельськ, вул. Максимчука, 6	-

Перелік природоохоронних заходів, фінансування яких здійснювалось за рахунок коштів Державного фонду охорони навколишнього природного середовища у 2007-2009 роках

Таблиця 63

№ з/п	Назва природоохоронного заходу	Загальна кошторисна вартість (згідно з проектом), тис. грн.	Термін реалізації заходу (згідно з проектом)	Ступінь готовності природоохоронного заходу, %	Обсяг фактичних видатків з Державного фонду, тис. грн.	Обсяг фактичних видатків з інших джерел, тис. грн.	Інформація щодо стану виконання природоохоронного заходу (завершення або зведення в експлуатацію)
1	2	3	4	5	6	7	8
2007 рік							
1.	Заходи по запобіганню забруднення підземних вод та ґрунтів на території Кіровоградської обл.	8499,8	2007	0	8499,8	-	завершений
2.	Реконструкція очисних споруд в м. Новомиргороді Новомиргородського району Кіровоградської області	1733,4	2008	72	204,6	100,0	не завершений
2008 рік							
1.	Знешкодження токсичних відходів гальванічного виробництва, що зберігаються на державному підприємстві "Світловодський завод "Калькулятор"	2326,5	2008	0	2326,5	-	не завершений
2.	Роботи по реконструкції каналізаційних очисних споруд в м.Світловодську, Кіровоградської області (I етап "Рекон-	4410,123	2008	1,4	2571,5	61,8	не завершений

	струкція очисних споруд м.Світловодська. Біоінженерні споруди" та II етап "Реконструкція очисних споруд м.Світловодська. Споруди для штучного поповнення підземних вод"						
3.	Реконструкція очисних споруд в м. Новомиргороді Новомиргородського району Кіровоградської області	2703,149	2009	72	490,0	-	не завершений
2009 рік (кошти не виділялися)							

Перелік природоохоронних заходів, фінансування яких здійснювалось за рахунок коштів обласного фонду охорони навколишнього природного середовища у 2009 році

Таблиця 64

№ з/п	Назва природоохоронного заходу	Загальна кошторисна вартість (згідно з проектом), тис. грн.	Термін реалізації заходу (згідно з проектом)	Ступінь готовності природоохоронного заходу, %	Обсяг фактичних видатків з обласного фонду, тис. грн.	Обсяг фактичних видатків з інших джерел, тис. грн.	Інформація щодо стану виконання природоохоронного заходу (завершення або зведення в експлуатацію)
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Знешкодження непридатних та заборонених до використання пестицидів та агрохімікатів в Світловодському районі				100,0		
2	Знешкодження непридатних та заборонених до використання пестицидів та агрохімікатів в Онуфріївському районі				100,0		
3	Проведення експертизи зразків відходів (перероблених заборонених до використання пестицидів) щодо вмісту				12,0		

	в них хімічних інгредієнтів						
4	Проведення наукових досліджень та експертних висновків щодо радіаційного впливу на стан навколишнього природного середовища, впливу техногенних та інших природних факторів на стан довкілля м.Кіровограда та Кіровоградського району				99,0		
5	Реалізація заходів щодо знешкодження джерел і шляхів, що спричиняють вплив іонізуючих випромінювань на людину та (або) захисту від цього впливу людини шляхом вилучення та передачі на зберігання та утилізацію радіоактивних відходів з ГУ МНС України в Кіровоградській області у вигляді морально застарілих, непридатних до подальшого використання джерел іонізуючого випромінювання та приладів, що мають такі джерела до Дніпропетровського державного міжобласного спеціального комбінату				12,2		
6	Винесення в натуру меж прибережних захисних смуг на р.Велика Вись від витoku до межі з Черкаською областю довжиною 234 км (перший етап)				151,7		
7	Наукові обстеження території Кіровоградської області для визначення їх природного статусу				40,0		
8	Виготовлення землепорядної документації із встановленням меж територій природно-заповідного фонду в Кіровоградському та				99,5		

	Новгородківському районах						
9	Здійснення заходів щодо відновлення озеленення корінних природних комплексів у заповіднику-музею «Хутір Надія»				17,7		
10	Облаштування ландшафтного заповідника «Велика і Мала Скелі» в Олександрійському районі				99,0		
11	Розчищення і поглиблення русла р.Кам'янка в смт Новгородка Кіровоградської області	2704,6	2009-2011	0,02	635,2	3,0	не завершений
12	Реконструкція очисних споруд обласної туберкульозної лікарні, с.Івано-Благодатне Кіровоградського району (з виготовленням проектно-кошторисної документації)	1433,2	2009	0	1413,4	19,6	завершений
13	Реконструкція центральної частини дендрологічного лісового центру «Веселі Боковеньки» (фонтан-завершення робіт)	45,0	2009	38	43,2	-	не завершений
14	Реконструкція очисних споруд в м.Новомиргороді Новомиргородського району Кіровоградської області	2703,1	2006-2009	72	254,7	-	не завершений
15	Реконструкція каналізаційних очисних споруд по вул. Мельниченко у м. Бобринець	72,5	2009	0	72,1	-	завершений
16	Реконструкція та облаштування території та будівель заповідника-музею «Хутір Надія»				87,0		
17	Проведення Дня довкілля та Всеукраїнської толоки				220,0		

	з озеленення та благоустрою						
18	Поліграфічне видання екологічного паспорту Кіровоградської області та Національної доповіді за 2008 рік				25,0		

21. Найважливіші екологічні проблеми області

21.1. На стан навколишнього природного середовища області негативно впливає високий ступінь техногенного навантаження. Основними чинниками та критеріями для визначення найважливіших проблем є інформація по моніторингу довкілля щодо водних ресурсів, стану атмосферного повітря, земельним ресурсам та радіаційного стану на території області.

21.2. Перелік найважливіших проблем області:

а). Однією з важливих проблем охорони повітряного басейну області від забруднення шкідливими речовинами, зокрема в плані скорочення обсягів викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел забруднення, є те, що наявне на підприємствах технологічне обладнання, устаткування та очисні споруди, які призначені для зменшення концентрації забруднюючих речовин у викидах з метою досягнення нормативів ГДВ, морально застаріли та фізично зношені.

Відчутну шкоду повітряному басейну завдає експлуатація автомобільного транспорту в повітря надійшло 57600 т шкідливих речовин, що на 18260 т більше, ніж у 2006 році.

б). Однією з найважливіших проблем в області залишається поліпшення роботи очисних споруд господарсько-побутової каналізації, зменшення скиду недостатньо-очищених стічних вод та охорона поверхневих і підземних вод від забруднення. Вона викликана значною диспропорцією між потужностями водозабірних і каналізаційних споруд, надмірною зношеністю очисних споруд каналізації і каналізаційних мереж підприємств комунальної власності.

В м. Кіровограді значна частина каналізаційних мереж замортизована, що зумовлює велику кількість поривів, на них і втрат неочищених стічних вод.

Після ліквідації шахти “Новомиргородська” практично виведені з дії очисні споруди, що належали їй. На них направляються комунальні стоки м.Новомиргорода, які без очистки скидаються у р. Велика Вись, забруднюючи її. Відсутнє доочищення комунальних стічних вод в місті Знам’янці. Неefективно працюють очисні споруди в Олександрівці, Голованівську, Добровеличківці, Новгородці, Помічній. Через відсутність каналізаційних мереж не включені в роботу завершені будівництвом очисні споруди у смт. Новоархангельськ і с. Суботці Знам’янського району.

в). Актуальна проблема ефективної очистки кар’єрних та шахтних вод, які скидаються у поверхневі водні об’єкти підприємствами недостатньо очищеними. В 2009 році 5 підприємств паливо – енергетичної та видобувної промисловості скинуло 13,05 млн. куб. м зворотних вод з перевищенням встановлених нормативів ГДС, що складає 39,8 % від загального обсягу скиду забруднених зворотних вод.

г). На території області розташовані шламонакопичувачі, золовідвали, скотомогильники, частина з них розташована в зонах зсувів, підтоплення, а також зонах проходження повеней і паводків.

Внаслідок змін природної рівноваги у водному балансі територій та

впливом техногенних факторів, прогресує процес підйому рівня ґрунтових вод, що призвело до підтоплення значних територій у житлових та промислових зонах міст та селищ області на загальній площі 1352 га. За даними райдержадміністрації та міськвиконкомів найбільша площа підтоплених територій налічується в містах: Світловодську – 700 га, Кіровограді – 414,5га, Долинська – 397,5 га, Помічна – 27 га.

Спостереженням за рівневим режимом ґрунтових вод охоплено приблизно 17 тис. га сільськогосподарських угідь області.

Підтоплені та потенційно підтоплювані сільськогосподарські угіддя зафіксовані у Голованівському, Кіровоградському, Компаніївському, Новгородківському, Новоукраїнському та Онуфріївському районах.

Підтоплення сільськогосподарських угідь зумовлене, в основному, природними умовами: ділянки з близьким заляганням рівнів ґрунтових вод займають площі, що знаходяться в пониженнях рельєфу.

Площі підтоплення на зрошуваних та прилеглих землях за останні роки збільшились в 1,3 – 2,0 рази та складають 132 га.

За межами зрошуваних та прилеглих земель також, в цілому по області, спостерігається тенденція до збільшення процесів підтоплення за рахунок підйому рівнів ґрунтових вод.

Станом на 1 січня 2010 року в області підпадає під підтоплення 99 сільських населених пунктів, 3149 будинків з населенням 8512 чоловік і 1754 га присадибних ділянок, що майже вдвічі перевищує показники 1985року.

Основними причинами підтоплення територій сільських населених пунктів є втрата дренажної спроможності річок через їх замулення та заростання, невиконання заходів водовідведення поверхневого стоку, відсутність вертикального планування територій.

Чинником негативного впливу на навколишнє середовище є переробка берегів Кременчуцького водосховища на територіях Світловодського району і м. Світловодська. Режим роботи водосховища та гідрологічні умови сприяють процесу переробки берега, який носить незатухаючий характер і може спричинити в недалекому майбутньому руйнування житла.

Для вирішення проблем підтоплення рішенням Кіровоградської обласної ради від 6 вересня 2005 року № 16 затверджено «Програма ліквідації підтоплення території міст, селищ і сіл Кіровоградської області», але фінансування заходів недостатнє.

д). Залишається проблема утилізації відходів підприємств Міністерства палива та енергетики. Станом на 01.01.2010р. на 3 підприємствах ДП«Східний гірничо-збагачувальний комбінат» накопичено 36664,7тис.т відходів видобування та збагачення руд уранових і торієвих, «хвости» збагачення уранових руд , а також на 2 теплоцентралях м. Олександрії накопичено 3830,415 тис.т золи.

е). В області основними проблемами радіоекології є:

- есхаліяція радону з поверхні хвостосховища та відвалів урановидобувних шахт;
- перенесення з частками пилу радіонуклідів на значні відстані (до 650м) від основного джерела забруднення;

- скиди забруднених шахтних вод та змив радіоактивних речовин поверхневими водами з забруднених промайданчиків шахт у природні води;
- великі по об'ємах відвали гірських порід та забалансової руди, які розташовані в межах населених пунктів області та м. Кіровограда.

Державною програмою забезпечення сталого розвитку регіону видобування та первинної переробки уранової сировини на 2006–2030 роки, яка затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2004 року № 1691 передбачені заходи щодо розбудови соціальної інфраструктури області з дотриманням норм радіаційної безпеки, поліпшення санітарно – гігієнічного стану, створення безпечних умов для життя і здоров'я людини, проведення екологічного та радіаційного моніторингу. Програмою передбачене екологічне оздоровлення та моніторингове обстеження території м. Кіровограда, вартістю 29,3 млн. грн., а також комплекс заходів у Кіровоградському, Маловисківському і Петрівському районах, які пов'язані з видобутком та переробкою уранових руд. Але фінансування зазначених робіт на даний час не розпочато.

є). Не вирішена проблема знешкодження непридатних та заборонених пестицидів та агрохімікатів, яких станом на 1 січня 2010 року на території області зберігається 1304,517 тонн.

ж). Проблемою, яка потребує першочергового вирішення є приведення стану полігонів твердих побутових відходів, а також сільських сміттєзвалищ у відповідність до вимог чинного законодавства.

з). Одним із важливих питань в галузі використання земельних ресурсів є рекультивация порушених земель. З метою підвищення дієвості державного контролю щодо використання та охорони земель землекористувачами області видано розпорядження голови обласної державної адміністрації від 28 травня 2004 року №325-р, яким затверджені обласні заходи щодо раціонального використання землі.

21.3. Аналіз найважливіших екологічних проблем області показує, що їх вирішення потребує виконання заходів на різних рівнях:

а). Проблеми загальнодержавного значення.

У сфері поводження з відходами необхідно передбачити наступні заходи:

- удосконалити систему управління відходами з урахуванням міжнародних стандартів та нормативів, розробити і затвердити Національну стратегію поводження з відходами та Державну Програму «Відходи та ресурсозбереження»;

- розвиток економічного механізму у сфері поводження з відходами шляхом подальшого розвитку його нормативної та методичної бази, у тому числі забезпечення сталості економічного механізму щодо інфляційних процесів, та розширення бази екологічного оподаткування;

- для всебічного врахування відходів виробництва і споживання необхідно розроблення законопроекту «Про внесення змін до Закону України «Про екологічний аудит» з метою розширення сфери застосування екологічного аудиту та розвитку системи екологічного аудиту у відповідності до вимог міжнародних стандартів серії ISO 14000;

- забезпечити стимулювання переходу виробників на екологічно безпечні ресурсно- та енергозберігаючі технології, підвищення ролі еколого-економічних інструментів та більш ефективного впровадження принципу «забруднювач платить»;

- забезпечити екологічну безпеку під час закриття або зміни форми власності промислових підприємств і об'єктів та передачі об'єктів військової діяльності у господарське користування шляхом здійснення екологічного аудиту та проведення державної екологічної експертизи екологічних ситуацій, що склалися в окремих населених пунктах і регіонах, а також діючих об'єктах і комплексах;

- забезпечити екологічно безпечне збирання та видалення небезпечних відходів, максимально можливу утилізацію відходів шляхом прямого повторного чи альтернативного використання їх ресурсно-цінної складової та безпечного видалення відходів, що не підлягають утилізації;

-забезпечити повне знешкодження (видалення) непридатних та заборонених пестицидів, що накопичилися на території України, у тому числі шляхом проведення тендерних процедур щодо залучення іноземних компаній для їх вивезення на знешкодження за межі держави.

Для оптимізації стану атмосферного повітря необхідно:

-впровадження нових прогресивних технологій виробництва, енергозберігаючі технології, розширення сфери застосування екологічного аудиту у відповідності до вимог міжнародних стандартів серії ISO 14000;

-для зменшення викидів від автотранспорту пропонуємо введення в країні єдиного обов'язкового талону екологічного контролю.

б). Проблеми місцевого значення.

У сфері поводження з відходами необхідно передбачити наступні заходи:

- будівництво в області полігону для зберігання токсичних відходів;
- будівництво сміттєпереробного комплексу твердих побутових відходів;
- приведення стану експлуатації існуючих полігонів до екологічно небезпечних норм;

- проведення заходів по знешкодженню токсичних відходів, накопичених на Світловодському заводі «Калькулятор».

У сфері поліпшення радіологічного стану області необхідно передбачити наступні заходи:

-впровадження технології переробки і утилізації порід уранової руди у відвалах;

-проведення науково-дослідних робіт щодо підвищення ефективності очищення шахтних та інших стічних вод від природних радіонуклідів (далі – ПРН);

-газифікація уранових шахт, реконструкція пило-газоуловлювального обладнання шахт;

-рекультивация земель забруднених ПРН та відвалів гірських порід на території Інгульської шахти (шахта Центральна) земель на території СЗЗ хвостосховища Балка «Ц»;

-організація комплексних радіологічних досліджень території Кіровоградського сегменту регіону видобування та первинної переробки уранової сировини та встановлення територій природно-техногенного радіаційного забруднення для подальшого надання їм відповідного статусу й прийняття рішень з поліпшення екологічної ситуації в області

- запровадити системи спостережень радононебезпечних територій;

- розробити та реалізувати заходи щодо зменшення радону в місцях довгострокового знаходження людей.

У сфері охорони поверхневих та підземних вод області необхідно передбачити слідуєчі заходи:

-реконструкція існуючих очисних споруд та будівництво нових, з залученням новітніх вітчизняних біотехнологій очистки господарсько-побутових та промислових стічних вод;

-ремонт існуючих каналізаційних мереж та будівництво нових. Для вирішення цієї проблеми рішенням обласної ради №474 від 23 вересня 2005 року затверджена обласна програма "Питна вода Кіровоградської області" на 2005-2020 роки, якою передбачений комплекс заходів по ремонту, реконструкції та будівництву каналізаційних мереж та споруд.

Для раціонального використання земельних ресурсів області необхідно передбачити слідуєчі заходи:

- рекультивация порушених земель підприємствами енергетики та гірничодобувної промисловості. З метою підвищення дієвості державного контролю щодо використання та охорони земель землекористувачами області видано розпорядження голови обласної державної адміністрації від 28 травня 2004 року №325-р, яким затверджені обласні заходи щодо раціонального використання землі.

Відповідальні виконавці розділів Екологічного паспорту за 2009 рік

1. Загальна характеристика.....	Буртова 22-55-82
2. Чисельність населення.....	Буртова 22-55-82
3. Фізико-географічна характеристика.....	Буртова 22-55-82
4. Виробничий комплекс.....	Буртова 22-55-82
5. Перелік екологічно небезпечних об'єктів.....	Буртова 22-55-82
6. Атмосферне повітря.....	Хомич 24-34-43
7. Водні ресурси.....	Хомич 24-34-43
8. Земельні ресурси.....	Бомбін 36-10-43
9. Лісові ресурси.....	Свириденко 36-10-31
10. Надра.....	Свириденко 36-10-31
11. Тваринний і рослинний світ.....	Свириденко 36-10-31
12. Природно-заповідний фонд.....	Свириденко 36-10-31
13. Формування екологічної мережі.....	Свириденко 36-10-31
14. Поводження з відходами та небезпечними хімічними речовинами :	
14.1. Поводження з відходами I-III класів безпеки	Хомич 24-34-43
14.2. Поводження з небезпечними хімічними речовинами	Хомич 24-34-43
14.3. Тверді побутові відходи.....	Хомич 24-34-43
14.4. Поводження з непридатними та забороненими до використання пестицидами та отрутохімікатами.....	Хомич 24-34-43
15. Радіаційна безпека.....	Хомич 24-34-43
16. Моніторинг довкілля.....	Буртова 22-55-82
17. Державний контроль за додержанням вимог природоохоронного законодавства.....	Бевз 22-99-94
18. Структура держуправління та держекоінспекції.....	Бевз 22-99-94
19. Міжнародне співробітництво	
20. Планування природоохоронної діяльності	Антоненко 36-10-31
21. Найважливіші екологічні проблеми регіону.....	Буртова 22-55-82